

10/12/2021

Οι εξεγέρσεις του Tyburn.
Πρωταρχική συσσώρευση και η
γέννηση της ιατρικής στον τόπο
εκτέλεσης

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Νεότερη και
Σύγχρονη Ιστορία και Ιστορία της Τέχνης”
Ειδίκευση «Ευρωπαϊκή Ιστορία»
Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία: Κατσιαούνης Νίκος

Τριμελής επιτροπή

Κώστας Γαγανάκης, Αναπληρωτής καθηγητής Νεότερης Ευρωπαϊκής Ιστορίας (16ος – 18ος αιώνας), Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο

Νικολέττα Γιαντσή, Καθηγήτρια Ευρωπαϊκής Μεσαιωνικής Ιστορίας (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο)

Γιώργος Πλακωτός, Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής Πολιτισμικής και Κοινωνικής Ιστορίας της Δύσης της Πρώιμης Νεότερης Περιόδου, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Αθήνα, 2022

Περιεχόμενα

Τριμελής επιτροπή.....	1
Περίληψη.....	3
Abstract	3
Εισαγωγή	4
Η καταγωγή της εργατικής τάξης της Αγγλίας του 18 ^{ου} αιώνα και η κρατική της διαχείριση	16
Η εργατική τάξη του Λονδίνου	16
Η μετακίνηση προς τις πόλεις	19
Η συγκρότηση της νέας καπιταλιστικής διαχείρισης της εργατικής τάξης.....	26
Η γέννηση της σύγχρονης επιστήμης στο παράδειγμα της φυσικής φιλοσοφίας και η ανατομία.....	37
Η φυσική φιλοσοφία.....	37
Η ιατρική μέχρι το 16ο αιώνα και η ανάπτυξη της ανατομίας.....	45
Οι διαμάχες των γιατρών και η ιατρική εκπαίδευση	48
Οι εξεγέρσεις του Tyburn	54
Το Tyburn ως δημόσιος χώρος.....	54
Το σώμα και η μαγεία.....	68
Η δεύτερη τιμωρία.....	75
Η αμφισβήτηση της κρατικής πειθαρχίας στο Tyburn	79
Επίλογος	85
Βιβλιογραφία πρωτογενών πηγών	89
Βιβλιογραφία.....	90
Δικτυογραφία.....	95
Παράρτημα	97

Περίληψη

Η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία επιχειρεί να παρουσιάσει τις εξεγέρσεις εναντίον των χειρουργών στο Tyburn, κατά το Α' μισό του 18^{ου} αιώνα. Η αιτία αυτών των συγκρούσεων ήταν η προσπάθεια των χειρουργών να αποκτήσουν τα νεκρά σώματα καταδίκων για ανατομικές έρευνες. Μέσω της χρήσης πρωτογενούς υλικού, με επίκεντρο το κείμενο του Bernard Mandeville, *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn: and a proposal for some regulations concerning felons in prison, and the good effects to be expected from them*, αναζητούνται οι αιτίες αυτών των εξεγέρσεων. Στο πλαίσιο αυτό, θα εξεταστούν ζητήματα, όπως η επίδραση των μεταβολών στον αγγλικό αγροτικό χώρο κατά τον 16^ο-17^ο αιώνα στη μετανάστευση προς το Λονδίνο κατά το 17^ο-18^ο αιώνα. Παράλληλα, θα ερευνηθεί πως η κρατική διαχείριση της εργατικής τάξης του Λονδίνου επηρέασε τις εξεγέρσεις αυτές. Θα παρουσιαστεί επιπλέον η ανάπτυξη της φυσικής φιλοσοφίας, της επιστήμης και της ανατομίας σε σχέση με το εξεταζόμενο ζήτημα. Τέλος, οι εξεγέρσεις στο Tyburn θα μελετηθούν μέσω της παρουσίασης θεματικών, όπως ο δημόσιος χώρος, η σχέση σώματος και μαγείας, η δεύτερη τιμωρία και η συσχέτιση των εξεγέρσεων με την κοινωνική πειθαρχία.

Abstract

The aim of this master's thesis is to present and examine the revolts against the surgeons in Tyburn, in the first half of the 18th century. The cause of those revolts was the attempt of the surgeons to acquire the dead bodies of convicts for anatomical research. Through the use of primary sources, that mainly focus on the book of Bernard Mandeville, *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn: and a proposal for some regulations concerning felons in prison, and the good effects to be expected from them*, the causes of these riots are being examined in this framework, issues, such as the impact of the enclosures of common land and the migration in London, are being studied. At the same time, the effects of the state management of the London working class, related to those uprisings, are being analyzed. Furthermore, the development of natural philosophy, science and anatomy and the influences that those had on this issue, are presented. Finally, the Tyburn riots will be studied through the

presentation of topics, such as the public space, the relation between body and magic, the idea of second punishment and the correlation between riots and social discipline

Εισαγωγή

Η ανάπτυξη του μοντέρνου κόσμου μεταξύ του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα υπήρξε πολυσύνθετη. Η μετάβαση του μεσαιωνικού στον καπιταλιστικό κόσμο του 18^{ου} αιώνα υπήρξε μία διαδικασία μακροχρόνια και μη γραμμική. Μεταξύ του 16^{ου} και 18^{ου} αιώνα υπήρξαν μεγάλες μεταβολές στην κοινωνική και οικονομική οργάνωση σε πολλές περιοχές του κόσμου. Η περίπτωση των Ευρωπαϊκών κοινωνιών, και ειδικότερα της Αγγλίας που μελετάται σε αυτή την εργασία, αναδεικνύει το εύρος αυτών των αλλαγών.

Η εργασία αυτή ασχολείται με το ζήτημα των εξεγέρσεων εναντίον των χειρουργών στον τόπο εκτέλεσης του Tyburn κατά το α' μισό του αιώνα. Στην αγγλόφωνη βιβλιογραφία, η ιστορία των εξεγέρσεων στο Tyburn στα τέλη του 17^{ου} και στο α' μισό του 18^{ου} αιώνα και της προβιομηχανικής Αγγλίας έχουν τονιστεί αρκετά. Κατά τη διάρκεια της μελέτης της δευτερογενούς βιβλιογραφίας δεν βρέθηκε ελληνόφωνη γραμματεία που να πραγματεύεται τα ζητήματα που τίθενται στην εν λόγω εργασία. Σε αυτή τη συνθήκη οφείλεται η χρήση κυρίως ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας. Ένα ενδεικτικό μέρος αυτής της βιβλιογραφίας παρουσιάζεται παρακάτω.

Ο Peter Linebaugh έχει κάνει διάφορες σχετικές μελέτες. Στη διδακτορική του διατριβή, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, μελέτησε σε εκτεταμένο βαθμό την ταξική προέλευση των καταδίκων του Tyburn, καθώς και τις ταραχές του κοινού στο Tyburn εναντίον των χειρουργών. Οι δοξασίες, οι συμπεριφορές του κοινού και η συγκρότηση των κοινωνικών δικτύων της Λονδρέζικης εργατικής τάξης, υπήρξαν μέρος του ενδιαφέροντος του Linebaugh. Σε μία άλλη μελέτη του, στο βιβλίο *The London Hanged*, ο Linebaugh, εστίασε περαιτέρω στη διαδικασία της ποινικοποίησης¹ του αγγλικού προλεταριάτου και στην μεταβολή των όρων κοινωνικής και οικονομικής αναπαραγωγής του κατά τα τέλη του 17^{ου} αιώνα και σε όλο το 18^ο αιώνα.

Οι Alan Brooke και David Brandon στο βιβλίο τους *Tyburn: London's Fatal Tree* μελέτησαν λεπτομερώς ορισμένες όψεις του ζητήματος. Για αυτούς, η σχέση μεταξύ του

¹ Ως ποινικοποίηση στο συγγραφικό του έργο ο Linebaugh περιγράφει μία διαρκή επέκταση του ποινικού νόμου σε διάφορες κοινωνικές συμπεριφορές και την αυστηροποίηση του ποινικού κώδικα, μέσω της επέκτασης της θανατικής ποινής κυρίως σε εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας. Για περισσότερα στο βιβλίο του *The London Hanged* στο οποίο αναπτύσσει αυτές τις ιδέες.

εγκλήματος και της κουλτούρας των μαζών (culture of masses), υπήρξε σημαντικό ερευνητικό εργαλείο. Η απουσία αυτής της συζήτησης μέχρι και τη δεκαετία του 1960 και η προσπάθεια ανάδειξης των παραπάνω συσχετισμών υπήρξε μέρος των ερευνητικών τους ενδιαφερόντων. Διάφορες άλλες μελέτες που παρατίθενται στην εργασία, έχουν ασχοληθεί με το ζήτημα των εξεγέρσεων. Λόγου χάρι με την μαγική αντίληψη του σώματος των νεκρών καταδίκων έχουν ασχοληθεί μελετητές, όπως οι Owen Davies και Francesca Matteoni στο κείμενο τους *A virtue beyond all medicine': The Hanged Man's Hand, Gallows Tradition and Healing in Eighteenth- and Nineteenth-century England*. Σε αυτό συζητάνε τη σχέση των λαϊκών δοξασιών και των σωμάτων των νεκρών καταδίκων του Tyburn. Η μελέτη του τελετουργικού των εκτελέσεων αναδεικνύεται ως βασική συνισταμένη της έρευνας τους. Η Kate Cregan, στη μελέτη της, *The Theatre of the body, Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, καταπιάστηκε με τους τρόπους που οι μεσαιωνικές ιδέες, ενσαρκωμένες μέσα από τις εμπειρίες των κοινωνικών υποκειμένων, επιβίωσαν στον κόσμο του 18^{ου} αιώνα².

Η μελέτη της ανάπτυξης της επιστημονικής μεθόδου από τους Steven Shapin, και Simon Schaffer, στο βιβλίο τους *Leviathan and the Air-Pump: Hobbes, Boyle, and the Experimental Life*, υπήρξε ιδιαίτερα βοηθητική στην ανάδειξη της επιρροής της στην νέα φυσική φιλοσοφία κατά τον 17^ο αιώνα. Η χρήση των έργων του Thomas Hobbes και του Robert Boyle, αναφορικά με την χρήση της αντλίας αέρα³, βοήθανε τη συζήτηση γύρω από τους τρόπους συγκρότησης της επιστημονικής μεθόδου κατά τον 17^ο αιώνα⁴. Ο συλλογικός τόμος των Matthew Landers και Brian Muñoz, *Anatomy and the organization of knowledge, 1500-1850*, χρησιμοποιώντας μεταξύ άλλων το παράδειγμα της ανατομίας, προσπάθησε να αναδείξει την ανάπτυξη μίας νέας οργάνωσης της γνώσης κατά την Νεότερη περίοδο. Για τη μελέτη της εργασίας υπήρξε αρκετά βοηθητικό το βιβλίο της Sylvia Federici, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, που αναφέρεται ακροθιγώς στο ζήτημα των ταραχών του Tyburn και ευρύτερα στις κοινωνικές μεταβολές της αναφερόμενης περιόδου.

Αν και μία διπλωματική εργασία ενός μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών, η παρούσα μελέτη φιλοδοξεί να προσφέρει μία επιπλέον βιβλιογραφική αναφορά στα ζητήματα που τίγονται. Ειδικότερα, οι εξεγέρσεις εναντίον των χειρουργών στο Tyburn αποτελούν μέρος

² Cregan, Kate., *The Theatre of the Body, Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, Brepols, Turnhout, 2009, σ. 2-5

³ Η αντλία αέρα μεταφράζει τον όρο air-pump που χρησιμοποιείται τόσο από τους αναφερόμενους ιστορικούς, όσο και από την γραμματεία της εποχής

⁴ Shapin, Steven & Schaffer, Simon, *Leviathan and the Air-Pump: Hobbes, Boyle, and the Experimental Life*, Princeton University Press, Princeton, 2017

της συνάντησης διάφορων διαδικασιών που συνέβησαν από τον 16^ο έως και το 18^ο αιώνα. Οι εκτελέσεις στο Tyburn ήταν ο χώρος σύγκλισης της επιστήμης και της ιατρικής με τις μεταβολές στον αγγλικό αγροτικό χώρο, όπως οι περιφράξεις, και την ακόλουθη μετανάστευση προς τις πόλεις. Οι εκτελέσεις και οι ταραχές της υπό μελέτη περιόδου, αναδεικνύουν στοιχεία της αναδυόμενης βιοπολιτικής διαχείρισης του προλεταριάτου απ' την πλευρά των κρατών⁵. Αυτή η διαχείριση ενσωμάτωνε τις μεταβολές του επιστημονικού παραδείγματος, μέσω της φυσικής φιλοσοφίας, καθώς και της σταδιακής διάλυσης των μεσαιωνικών μορφών πολιτικής οργάνωσης.

Παρότι το ζήτημα της εργασίας αυτής είναι οι εξεγέρσεις εναντίον των χειρουργών στο Tyburn στις αρχές του 18^{ου} αιώνα, περιλαμβάνονται δύο ενότητες που φαινομενικά δεν σχετίζονται με το θέμα της εργασίας. Η πρώτη ενότητα με τίτλο *Η καταγωγή της εργατικής τάξης της Αγγλίας του 18^{ου} αιώνα και η κρατική της διαχείριση* και η δεύτερη με τίτλο *Η γέννηση της σύγχρονης επιστήμης στο παράδειγμα της φυσικής φιλοσοφίας*, φαίνεται να αποτελούν ζητήματα που δεν σχετίζονται με έναν τόπο εκτέλεσης. Πως άραγε η φιλοσοφία του Hobbes θα μπορούσε να συνδεθεί με ένα περιβάλλον έντασης, συγκρούσεων και εκτέλεσης καταδίκων;

Όμως, η εξέταση του πρωτογενούς γραμματειακού υλικού γύρω από τις εξεγέρσεις φέρνει αντιμέτωπο τον μελετητή με τις θεματικές που αναφέρθηκαν παραπάνω. Από πού προέρχεται το πλήθος που έκανε αυτές τις ταραχές; Κάτω από ποιες συνθήκες οι άνθρωποι αυτοί εμπλέκονταν σε μάχες σώμα με σώμα, ενώ πολλές φορές παρευρίσκονταν σε εκτελέσεις συγγενών ή φίλων τους; Για ποιο λόγο οι χειρουργοί ήταν διαρκής στόχος του πλήθους στο Tyburn;

Η μελέτη των πρωτογενών πηγών προκαλεί όμως και άλλα ερωτήματα σε ένα δεύτερο επίπεδο. Ο λόγος του B. Mandeville για την κατάσταση στον τόπο εκτέλεσης του Tyburn και τις εξεγέρσεις εναντίον των χειρουργών προκαλεί ερωτήματα όσον αφορά την ρητορική που χρησιμοποιεί εναντίον του πλήθους. Στο κείμενο του περιγράφει με τα πιο μελανά χρώματα την άρνηση του πλήθους να αναγνωρίσει την ανατομία ως μέρος της βελτίωσης της ανθρώπινης κοινωνίας⁶. Η προέλευση αυτών των συμπεριφορών από το πλήθος γεννά ερωτήματα ως προς την συγκρότηση της επιστήμης και του λόγου της στο κοινωνικό

⁵ Federici, Silvia, *Ο Κάλμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, Εκδόσεις των Ξένων, Θεσσαλονίκη, 2011, σ. 22

⁶ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn: and a proposal for some regulations concerning felons in prison, and the good effects to be expected from them*, J. Roberts, London, 1725, σ. 27-29 στο <https://quod.lib.umich.edu/e/ecco/004837131.0001.000/1:5?rgn=div1;view=fulltext>

περιβάλλον του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα. Επομένως, οι δύο παραπάνω ενότητες επιτρέπουν την κατανόηση του περιβάλλοντος των εξεγέρσεων. Υπό το πρίσμα αυτών των ενοτήτων, οι εξεγέρσεις στο Tyburn αποκτούν νέες όψεις που αλλιώς θα έμεναν κρυμμένες.

Η ενότητα *Η καταγωγή της εργατικής τάξης της Αγγλίας του 18^{ου} αιώνα και η κρατική της διαχείριση*, ασχολείται με την συμβολή των μεταβολών στον αγγλικό αγροτικό χώρο πριν τον 18^ο αιώνα, όπως των περιφράξεων και του πληθωρισμού, στη συγκρότηση της εργατικής τάξης του Λονδίνου των αρχών του 18^{ου} αιώνα. Παράλληλα μελετάται η οργάνωση νέων πολιτικών δημόσιας τάξης κατά το 17^ο και στις αρχές του 18^{ου} αιώνα, μέσα από το παράδειγμα του Κώδικα των Barbados και μέρους της ποινικής νομοθεσίας που εισήχθη στην Αγγλία μεταξύ 1690 και 1715.

Η ενότητα *Η γέννηση της σύγχρονης επιστήμης στο παράδειγμα της φυσικής φιλοσοφίας και η ανατομία*, ασχολείται με τη συγκρότηση της φυσικής φιλοσοφίας και πως αυτή κατασκεύασε το διανοητικό και κρατικό περιβάλλον των αρχών του 18^{ου} αιώνα. Μελετάει επίσης τη συγκρότηση της ανατομίας των ανθρώπινων σωμάτων και την ένταξη της στην ιατρική εκπαίδευση κατά τον 17^ο αιώνα.

Στην τελευταία ενότητα, η εργασία προσπαθεί να διαλευκάνει τις αιτίες των εξεγέρσεων που κινητοποιούσαν πλήθη ανθρώπων να συμμετέχουν σε αυτές. Οι εξεγέρσεις θα μελετηθούν υπό το πρίσμα του δημόσιου χώρου, της σχέσης σώματος και μαγείας, του ζητήματος της δεύτερης τιμωρίας και των συμπεριφορών που γεννούσαν οι πειθαρχικές πολιτικές του αγγλικού κράτους στο κοινό του Tyburn.

Πριν προχωρήσουμε στην ίδια την εργασία, είναι σημαντικό να θιχτούν κάποια ζητήματα ως προς την μεθοδολογία της εργασίας. Σημαντικό ρόλο σε αυτήν είχαν η πρωτογενής γραμματεία, όπως το βιβλίο του Mandeville και άλλες πρωτογενείς πηγές, όπως τα κείμενα νόμων που αναφέρονται και τα δικαστικά αρχεία του Old Bailey. Ειδικότερα, το αρχειακό υλικό των δικαστικών πρακτικών του Old Bailey υπήρξε αρκετά διαφωτιστικό ως προς τα κοινωνικά υποκείμενα της υπό μελέτη περιόδου. Η αναφορά τόσο βιογραφικών στοιχείων όσο και των δικαστικών πρακτικών και αποφάσεων υπήρξαν βοηθητική στην σκιαγράφηση των υπό μελέτη εργατικών υποκειμένων. Τα τεκμήρια αυτά καθοδήγησαν την ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας. Η μελέτη τους ήταν αφορμή για πλήθος ερωτημάτων. Οι πηγές βέβαια, ως γραπτά τεκμήρια της εποχής τους, έχουν τις δικές τους ιδιαιτερότητες. Μεταφέρουν προβληματικές, ελπίδες και δοξασίες των κατώτερων στρωμάτων μέσα από παραμορφωτικά φίλτρα και μεσολαβήσεις. Από την άλλη οι συγγραφείς των γραπτών τεκμηρίων έχουν σχέσεις με τις κυρίαρχες τάξεις σε διάφορα επίπεδα, γεγονός που καθορίζει

τον τρόπο που εκθέτονται διάφορα ζητήματα⁷. Η σχέση μεταξύ αυτών των δύο στοιχείων μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως η κατανόηση ενός γραπτού τεκμηρίου της εποχής είναι μία ισορροπία μεταξύ της προφορικής κουλτούρας των κατώτερων τάξεων και των πολιτικών προταγμάτων του εκάστοτε συγγραφέα. Τα τεκμήρια δεν συνιστούν μία αληθινή αποτύπωση της πραγματικότητας, αλλά μία οπτική του συγγραφέα για τον κόσμο που ζούσε.

Επιπλέον, χρήσιμη είναι η ανάδειξη κάποιων επιπλέον μεθοδολογικών εργαλείων και ζητημάτων, η διασαφήνιση των οποίων απαιτείται για την ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας της εργασίας. Ένα εξ' αυτών είναι η διασαφήνιση του όρου των εξεγέρσεων που χρησιμοποιείται σε μεγάλο μέρος της εργασίας για να περιγράψει τις ταραχές που συνέβαιναν στο Tyburn κατά το 18^ο αιώνα. Το δεύτερο είναι η κριτική ανάδειξη του κειμένου του Mandeville και του περιβάλλοντος στο οποίο γράφτηκε το κείμενο. Αυτή η σύντομη παρουσίαση είναι αναγκαία για την κατανόηση του γραμματειακού υλικού του κειμένου του Mandeville και την ένταξη του ως πρωτογενές υλικό στην εργασία αυτή.

Το κείμενο του Bernard Mandeville, *An Enquiry into the Causes of the Frequent Executions at Tyburn and a Proposal for some Regulations concerning Felons in Prison, and the good Effects to be Expected from them*, αποτελεί μέρος του χρησιμοποιούμενου πρωτογενούς υλικού. Δημοσιεύτηκε αρχικά ως σειρά άρθρων στην εφημερίδα *London Journal* λίγους μήνες πριν την σύλληψη του Jonathan Wild⁸. Η δημοσίευση σε συνέχειες στην παραπάνω εφημερίδα του κειμένου του Mandeville, εντάσσει το κείμενο σε ένα διαφορετικό πλαίσιο. Δεν αποτελεί ένα βιβλίο προορισμένο να διαβαστεί από ένα μικρό αριθμό ανθρώπων. Ως δημοσιευμένο στον τύπο απευθύνεται σε ένα ευρύτερο κοινό, μέρος της αναπτυσσόμενης στις αρχές του 18^{ου} αιώνα δημόσιας σφαίρας. Κατά τον Uriel Heyd, η ανάπτυξη του τύπου, ως μέρους της συγκρότησης της δημόσιας σφαίρας κατασκεύαζε έναν κοινό τόπο συζήτησης για ζητήματα εθνικής σημασίας που αναζητούσαν λύσεις⁹.

Αυτή η συνθήκη κατευθύνει και το τρόπο ανάγνωσης του κειμένου του Mandeville. Το πνεύμα του κειμένου μετατρέπεται σε μία πρόταση αναμόρφωσης της οργάνωσης των θεσμών και της κοινωνίας¹⁰. Ο George Clark υποστήριζε πως το παραπάνω κείμενο του Mandeville δεν ήταν παρά ένα μη πρακτικά δυνατό πρόγραμμα κοινωνικής αναμόρφωσης¹¹. Η κεντρική

⁷ Ginzburg, Carlo, Το τυρί και τα σκουλήκια, Ο κόσμος ενός μυλωνά του 16^{ου} αιώνα, Κουρεμένος, Κώστας (μτφ.), Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2008, σ. 14

⁸ Η υπόθεση του Wild παρουσιάζεται παρακάτω

⁹ Heyd, Uriel, News Craze: Public Sphere and the Eighteenth-Century Theatrical Depiction of Newspaper Culture, *The Eighteenth Century*, τ. 56/1, 2015, σ. 67-69

¹⁰ Στο ίδιο, σ. 67-69

¹¹ Clark, George, Bernard Mandeville, M.D. and Eighteenth century ethics, *Bulletin of the History of Medicine*, τ. 45/ 5, 1971, σ. 433

επιχειρηματολογία του Mandeville συγκροτείται γύρω από τον τρόπο οργάνωσης σε νέες βάσεις του δικαστικού και ποινικού συστήματος. Χρησιμοποιώντας το παράδειγμα των φυλακών Raspi του Άμστερνταμ αναδεικνύει το ενδιαφέρον του Mandeville για την συγκρότηση ενός προτύπου οργάνωσης των παραπάνω κρατικών λειτουργιών με επίκεντρο την αυστηρότητα και όχι τον φιλόανθρωπο τρόπο αντιμετώπισης των κρατουμένων. Γράφει αυτό το κείμενο όχι ως φιλόανθρωπος, υποστήριξε ο Clark, αλλά ως εχθρός και διώκτης του εγκλήματος¹². Είναι λοιπόν ένα κείμενο διαμεσολαβημένο από τις πολιτικές σκοπιμότητες του Mandeville, ενός ατόμου που συμμετέχει στην αναδυόμενη δημόσια σφαίρα.

Η παράλληλη δραστηριοποίηση του Mandeville ως γιατρού που έχει συμμετάσχει κι ο ίδιος σε ανατομικές παρουσιάσεις, συγκροτούν ένα ιδεολογικό και υλικό πλαίσιο γύρω από τη γνώμη που εκφράζει στο κείμενο του για τις αντιδράσεις του πλήθους έναντι των χειρουργών στο Tyburn. Γίνεται περισσότερο κατανοητή έτσι η ανάδειξη της υγείας ως μίας καθολικής εννοιολογικής έννοιας που θα πρέπει να γίνεται σεβαστή από όλες τις κοινωνικές ομάδες, όπως φαίνεται στο κείμενο του¹³. Αυτή η διανοητική αποσκευή που μεταφέρει ο Mandeville λόγω ταξικής θέσης και επαγγελματικής ενασχόλησης, συγκροτεί τον τρόπο που περιγράφει τον όχλο που παραβρίσκεται στο Tyburn. Αυτός ο όχλος στις αρχές του 18^{ου} αιώνα είχε γίνει ταυτόσημος με την απειθαρχία και την αναταραχή¹⁴. Η γενική πρόσληψη με αυτό το τρόπο του όχλου καθόριζε και τον τρόπο με τον οποίο ο Mandeville πρότεινε διάφορες μεταβολές του ποινικού συστήματος σε μία εφημερίδα.

Υπό το πρίσμα, η χρήση της λέξης *Squabble* για να περιγράψει την προσπάθεια αποτροπής της ανατομίας των σωμάτων των καταδίκων αποκτά μία άλλη σημειολογία. Η λέξη αυτή μεταφράζεται ως διαμάχη. Αν μεταφραστεί κυριολεκτικά, η κατάσταση στο Tyburn αναδύεται ως μία απλή διαμάχη μεταξύ του κοινού και των κρατικών αρχών. Η ύπαρξη συμπεριφορών που δεν συνάδουν με την αυστηρότητα και την οργάνωση ενός συστήματος τιμωρίας, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ήταν το πολιτικό ζητούμενο του Mandeville. Επομένως, η χρήση της λέξης *Squabble* για τις διαμάχες δεν είναι μία λέξη που περιγράφει κυριολεκτικά τη στάση του κοινού, αλλά ενδεικτικά, ώστε στο πλαίσιο της δημόσιας σφαίρας να γίνει μία πολιτική πρόταση για την αναμόρφωση των ποινικών θεσμών.

¹² Στο ίδιο, σ. 434

¹³ Συγκεκριμένα αναφέρει "For as Health and sound Limbs are the most desirable of all Temporal Blessings, so we ought to encourage the Improvement of Physick and Surgery, wherever it is in our Power. The Knowledge of Anatomy is inseparable from the Studies of either", στο Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 26-27

¹⁴ Shoemaker, Robert B., The London "Mob" in the Early Eighteenth Century, *Journal of British Studies*, τ. 26/3, 1987, σ. 273

Το κείμενο του Peter Linebaugh, στο συλλογικό τόμο *Albion's Fatal Tree*, με τίτλο *The Tyburn Riot Against the Surgeons*, μελετάει το ζήτημα των ταραχών στις κρεμάλες. Αυτές τις ταραχές, ο Linebaugh, τις ονομάζει riots. Η χρήση του όρου riots συγκροτείται γύρω από το περιεχόμενο της συμπεριφοράς του πλήθους στο Tyburn. Αυτές οι συμπεριφορές έναντι της προσπάθειας των χειρουργών να αποσπάσουν τα πτώματα από τις κρεμάλες ήταν ταραχές ή εξεγέρσεις; Η πολυπλοκότητα του ζητήματος είναι πολυεπίπεδη. Το πρώτο επίπεδο που μπορεί να εξετάσει κανείς είναι το μεταφραστικό και το δεύτερο είναι το ιστοριογραφικό.

Η μεταφραστική απόδοση του όρου στην ελληνική γλώσσα δημιουργεί εξαρχής προβλήματα. Η αναθεωρημένη έκδοση του αγγλο-ελληνικού λεξικού του Σταυρόπουλου μεταφράζει τη λέξη riot ως ταραχή¹⁵. Το λεξικό της Οξφόρδης αναφερόμενο στη λέξη riot, την περιγράφει ως «την κατάσταση στην οποία μία ομάδα ανθρώπων συμπεριφέρονται με βίαιο τρόπο στο δημόσιο χώρο, συχνά σα διαδήλωση»¹⁶. Στο ηλεκτρονικό λεξικό WordReference.com, η λέξη riot μεταφράζεται ως εξέγερση¹⁷. Το μεταφραστικό ζήτημα των όρων αναδεικνύεται σε μεγάλο βαθμό στη μετάφραση του βιβλίου *Επιτήρηση και Τιμωρία*. Στην ελληνική έκδοση του βιβλίου αυτού, το 1989, οι συμπεριφορές του πλήθους εναντίον των χειρουργών περιγράφονται ως *εξεγέρσεις*¹⁸. Η λέξη όμως που χρησιμοποιείται στην αγγλική εκδοχή του κειμένου είναι *disturbances*¹⁹. Παράλληλα οι μεταφραστές του βιβλίου της Silvia Federici, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα*, αναφερόμενοι στο κείμενο του Peter Linebaugh, *The Tyburn Riot Against the Surgeons*, το μεταφράζουν ως *Οι ταραχές στο Τάιμπερν ενάντια στους χειρουργούς*²⁰. Ανακύπτει λοιπόν ένα ζήτημα μεταφοράς της λέξης riot από την αγγλική γλώσσα στην ελληνική. Αυτή η προβληματική μεταφοράς της έννοιας της λέξης μεταξύ των δύο γλωσσών προκαλεί σύγχυση στον ελληνόφωνο ερευνητή που προσπαθεί να αποδώσει την λέξη riot στην ελληνική.

Η μεταφραστική σύγχυση της μεταφοράς της λέξης riot συγκροτεί ένα αβέβαιο πεδίο ως προς την χρήση του όρου εξεγέρσεις στην περίπτωση του Tyburn. Μία ιστοριογραφική παρουσίαση μπορεί να διαλευκάνει την χρήση του όρου *εξεγέρσεις* στην παρούσα εργασία.

¹⁵ Stavropoulos, D. (επιμ.), *Oxford English-Greek Learner's Diction (Second Edition)*, Oxford University Press, Oxford, 1998, σ. 600

¹⁶ Αναφέρεται ως «a situation in which a group of people behave in a violent way in a public place, often as a protest», στο https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/riot_1?q=riot, ημερομηνία επίσκεψης: 27/2/2022

¹⁷ Στο <https://www.wordreference.com/engr/riot>, ημερομηνία επίσκεψης: 27/2/2022

¹⁸ Foucault, Michel, *Επιτήρηση και τιμωρία, Η γέννηση της φυλακής*, Καίτη Χατζηδήμου-Ιουλιέττα Ράλλη (μτφ), Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα, 1989, σ. 80

¹⁹ Foucault, Michel, *Discipline and Punish, The Birth of the Prison*, Vintage Books, New York, 1995, σ. 60

²⁰ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, Εκδόσεις των Ξένων, Θεσσαλονίκη, 2011, σ. 201

Στο κείμενο του Peter Linebaugh, *The Tyburn Riot Against the Surgeons*, υποστηρίχθηκε η ύπαρξη μίας διαφορετικής οπτικής του κοινού των εξεγέρσεων σχετικά με την διαδικασία των εκτελέσεων. Παράλληλα, αναδείκνυε την προσπάθεια του κοινού να διασώσει τα σώματα των νεκρών καταδίκων από το ανατομικό τραπέζι. Αυτές οι ταραχές, υποστήριζε, ήταν μέρος της προσπάθειας της Λονδρέζικης εργατικής τάξης να αντιταχθεί στις κρατικές πολιτικές ταξικής πειθαρχίας, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει²¹. Επιπλέον, στην εισαγωγή του βιβλίου *Albion's Fatal Tree*, οι επιμελητές του τόμου, αναφερόμενοι στα άτομα που συμμετείχαν στις ταραχές του Tyburn, τους αναφέρουν ως Tyburn rioters. Τους αναγνωρίζουν ως μέρος μίας κοινότητας, η οποία έδινε καταφύγιο σε διάφορα άτομα που εξασκούσαν το έγκλημα - στο κείμενο αναφέρεται ως social crime - που περιλάμβανε και τη ληστεία. Αυτό το πλήθος επιτιθόταν στις κρεμάλες εναντίον των πληροφοριοδοτών και της ιδιοκτησίας²².

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Linebaugh τόσο σε αυτό το κείμενο, όσο και στη διδακτορική του διατριβή, αναφέρεται σε μία αύξηση των χρηματοδοτήσεων προς τους constables από ομάδες γιατρών, όπως το College of Barber Surgeons, καθόλη τη διάρκεια του Α΄ μισού του 18^{ου} αιώνα. Την ανάγει στη δυσκολία των constables να διασφαλίσουν την τάξη και να εξασφαλίζουν την ροή πτωμάτων για ανατομικούς σκοπούς²³. Αυτή η αναφορά ενισχύει την εικόνα μας, περί εκτεταμένων ταραχών στις εκτελέσεις στο Tyburn κατά το Α΄ μισό του 18^{ου} αιώνα.

Ο Michel Foucault στο βιβλίο του *Επιτήρηση και Τιμωρία*, υποστηρίζει ότι το κοινό των εκτελέσεων στη Γαλλία αποτελούσε μία ζωντανή σταθερά στην τελετουργία των εκτελέσεων. Η γνώμη του κοινού τόσο για τις ποινές όσο και για το έγκλημα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ταραχές – εξεγέρσεις όπως αναφέρεται στην ελληνική μετάφραση – που επέβαλλαν την οπτική του στο δημόσιο χώρο του τόπου εκτέλεσης²⁴.

Ο E.P. Thompson, στο κείμενο του *Eighteenth-century English society: Class struggle without class?*, υποστήριζε ότι η εργατική τάξη συγκροτήθηκε ως ξεχωριστή κοινωνική ομαδοποίηση μέσα από τη σύγκρουση με τις ανώτερες τάξεις²⁵. Αυτή η διαφορετικότητα της,

²¹ Linebaugh, Peter, *The Tyburn Riot Against the Surgeons*, Douglas Hay, Peter Linebaugh, John G. Rule, E. P. Thompson, and Cal Winslow (επιμ.), *Albion's Fatal Tree: Crime and Society in Eighteenth-Century England*, Pantheon Books, New York, 1975, σ. 116-117

²² Douglas Hay, Peter Linebaugh, John G. Rule, E. P. Thompson, and Cal Winslow (επιμ.), *Albion's Fatal Tree: Crime and Society in Eighteenth-Century England*, Pantheon Books, New York, 1975, σ. 14

²³ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, PhD thesis, University of Warwick, 1975, σ. 582-601

²⁴ Foucault, Michel, *Επιτήρηση και τιμωρία, Η γέννηση της φυλακής*, Καίτη Χατζηδήμου-Ιουλιέττα Πάλλη (μτφ), Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα, 1989, σ. 80-83

²⁵ Thompson, E.P., *Eighteenth-century English society: Class struggle without class?* *Social History*, τ. 3/2, 1978, σ. 157

αναγόταν στην συγκρότηση μίας δικής της κουλτούρας, αποκλειστικά δικών της χώρων αναπαραγωγής, έχοντας τα δικά της έθιμα και γιορτές. Δεν είναι, υποστήριξε, κάποιος παραδοσιακός πολιτισμός, αλλά ένας ξεχωριστός κόσμος²⁶. Ο χώρος εκτέλεσης αποτελούσε χώρο συγκέντρωσης, κατά τον ίδιο, αυτού του ξεχωριστού πολιτισμού.

Ο Robert B. Shoemaker υποστήριξε ότι οι ταραχές ήταν ένα τακτικό φαινόμενο στους δρόμους του Λονδίνου στις αρχές του 18^{ου} αιώνα. Τις περιγράφει ως ταραχές που είχαν διάφορες αιτίες, μέρος των οποίων ήταν οικονομικές ή αποτέλεσμα της αναδυόμενης οργάνωσης της εργατικής τάξης του Λονδίνου²⁷. Αυτές τις ταραχές, ο Shoemaker τις ονομάζει στο κείμενο του riots. Επισημαίνει παράλληλα πως αυτή η αύξηση των ταραχών γενικώς στο Λονδίνο ήταν αποτέλεσμα της μεταβολής των κρατικών πολιτικών που στόχευαν τέτοιες συμπεριφορές²⁸. Όσον αφορά τον όγλο, mob όπως τον ονομάζει, υποστήριξε πως πρόκειται για όρο που την εποχή εκείνη χρησιμοποιούταν για να περιγράψει το πλήθος και ήταν όρος ταυτόσημος με την αναταραχή²⁹.

Είναι αναγκαίο να διασαφηνιστεί ένα μεθοδολογικό εργαλείο πριν γίνει αναφορά στον προσδιορισμό του όρου riots ως ταραχές ή εξεγέρσεις. Η ανάδυση της μικροϊστορίας ως μεθοδολογικού ρεύματος στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα αναδιάρθρωσε τους τρόπους επεξεργασίας των ιστορικών πηγών. Ο Carlo Ginzburg μελετώντας το αρχαιολογικό υλικό δικαστικών υποθέσεων της Αναγέννησης συγκρότησε μία αφήγηση κατά την οποία υποστήριξε ότι η ιστοριογραφία οφείλει να επιχειρεί την ανασύσταση των κοινωνικών υποκειμένων που διαφαίνονταν μέσα από το επίσημο αρχαιολογικό υλικό, αλλά δεν πρωταγωνιστούσαν σε αυτό. Έφερε ως παράδειγμα την περίπτωση ενός μιλωνά κατηγορούμενου ως αιρετικού από την Ιερά Εξέταση, όπως το ανέπτυξε στο βιβλίο του *Το τυρί και τα σκουλήκια*. Με τον τρόπο αυτό έφερε στο προσκήνιο ένα νέο τρόπο αφήγησης της ιστορίας³⁰. Πλέον, η μελέτη των κοινωνικών υποκειμένων, στη περίπτωση αυτής της εργασίας του κοινού των εκτελέσεων και των καταδίκων, αναδεικνύει ως κέντρο τις καθημερινές συμπεριφορές των ανθρώπων που επιπλέουν ανάμεσα στα μεγάλα ιστορικά σχήματα και τις πολιτικές αλλαγές των ανώτερων τάξεων. Η μελέτη των συμπεριφορών τους μπορεί, στη βάση του εργαλείου της μικροϊστορίας όπως το εισάγει ο Ginzburg, να επιτρέψει την αφήγηση της ιστορίας των κατώτερων τάξεων μέσα από τις αρνήσεις τους. Αν κάποιος μελετήσει τις

²⁶ Στο ίδιο, σ. 157

²⁷ Shoemaker, Robert B., *The London "Mob" in the Early Eighteenth Century*, ο.π., σ. 278-280

²⁸ Στο ίδιο, σ. 277

²⁹ Στο ίδιο, σ. 273

³⁰ Ginzburg, Carlo, *Microhistory: Two or Three Things That I Know about It*, *Critical Inquiry*, τ. 20/1, 1993, σ. 22

συμπεριφορές του κοινού του Tyburn μέσα από τις αναφορές συγγραφέων, όπως ο Mandeville, μπορεί να σχηματίσει μία φευγαλέα εικόνα για το περιεχόμενο των αρνήσεων, των ταραχών και των καθημερινών συμπεριφορών του.

Η προσπάθεια επιβολής μίας νέας κοινωνικής πειθαρχίας, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, αναδεικνύει στις αρχές του 18^{ου} αιώνα ένα νέο περιβάλλον. Η μεταβολή των όρων της κοινωνικής αναπαραγωγής της Λονδρέζικης εργατικής τάξης που ξεκίνησε από το 16^ο και 17^ο αιώνα, είτε ως μεταβολή της οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης του αγροτικού χώρου είτε ως αυστηροποίηση και μεταβολή του ποινικού νόμου αναδιάρθρωσε την καθημερινότητα της. Η κρατική ενασχόληση σε μεγαλύτερο βαθμό με τις αρνήσεις της εργατικής τάξης και τις εξεγέρσεις της στις αρχές του 18^{ου} αιώνα, σηματοδοτεί μία μεταβολή στις προσπάθειες εμπέδωσης της κοινωνικής τάξης και πειθαρχίας³¹. Η ανάπτυξη του κράτους ως ρυθμιστή των κοινωνικών σχέσεων, όπως εξελίσσεται κατά το 18^ο αιώνα, σηματοδοτεί ένα μεγαλύτερο ενδιαφέρον σχετικά με τις αρνήσεις της εργατικής τάξης στο μοριακό επίπεδο, στους τόπους που κατοικεί, στις μυρμαρίες όπου συχνάζει, στον τόπο εκτέλεσης όπου συγκεντρώνεται μαζικά και δημόσια χωρίς να εργάζεται.

Στο πλαίσιο αυτό εντοπίζεται η χρήση του όρου εξεγέρσεις έναντι του όρου ταραχών στη μετάφραση της λέξης riots. Η λέξη *ταραχές* δεν μπορεί να συμπεριλάβει εννοιολογικά τις αρνήσεις της λονδρέζικης εργατικής τάξης. Η άρνηση των υποκειμένων που απάρτιζαν το κοινό του Tyburn να αποδεχτούν την ανατομία των σωμάτων των νεκρών καταδίκων ή της έμπρακτης αμφισβήτησης της ποινικοποίησης της δημόσιας και μαζικής παρουσίας των εργατικών στρωμάτων στο δημόσιο χώρο -λόγω του Riot Act- αποτελούσαν μέρος μίας γενικής ταραχής στους δρόμους του Λονδίνου. Οι ταραχές εναντίον των χειρουργών στο Tyburn φωτίζουν, με την ένταση και τη συχνότητα τους, μία πτυχή της καθημερινής ζωής των εργατικών υποκειμένων του Λονδίνου. Οι αρνήσεις τους συνέβαιναν στο μικροεπίπεδο. Ήταν μικρές εξεγέρσεις έναντι ενός μεταβαλλόμενου κοινωνικού περιβάλλοντος που τους υποτιμούσε, εκτελώντας ένα μέρος όσων απ' αυτούς περίσσευαν. Για αυτό η χρήση της λέξης εξεγέρσεις έναντι του όρου ταραχές είναι πιο δόκιμη. Εκφράζει με πιο ολοκληρωμένο τρόπο την ιστορία των εργατικών υποκειμένων των αρχών του 18^{ου} αιώνα μέσα από τις μικρές καθημερινές αρνήσεις της κοινωνικής τάξης.

Ένα τελευταίο ζήτημα που είναι αναγκαίο να επισημανθεί αφορά το χρονικό διάστημα που πραγματεύεται η εργασία. Οι εξεγέρσεις του Tyburn εντάσσονται στο 18^ο αιώνα. Σε

³¹ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, PhD thesis, University of Warwick, 1975, σ. 18-24

αρκετά σημεία της εργασίας, υπάρχει μία ευρεία αναφορά στον 16^ο και 17^ο αιώνα. Αυτό συμβαίνει διότι διάφορες αντιλήψεις του 18^{ου} αιώνα μελετώνται υπό το πρίσμα των δύο προηγούμενων αιώνων. Δημιουργείται ένα παράδοξο. Εφόσον η υπό μελέτη περίοδο αφορά το πρώτο μισό του 18^{ου} αιώνα, πώς αναλύονται διάφορα ζητήματα μέσα από πρότερες χρονικές περιόδους; Η ανάδυση της δημόσιας σφαίρας, όπως παρουσιάστηκε παραπάνω, τον διαφοροποίησε σε σύγκριση με τους παλαιότερους αιώνες. Η Cate Cregan, αναφερόμενη στο ίδιο ζήτημα, υποστήριξε πως αν και κατά το 18^ο αιώνα παρατηρείται μία διαφορετική οπτική σε πληθώρα ζητημάτων, επιβίωναν διάφορες κοινωνικές συμπεριφορές και ενσώματες αντιλήψεις για τον κόσμο που έρχονταν από το παρελθόν³².

Ο Linebaugh στην εισαγωγή της διδακτορικής τους διατριβής εξέταζε το ζήτημα με ένα διαφορετικό τρόπο. Για αυτόν, η δημιουργία της εργατικής τάξης στην Αγγλία συνοδεύτηκε από την εισαγωγή της μισθωτής εργασίας. Οι μαζικές αρνήσεις του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα σε αυτή την διαδικασία υπήρξε κεντρικό ζήτημα για τις ανώτερες τάξεις. Η συγκρότηση της πολιτικής οικονομίας κατά το 17^ο αιώνα, ως κλάδου που ασχολούταν με την οργάνωση της οικονομικής διαδικασίας ως κοινωνικής διεργασίας, μετέφερε όλες αυτές της εμπειρίες των αρνήσεων της εργατικής τάξης των προηγούμενων αιώνων στον 18^ο αιώνα. Συγγραφείς του 18^{ου} αιώνα, όπως ο Mandeville ή ο Defoe, μεταφέρουν την ανάγκη επιβολής της καπιταλιστικής κυριαρχίας του αναδύμενου κράτους στην εργατική τάξη³³. Αυτές οι παρατηρήσεις του Linebaugh αναδεικνύουν περαιτέρω την παρατήρηση της Cregan για την επιβίωση ζητημάτων και συμπεριφορών παλαιότερων εποχών στο 18^ο αιώνα. Η επιβίωση των πολιτικών ζητημάτων που προκλήθηκαν από τις μεγάλες αρνήσεις της εργατικής τάξης στην πρώιμη νεότερη Αγγλία επιβίωσαν στην ιστορική μνήμη.

Επιπλέον, η μελέτη της εργατικής υποκοουλτούρας αναδεικνύει την επιβίωση διάφορων μορφών κοινωνικών συμπεριφορών δια μέσω του χρόνου. Ο James C. Scott μελετώντας τους τρόπους που η εργατική τάξη αντιδρούσε στις απαιτήσεις της κρατικής εξουσίας, πρότεινε πως σε ένα περιβάλλον εντεινόμενης πειθάρχισης, οι κατώτερες τάξεις έτειναν να υιοθετούν ένα πιο ισχυρό προσωπείο έναντι της εξουσίας. Υιοθετούσαν επιφανειακά δηλαδή τις απαιτούμενες από το κράτος και τις ανώτερες τάξεις συμπεριφορές, ενώ σε περιόδους μη αλληλεπίδρασης με τους παραπάνω, συντηρούσαν τα δικά τους γλωσσικά ιδιώματα και τους

³² Cregan, Kate., *The Theatre of the Body, Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, ο.π., σ. 2-5

³³ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 18-24

τρόπους κοινωνικής τους οργάνωσης. Αυτή τη διαδικασία την ονόμασε Public Transcript³⁴. Υπό το πρίσμα της θέσης του Scott, είναι κατανοητή σε ένα δεύτερο επίπεδο η διατήρηση παλαιότερων μορφών κοινωνικότητας και συμπεριφορών στο πλαίσιο του 18^{ου} αιώνα.

Καταληκτικά, οι ιστορικές αφηγήσεις πάσχουν από την αδυναμία προσδιορισμού επαρκών και αξιόπιστων τομών στον ιστορικό χρόνο. Είναι ερευνητικά μία πρόκληση να διαχωριστεί το πρώτο μισό του 18^{ου} από το δεύτερο μισό του 17^{ου} αιώνα. Τα παραπάνω ζητήματα που τέθηκαν ενισχύουν την οπτική πως η ιστορική αφήγηση δεν μπορεί να διαχωρίσει με ακρίβεια τις ιστορικές περιόδους τόσο στο επίπεδο των καθημερινών συμπεριφορών όσο και σε αυτό των κρατικών πολιτικών. Επομένως, είναι δόκιμο και βοηθητικό στη μελέτη των εξεγέρσεων εναντίον των χειρουργών στο Tyburn να αναγνωρίζουμε αυτή τη συνθήκη ως το πρίσμα ανάγνωσης των δρώντων υποκειμένων του 18^{ου} αιώνα.

³⁴ Scott, James C., *Domination and the Arts of Resistance: Hidden Transcripts*, Yale University Press, New Haven, 1990, σ. 1-5

Η καταγωγή της εργατικής τάξης της Αγγλίας του 18^{ου} αιώνα και η κρατική της διαχείριση

Η εργατική τάξη του Λονδίνου

Ο William Seston κρεμάστηκε στις 20 Μαΐου του 1728 για ληστεία, θεωρώντας την πληρωμή του ως στρατιώτη ανεπαρκή. Η γυναίκα του ήρθε από το Lancashire για να προστατέψει το σώμα του άντρα της, τον οποίο δεν τον είχε δει για τρία χρόνια³⁵. Ο Charles Spirinel γεννήθηκε στο Berkshire, εργάστηκε σαν εργάτης γης, ως στρατιώτης και πριν κρεμαστεί είχε μετακομίσει στο Paddington, όπου εργαζόταν ως πριονιστής-ξυλοκόπος. Η ληστεία ήταν μέσο συμπλήρωσης του εισοδήματος του. Κρεμάστηκε για ληστεία μαζί με συγγενείς του. Αγωνιούσε να μη βρεθεί στα χέρια των χειρουργών το σώμα του³⁶. Ο John Simpson καταδικάστηκε και εκτελέστηκε στο Tyburn στις 20 Ιουλίου του 1700 για ληστεία. Είχε γεννηθεί στο Sussex και εξασκούσε συστηματικά τη ληστεία γύρω από το Λονδίνο³⁷. Ο Thomas Man, εκτελέστηκε στο Tyburn στις 29 Μαΐου του 1702. Είχε γεννηθεί στο Limerick της Ιρλανδίας, είχε παρακολουθήσει τη σχολική εκπαίδευση και απασχολούταν ως ναύτης. Όταν κρεμάστηκε ήταν δεκαεννιά ετών³⁸. Ο Jacob Lainiz, γεννημένος στο Άμστερνταμ, πέθανε το 1700 στη φυλακή του Newgate, καταδικασμένος σε θάνατο, ένοχος για παραχάραξη νομίσματος³⁹. Ο Thomas Jones καταδικάστηκε σε θάνατο στο Tyburn για ληστεία το 1701. Ισχυριζόταν ότι ήταν τριάντα χρονών και είχε γεννηθεί στο Killingworth του Warwickshire. Ήταν ράφτης και είχε μεταναστεύσει την χρονιά πριν κρεμαστεί στο Λονδίνο⁴⁰.

Στις περιπτώσεις που αναφέρθηκαν, αναδεικνύεται η εργατική προέλευση των ατόμων. Ο Charles Spirinel, λόγου χάρη, είχε εργαστεί ως εργάτης γης και στρατιώτης, πριν καταλήξει στο Λονδίνο να εργάζεται ως ξυλοκόπος-πριονιστής. Ο Jacob Lainiz, Ολλανδός γεννημένος στο Άμστερνταμ, είχε έρθει στο Λονδίνο να εργαστεί ως υπηρέτης, χωρίς να μιλάει αγγλικά,

³⁵ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 620

³⁶ Στο ίδιο, σ. 622

³⁷ Στο, <https://www.oldbaileyonline.org/browse.jsp?id=OA17000720&div=OA17000720#highlight>, ημερομηνία επίσκεψης: 29/10/2021

³⁸ Στο <https://www.oldbaileyonline.org/browse.jsp?id=OA17020529&div=OA17020529#highlight> ημερομηνία επίσκεψης: 29/10/2021

³⁹ Στο <https://www.oldbaileyonline.org/browse.jsp?id=OA17010319n31-6&div=OA17010319#highlight> ημερομηνία επίσκεψης: 29/10/2021

⁴⁰ Στο <https://www.oldbaileyonline.org/browse.jsp?id=OA17010319n31-6&div=OA17010319#highlight> ημερομηνία επίσκεψης: 29/10/2021

παρά μόνο γαλλικά και ολλανδικά⁴¹. Ο Thomas Jones καταγόταν από στο Killingworth του Warwickshire. Ο Moses Ouseman, γερμανικής καταγωγής, ζούσε σε προάστιο του Λονδίνου και καταδικάστηκε σε θάνατο για ληστεία το 1724⁴².

Οι παραπάνω περιπτώσεις ατόμων δείχνουν, εκτός από μία εργατική καταγωγή, μία πολυεθνική καταγωγή διάφορων που καταδικάζονταν στα δικαστήρια του Old Bailey. Αν κάποιος ανατρέξει στα αρχεία του Old Bailey, διαπιστώνει μία πολυποίκιλη σύνθεση των υποκειμένων που καταδικάζονταν στο Tyburn. Όσα άτομα αναφέρθηκαν έως τώρα είχαν γεννηθεί σε μέρη εκτός Λονδίνου. Ο Peter Linebaugh, στο βιβλίο του, *The London Hanged*, υποστηρίζει ότι οι μετανάστες που κατευθύνονταν στο Λονδίνο προέρχονταν από δύο πηγές, την ύπαιθρο και το εξωτερικό⁴³. Ο Keith Wrightson παρατηρεί ότι υπήρξε μία μεταναστευτική κίνηση προς τις πόλεις εν γένει, και ιδιαίτερα προς το Λονδίνο, αναδεικνύοντας την συνεισφορά των αγροτικών περιοχών ως πηγών αυτής της κίνησης⁴⁴.

Διάφοροι ιστορικοί παρουσιάζουν την εικόνα μίας συνεχούς μετανάστευσης προς το Λονδίνο κατά τον 17^ο αιώνα⁴⁵. Η διατήρηση της μεταναστευτικής ροής συνεχίστηκε, κατά τον Phil Withington, και στις αρχές του 18ου αιώνα⁴⁶. Ο πληθυσμός της Αγγλίας το 1700 ανερχόταν στα πέντε εκατομμύρια. Ο πληθυσμός του Λονδίνου ανερχόταν στις 550 χιλιάδες⁴⁷. Το 10% του αγγλικού πληθυσμού ζούσε εκεί. Ο Beattie ανέφερε πως γύρω στους 8000 μετανάστες εισέρχονταν στο Λονδίνο κάθε χρόνο στις αρχές του 18^{ου} αιώνα⁴⁸. Η μετανάστευση προς το Λονδίνο είχε δύο επίπεδα, της εσωτερικής μετανάστευσης και της διεθνής από το εξωτερικό, όπως Ουγενότων από τη Γαλλία ή Γερμανών Προτεσταντών μεταξύ άλλων⁴⁹.

Αυτή η διαδικασία μετέβαλλε την τεχνική σύνθεση της εργατικής τάξης του Λονδίνου⁵⁰. Πλέον μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού δεν είχε ρίζες στη πόλη από

⁴¹ Στο

https://www.oldbaileyonline.org/browse.jsp?id=OA17010319&div=OA17010319&terms=Jacob_Lainiz#highlight ημερομηνία επίσκεψης: 29/10/2021

⁴² Στο <https://www.oldbaileyonline.org/browse.jsp?id=t17241014-6-off28&div=t17241014-6#highlight> ημερομηνία επίσκεψης: 29/10/2021

⁴³ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 64

⁴⁴ Wrightson, Keith, *English Society, 1580-1680*, Routledge, London, 1982, σ. 96-97

⁴⁵ Finlay, Roger, *Population and Metropolis, The Demography of London 1580-1650*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009, σ. 51-57

⁴⁶ Withington, Phil, *Urbanization*, Keith Wrightson, *A Social History of England, 1500-1750*, Cambridge University Press, Cambridge, 2017, σ. 285

⁴⁷ Brooke, Alan & Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, Magna Large Print Books, 2006, σ. 183

⁴⁸ Beattie, M., *Policing and Punishment in London 1660-1750, Urban Crime and the Limits of Terror*, ο.π., σ. 41-42

⁴⁹ Finlay, Roger, *Population and Metropolis, The Demography of London 1580-1650*, ο.π., σ. 67

⁵⁰ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 10, 40-42

παλιότερα⁵¹. Η εξάρτηση από το μισθό, τόσο του ντόπιου προλεταριάτου του Λονδίνου όσο και του εισερχόμενου πληθυσμού των μεταναστών εργατών, προκαλούσε ζητήματα στη διαχείριση της τάξης. Ήδη από την εποχή του Αγγλικού Εμφυλίου, η διαχείριση της εργατικής τάξης και οι προκλήσεις έναντι της δημόσιας τάξης και της ιδιοκτησίας συγκροτούσαν ένα νέο περιβάλλον⁵². Ο Beattie αναδεικνύει ότι στα τέλη του 17^{ου} αιώνα και στις αρχές του 18^{ου} η διασφάλιση της τάξης και η προστασία της ιδιοκτησίας έχουν συγκροτήσει ένα νέο περιβάλλον στην διαχείριση του εγκλήματος. Η μεγέθυνση του Λονδίνου, μέσω της μεταναστευτικής ροής ανειδίκευτου εργατικού δυναμικού που βασιζόταν στο μισθό, δημιουργούσε νέες ανάγκες αντιμετώπισης του⁵³. Οι παλαιότερες πολιτικές δημόσιας τάξης λοιπόν φαίνεται να μην εξυπηρετούσαν το περιβάλλον που είχε προκύψει από την πληθυσμιακή μεγέθυνση του Λονδίνου. Σε ένα νέο υποκείμενο που αναδυόταν οι παλιότερες πολιτικές δημόσιας τάξης δεν λειτουργούσαν⁵⁴.

Ο Bernard Mandeville το 1725 στο βιβλίο του, ασχολήθηκε με τους τρόπους αναδιαμόρφωσης της ποινικής διαδικασίας και του δικαστικού συστήματος, μέρος των οποίων ήταν ο τόπος εκτέλεσης του Tyburn⁵⁵. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, κέντρο της επιχειρηματολογίας του Mandeville ήταν η αυστηρότητα που θα έπρεπε να διέπει την λειτουργία αυτών των θεσμών και όχι το φιλάνθρωπο πνεύμα⁵⁶. Στο πλαίσιο αυτό, η διαχείριση αυτών που αποκαλούσε trifles⁵⁷, έπρεπε να αναδιαμορφωθεί, διότι έκρινε πως η μέχρι τότε αντιμετώπιση τους από το αγγλικό κράτος δεν φαινόταν ιδιαίτερα επιτυχημένη⁵⁸.

Παράλληλα, έκανε αναφορά σε μία σειρά κοινωνικών θεσμών που συγκροτούνταν για να διαχειρίζονται τους trifles. Παράδειγμα τέτοιων θεσμών ήταν οι Εταιρείες για την αναμόρφωση των τρόπων⁵⁹, φιλανθρωπικά σχολεία και φτωχοκομεία. Τέτοιοι προνοιακοί μηχανισμοί εξυπηρετούσαν κρατικούς στόχους, όπως της ύπαρξης κοινωνικής σταθερότητας και της αναδιαμόρφωσης του τρόπου εργασίας και αναπαραγωγής της εργατικής τάξης⁶⁰. Η

⁵¹ Finlay, Roger, *Population and Metropolis, The Demography of London 1580-1650*, ο.π., σ. 15

⁵² Petegorsky, David W., Class forces in the English civil war, *Science & Society*, τ. 6/2, 1942, σ. 121

⁵³ Beattie, M., *Policing and Punishment in London 1660-1750, Urban Crime and the Limits of Terror*, Oxford University Press, New York, 2001, σ. 40-44

⁵⁴ Στο ίδιο, σ. 280

⁵⁵ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π.

⁵⁶ Clark, George, Bernard Mandeville, M.D. and Eighteenth century ethics, ο.π., σ. 433

⁵⁷ Στο πρωτότυπο κείμενο η περιγραφή αυτών που ονομάζει trifles φωτογραφίζουν ένα μέρος των κατώτερων τάξεων που με διάφορους τρόπους αποτελούσαν αντικείμενο διαχείρισης από το ποινικό σύστημα, λόγου χάρη ληστές

⁵⁸ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 1-2

⁵⁹ Αναφέρεται στην *Society for the Reformation of Manners* που δραστηριοποιούνταν ήδη στις αρχές του 18^{ου} αιώνα.

⁶⁰

αναφορά του σε αυτές τις δύο όψεις της διαχείρισης διάφορων εργατικών στρωμάτων συγκροτεί μία σχέση μεταξύ των ποινικών και των προνοιακών μηχανισμών.

Η περιγραφή μίας κατάστασης γενικής ανομίας στο Tyburn ήταν η κοινή συνισταμένη αυτής της υπό διαμόρφωσης σχέσης. Όπως υποστηρίζει ο Mandeville στο κείμενο του, οι παραπάνω μηχανισμοί επεδίωκαν την διαχείριση αυτών που θεωρούσε ότι είναι η πηγή της ανομίας. Γεννιούνται όμως ερωτήματα μέσα από αυτό το κείμενο. Ποια ήταν αυτά τα υποκείμενα που προκαλούσαν αυτό το περιβάλλον ανομίας στο Tyburn που καταδεικνύει ο Mandeville; Οι τρόποι που παρήχθη το κοινωνικό υποκείμενο που εμφανίζεται εκεί, είτε ως κοινό είτε ως κατάδικοι στο ικρίωμα, καθορίζουν το περιβάλλον στο οποίο έδρασε φωτίζοντας τις συμπεριφορές του στις εκτελέσεις. Επιπλέον, υπό αυτό το πρίσμα, η εξέταση των μεταβολών στο τρόπο της ποινικής διαχείρισης που προτείνει ο Mandeville μπορούν να συνδεθούν με μία γενικότερη κατάσταση που επικρατούσε στην Αγγλική κοινωνία στις αρχές του 18^{ου} αιώνα. Στην ενότητα αυτή λοιπόν θα αναδειχθούν αυτά τα ερωτήματα. Η διασαφήνιση αυτών των ερωτημάτων θα επέτρεπε την σκιαγράφηση του περιβάλλοντος του Tyburn και των εξεγέρσεων κατά των χειρούργων στο α' μισό του 18^{ου} αιώνα.

Η μετακίνηση προς τις πόλεις

Η μεταναστευτική κίνηση προς τις πόλεις, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, διαμόρφωσε τη σύνθεση της εργατικής τάξης των πόλεων και ειδικότερα του Λονδίνου. Η συγκρότηση αυτής της κίνησης υπήρξε μία αρκετά σύνθετη διαδικασία. Δύο τρόποι να μελετήσει κανείς αυτή την κίνηση είναι η αναφορά στις περιφράξεις των κοινών γαιών και στο πληθωριστικό φαινόμενο ή όπως αλλιώς ονομάζεται την επανάσταση των τιμών. Αυτές οι δύο διαδικασίες ήταν μέρος της μεταβολής του παραγωγικού μοντέλου του αγγλικού αγροτικού χώρου, που ο Μαρξ αργότερα ονόμασε πρωταρχική συσσώρευση⁶¹.

Ο Μαρξ, στο πρώτο τόμο του *Κεφαλαίου*, αφιέρωσε ένα κεφάλαιο στην λεγόμενη πρωταρχική συσσώρευση και στις περιφράξεις των κοινών γαιών. Για το Μαρξ, η εκκίνηση αυτής της διαδικασίας συνέπιπτε χρονικά με τα τέλη του 15^{ου} αιώνα⁶². Η οργάνωση του αγροτικού χώρου περιλάμβανε την ύπαρξη, εκτός των τοπικών γαιοκτημόνων, ενός κύκλου ελεύθερων αγροτών που καλλιεργούσαν τη γη και προσέφεραν εργασία στους τοπικούς

⁶¹ Μαρξ, Καρλ, *Το κεφάλαιο (Α' Τόμος) Κριτική της πολιτικής οικονομίας- το προτσές παραγωγής του κεφαλαίου*, Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, 2012, σ. 749

⁶² Wiesner-Hanks, Merry, *Πρώιμη και νεότερη Ευρώπη, 1450-1789*, Εκδόσεις Ξιφαράς, Αθήνα, 2008, σ. 223-224

γαιοκτήμονες⁶³. Οι ελεύθεροι αγρότες και τα διάφορα κοινωνικά στρώματα της υπαίθρου, συμπλήρωναν τα εισοδήματα τους μέσω αγαθών και γης που έπαιρναν από τις κοινές γαίες, όπως ξυλείας, κρέατος από το κυνήγι και βοσκοτόπων για τα οικιακά ζώα. Η ανάπτυξη της βιοτεχνίας στη Φλάνδρα αποτέλεσε αιτία για μία αυξανόμενη ζήτηση της πρώτης ύλης του μαλλιού και την επακόλουθη αύξηση της τιμής του. Η γαιοκτητική τάξη προσπάθησε να εκμεταλλευτεί αυτή την δυνατότητα κέρδους, ενώ παράλληλα η διάλυση των εκκλησιαστικών γαιών, οδήγησε στην υποτίμηση της εργασίας των αγροτών και στη μείωση των αμοιβών τους. Τη διαδικασία των περιφράξεων ο Μαρξ την ονομάζει πρωταρχική συσσώρευση. Η βία που χρησιμοποιήθηκε ήταν σημαντικό μέσο σε αυτή τη διαδικασία. Συγκεκριμένα, παρήγαγε αγροτικά στρώματα εκδιωγμένα από τη γη τους, που η μόνη διέξοδος για την επιβίωση τους ήταν η εργασία τους στην ανερχόμενη βιομηχανία και στον εμπορικό τομέα⁶⁴.

Αυτές οι ιδέες του Μαρξ για την πρωταρχική συσσώρευση έχουν τροφοδοτήσει μία διαρκή συζήτηση μεταξύ των ιστορικών για την επιρροή των περιφράξεων και της αγροτικής επανάστασης στην ανάπτυξη του καπιταλιστικού συστήματος. Ο Henry Heller υποστήριξε ότι η πρωταρχική συσσώρευση στον αγροτικό χώρο της Αγγλίας ήταν μία βαθμιαία μεταβολή των οικονομικών και πολιτικών συνθηκών από την γαιοκτητική αριστοκρατία και η εγκατάλειψη διάφορων φεουδαρχικών τρόπων αναπαραγωγής⁶⁵. Αυτή η διαδικασία δεν ήταν ενιαία⁶⁶ τουλάχιστον μέχρι την αγγλική επανάσταση⁶⁷. Ο Jan de Vries, που ιστοριογραφικά βρίσκεται εγγύτερα σε μαλθουσιανές αντιλήψεις για την ιστορία, υποστήριξε πως οι περιφράξεις των κοινών γαιών ήταν αναγκαίες, καθώς η κοινοτική καλλιέργεια της γης δεν επέτρεπε την αύξηση της παραγωγής και την εισαγωγή καινοτομιών στην παραγωγή⁶⁸.

Ο Jonathan Healey στο κείμενο του, *Land, population, and famine in the English uplands: a Westmorland case study*, μελέτησε τις περιπτώσεις των περιοχών στο Cumberland και στο Westmorland κατά τα τέλη του 16^{ου} και το α' μισό του 17^{ου} αιώνα⁶⁹. Αυτές οι περιοχές κατά τον Healey, ήταν περιοχές όπου η κτηνοτροφία σε βοσκότοπους ήταν βασική δραστηριότητα. Η γη ανήκε σε μερικούς μεγάλους γαιοκτήμονες, ενώ οι μικροί χωρικοί είχαν μικρές εκτάσεις γης, συμπληρώνοντας τους πόρους τους μέσα από δικαιώματα στις κοινές

⁶³ Μαρξ, Καρλ, *Το κεφάλαιο (Α' Τόμος) Κριτική της πολιτικής οικονομίας- το προτσές παραγωγής του κεφαλαίου*, ο.π., σ 741

⁶⁴ Στο ίδιο, σ. 739-745

⁶⁵ Στο ίδιο, σ. 119

⁶⁶ Ο Henry Heller αναφέρει τους φιλοβασιλικούς ως παράδειγμα αριστοκρατών που δεν στήριζαν σε αυτό τον βαθμό την διαδικασία αυτή

⁶⁷ Heller, Henry, *The Birth of Capitalism, A 21st Century Perspective*, ο.π., σ. 122

⁶⁸ Στο ίδιο, σ. 42

⁶⁹ Healey, Jonathan, *Land, population, and famine in the English uplands: a Westmorland case study, c.1370–1650, Agricultural History Review*, τ. 59, 2011, σ. 154-155

γαίες. Το καθεστώς γαιοκτησίας βασιζόταν στην πληρωμή ενοικίου στον αριστοκράτη γαιοκτήμονα⁷⁰.

Τα δημογραφικά στοιχεία των περιοχών αυτών έδειχναν μία σταθερή πτώση του αριθμού των ενοικιαστών γης στα τέλη του 16^{ου} αιώνα. Δεν εξαφανίζονται, αλλά στη περιοχή του Undermillbeck το 1619 οι μικροί ενοικιαστές, οι cottagers, εμφανίζονται να έχουν μειωθεί σε μεγάλο βαθμό εξαιτίας των περιφράξεων. Οι λιμοί στα τέλη του 16^{ου} αιώνα επηρέασαν περισσότερο τους μικρότερους ενοικιαστές γης⁷¹. Λιγότερο επηρεάστηκαν οι freeholders⁷² έχοντας μεγαλύτερη οικονομική ευελιξία⁷³. Οι περιφράξεις στις περιοχές αυτές έγιναν ύστερα από συμφωνία των freeholders και των yeomen⁷⁴, με την ανώτερη αριστοκρατία⁷⁵. Ο εισερχόμενος νέος πληθυσμός από άλλες αγροτικές περιοχές καταδικαζόταν να μένει άκληρος⁷⁶.

Στο παράδειγμα αυτό αναδεικνύεται η ύπαρξη μίας μεταναστευτικής ροής μεταξύ διάφορων περιοχών της αγγλικής υπαίθρου. Η αναζήτηση εισοδήματος για τα στρώματα του αγροτικού προλεταριάτου οδηγούσε στη συνεχή μετανάστευση προς αναζήτηση εργασίας ήδη από την μεσαιωνική περίοδο⁷⁷. Ο Peter Laslett ανάδειξε ότι σε διάφορες περιοχές της αγγλικής επαρχίας, η κινητικότητα των κατώτερων στρωμάτων του αγροτικού πληθυσμού ήταν μεγάλη και γινόταν πολλές φορές και σε επίπεδο οικογενειών ή ήταν μέρος οικογενειακών στρατηγικών επιβίωσης⁷⁸. Η εργασία σε βιοτεχνικές μονάδες ή εργασία μέσω του συστήματος του putting-out εξασφάλιζε σε αυτά τα στρώματα ένα συμπληρωματικό εισόδημά μέσω του μισθού⁷⁹. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η βιομηχανία καρφιών στο Staffordshire⁸⁰. Σε περιοχές ειδικότερα που υπήρχε βιομηχανική δραστηριότητα, το αγροτικό προλεταριάτο εξαρτιόταν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό από την μισθωτή εργασία εκεί⁸¹.

⁷⁰ Στο ίδιο, σ. 156-157

⁷¹ Στο ίδιο, σ. 165.

⁷² Οι freeholders ήταν ελεύθεροι αγρότες. Είχαν μία σχετική ανεξαρτησία από τον τοπικό γαιοκτήμονα και του πλήρωναν ένα πλασματικό ενοίκιο έχοντας την δυνατότητα ανταλλαγής της γης, στο Wrightson, Keith, *English Society, 1580-1680*, ο.π., σ. 14

⁷³ Healey, Jonathan, Land, population, and famine in the English uplands: a Westmorland case study, c.1370–1650, ο.π., σ. 165

⁷⁴ Οι yeomen ήταν η μεσαία αριστοκρατία της υπαίθρου, στο Wrightson, Keith, *English Society, 1580-1680*, ο.π., σ. 14

⁷⁵ Healey, Jonathan, Land, population, and famine in the English uplands: a Westmorland case study, c.1370–1650, ο.π., σ. 172

⁷⁶ Στο ίδιο, σ. 172

⁷⁷ Hasbach, W., *A History of the English Agricultural Labourer*, P. S. King & Son, London, 1908, σ. 12-13

⁷⁸ Wrightson, Keith, *English Society, 1580-1680*, ο.π., σ. 24

⁷⁹ Coleman, D. C., *Industry in Tudor and Stuart England*, Macmillan Education, London, 1975, σ. 34

⁸⁰ Στο ίδιο, σ. 34

⁸¹ Wrightson, Keith, *English Society, 1580-1680*, ο.π., σ. 18

Η ύπαρξη των κοινών γαιών όμως δεν εξασφάλιζε μόνο τους αναγκαίους υλικούς πόρους για την επιβίωση⁸². Ήταν ο τόπος που συμπύκνωνε την κοινωνική ύπαρξη της αγροτικής κοινότητας. Οι συλλογικοί όροι διαχείρισης των κοινών γαιών, συγκροτούσαν την πολιτική αίσθηση της κοινότητας, δημιουργώντας τον χώρο της κοινωνικής αναπαραγωγής και πολιτικής οργάνωσης των κατώτερων στρωμάτων της υπαίθρου. Οι συλλογικές αποφάσεις τις κοινότητας, οι γιορτές και τα παιχνίδια, λάμβαναν χώρα εκεί⁸³. Η εργασία σε διάφορες οικονομικές δραστηριότητες των νεαρών γυναικών εξασφάλιζε την επιβίωση των ίδιων και των οικογενειών τους ήδη από τον 13^ο αιώνα⁸⁴. Ο συνδυασμός αυτής της εργασίας με την ύπαρξη των κοινών γαιών επέτρεπε την δυνατότητα αυτόνομης επιβίωσης τους στο πλαίσιο της μεσαιωνικής κοινότητας⁸⁵. Παρά την ύπαρξη εντάσεων και ιεραρχιών εντός των μεσαιωνικών κοινοτήτων, η ύπαρξη και διαχείριση των κοινών γαιών εκ μέρους της κοινότητας και η δυνατότητα συλλογικής οργάνωσης τους καθόριζε τον βαθμό ανεξαρτησίας τους από τους φεουδάρχες⁸⁶.

Αντιθέτως η γραμματεία του 16^{ου} αιώνα χαρακτήριζε τις κοινές γαίες, ως πηγή τεμπελιάς και αταξίας⁸⁷. Η δυνατότητα συλλογής αγαθών από τις κοινές γαίες επέτρεπε στο αγροτικό προλεταριάτο της Αγγλίας την επιβίωση του χωρίς να δουλεύει αρκετά⁸⁸. Η ανάγκη εμπορικής μεγέθυνσης, όμως μετέβαλλε σταδιακά την εκμετάλλευση του αγροτικού προλεταριάτου⁸⁹. Η χρήση των κοινών γαιών όπως αναφέρθηκε παραπάνω⁹⁰, δεν επέτρεπε την αποδοτικότερη διαχείριση των εκτάσεων γης⁹¹.

Οι περιφράξεις λοιπόν υπήρξαν ο τρόπος που διάφοροι γαιοκτήμονες και εύρωστοι ελεύθεροι αγρότες μεταβάλλαν τον τρόπο παραγωγής της αγροτικής οικονομίας⁹². Διάφοροι γαιοκτήμονες παράλληλα, άρχισαν να απαγορεύουν στους εργάτες τους την παράλληλη απασχόληση σε άλλες οικονομικές δραστηριότητες, ώστε να συγκροτήσουν ένα εργατικό

⁸² Dyer, Christopher, The English Medieval Village Community and Its Decline, *Journal of British Studies*, τ. 33/ 4, 1994, σ. 418-422

⁸³ Στο ίδιο, σ. 418-425

⁸⁴ Bennett, Judith M., *Women in the Medieval English Countryside: Gender and Household in Brigstock before the Plague*, Oxford University Press, New York, 1987, σ. 54-58

⁸⁵ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σελ. 110

⁸⁶ Dyer, Christopher, The English Medieval Village Community and Its Decline, ο.π., σ. 417-422

⁸⁷ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σελ. 109

⁸⁸ Hill, Christopher, *The World Turned Upside Down, Radical Ideas During the English Revolution*, ο.π., σ. 51

⁸⁹ Τόμσον, Ε.Π., *Χρόνος Εργασιακή Πειθαρχία Και Βιομηχανικός Καπιταλισμός*, Εκδόσεις Νησίδες, Θεσσαλονίκη, 1994, σ. 38

⁹⁰ Hill, Christopher, *The World Turned Upside Down, Radical Ideas During the English Revolution*, ο.π., σ. 51

⁹¹ De Vries, Jan, *The Economy of Europe in an Age of Crisis, 1600-1750*, ο.π., σ. 42

⁹² Τόμσον, Ε.Π., *Χρόνος Εργασιακή Πειθαρχία Και Βιομηχανικός Καπιταλισμός*, ο.π. σ. 38

δυναμικό αφοσιωμένο στις αγροτικές υποθέσεις⁹³. Επομένως οι κατώτερες τάξεις του αγγλικού αγροτικού χώρου γίνονταν περισσότερο ευάλωτες στην οικονομική αστάθεια⁹⁴.

Οι λιμοί και η αύξηση των τιμών των τροφίμων έθετε υπό ερώτημα την επιβίωση τους⁹⁵. Η ύπαρξη των κοινών γαιών επομένως διασφάλιζε την επιβίωση πολλών οικογενειών των κατώτερων κοινωνικών τάξεων⁹⁶. Μέσω του συνδυασμού του μισθού, των δικαιωμάτων στις κοινές γαίες⁹⁷ και των δικαιωμάτων να προμηθεύονται τρόφιμα σε χαμηλότερες τιμές από τους γαιοκτήμονες τους, εξασφάλιζαν την επιβίωση τους⁹⁸. Οι γιορτές που διοργάνωναν οι γαιοκτήμονες των διάφορων περιοχών συμπλήρωναν τη διατροφή τους⁹⁹.

Οι τιμές των αγροτικών προϊόντων και τα ενοίκια μέχρι το 1450 ήταν σχετικά χαμηλά¹⁰⁰. Το πληθωριστικό φαινόμενο ή η επανάσταση των τιμών όπως ονομάζεται, εμφανίστηκε στην Αγγλία στις αρχές του 16^{ου} αιώνα¹⁰¹. Η αιτία του πληθωρισμού αυτού ανάγεται από διάφορους στην εισροή χρυσού και αργύρου από τις ισπανικές αποικίες στην Ευρώπη¹⁰². Στην Αγγλία, ο χρυσός και ο άργυρος εισαγόταν μέσω της εξαγωγής μαλλιού¹⁰³ και με τις πειρατικές δραστηριότητες εναντίον της Ισπανίας¹⁰⁴. Η μεγάλη εισαγωγή αυτών των μετάλλων στην Ευρώπη και στην Αγγλία πυροδότησε μία γενική αύξηση των τιμών των εμπορευμάτων¹⁰⁵. Παρά την αύξηση των τιμών των εμπορευμάτων, οι μισθοί των εργατών μειώθηκαν στο μισό την περίοδο 1500-1650¹⁰⁶.

Οι Anthony Edo και Jacques Melitz ενσωμάτωσαν την άποψη του Goldstone για την επανάσταση των τιμών που την απέδιδε στην αστικοποίηση του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα¹⁰⁷. Υποστήριξε ότι η αστικοποίηση του πληθυσμού αύξανε την κυκλοφορία του χρήματος στις πόλεις, λόγω συχνότερων εμπορικών συναλλαγών εκεί, εν αντιθέσει με τον αγροτικό χώρο

⁹³ Hill, Christopher, *Reformation to Industrial Revolution, The Making of Modern English Society, 1530–1780*, ο.π., σ. 223

⁹⁴ Στο ίδιο, σ. 222

⁹⁵ Στο ίδιο, σ. 15-16

⁹⁶ Στο ίδιο, σ. 16

⁹⁷ Birrell, Jean, Common Rights in the Medieval Forest: Disputes and conflicts in the thirteenth century, *Past & Present*, τ. 117/1, November 1987, σ. 26

⁹⁸ Wrightson, Keith, *English Society, 1580-1680*, ο.π., σ. 16

⁹⁹ Στο ίδιο, σ. 17

¹⁰⁰ Wiesner-Hanks, Merry, *Πρώιμη και νεότερη Ευρώπη, 1450-1789*, ο.π., σ. 220

¹⁰¹ Palma, Nuno, *American Precious Metals and their Consequences for Early Modern Europe*, Working Papers 0174, European Historical Economics Society (EHES), 2019, σ.9

¹⁰² Στο ίδιο, σ. 9

¹⁰³ Edo, Anthony & Melitz, Jacques, *The Primary Cause of European Inflation in 1500-1700: Precious Metals or Population? The English Evidence*, CEPII Working Paper 2019- 10, 2019, CEPII, σ. 9

¹⁰⁴ Hanna, Mark G., *Pirate Nests and the Rise of the British Empire, 1570-1740*, University of North Carolina Press, Chapel Hill, 2015, σ. 37-52

¹⁰⁵ Palma, Nuno, *American Precious Metals, and their Consequences for Early Modern Europe*, ο.π., σ. 9

¹⁰⁶ Wiesner-Hanks, Merry, *Πρώιμη και νεότερη Ευρώπη, 1450-1789*, ο.π., σ. 226

¹⁰⁷ Edo, Anthony & Melitz, Jacques, *The Primary Cause of European Inflation in 1500-1700: Precious Metals or Population? The English Evidence*, ο.π., σ. 22

όπου η ανανέωση της κυκλοφορίας του χρήματος ήταν ετήσια λόγω της ετήσιας πώλησης αγροτικών προϊόντων¹⁰⁸. Η αύξηση λοιπόν του πληθυσμού των πόλεων οδήγησε σε μία αύξηση της κυκλοφορίας του χρήματος και επομένως σε μία αύξηση της αξίας του¹⁰⁹.

Η Sylvia Federici υποστήριξε πως η ανάπτυξη ενός εθνικού και διεθνούς συστήματος αγοράς που ευνοούσε τις εμπορικές συναλλαγές προκάλεσε μία συσσώρευση εμπορευμάτων-αγαθών. με σκοπό την αύξηση της εμπορικής τους αξίας. Η συσσώρευση αυτή προκάλεσε μία αύξηση των τιμών, την εξαγωγή μεγαλύτερου ποσοστού κέρδους, ενώ υπήρξε και μέθοδος μείωσης του κόστους της εργασίας. Για την Federici, η έλευση των πολύτιμων μετάλλων σε μία ιστορική περίοδο ανάπτυξης του καπιταλιστικού εμπορικού συστήματος, πυροδότησε μία διαδικασία προλεταριοποίησης και ανακατανομής του πλούτου¹¹⁰.

Ο David Hackett Fischer ανέδειξε την ύπαρξη πληθωριστικών φαινομένων που προκλήθηκαν από την μη διάθεση της παραγωγής στην αγορά από τους αγρότες. Στη βάση αυτής της παρατήρησης του Fischer, θα μπορούσαμε να περιγράψουμε το πληθωριστικό φαινόμενο ως τη δημιουργία τεχνητών ελλείψεων εμπορευμάτων που αύξανε το εμπορικό κέρδος των ανώτερων τάξεων. Σε συνδυασμό με την αναδιοργάνωση της οικονομικής παραγωγής από τα προϊόντα επιβίωσης των αγροτικών κοινοτήτων σε εμπορεύματα με προορισμό τη διεθνή αγορά, ο πληθωρισμός μετέβαλλε την οικονομική παραγωγή του αγροτικού χώρου και την κοινωνική κατάσταση του¹¹¹. Επιπλέον επιβαρυντικός παράγοντας σε αυτό το περιβάλλον θεωρήθηκε από τον Fischer πως ήταν οι περιφράξεις¹¹².

Ο πληθωρισμός, ως μείωση των πραγματικών μισθών, ανάγκαζε τα κατώτερα στρώματα της υπαίθρου, να αναζητούν εργασία και σε άλλες περιοχές¹¹³. Οι περιφράξεις λοιπόν λειτούργησαν διπλά. Προσέφεραν νέες γαίες προς εμπορική εκμετάλλευση, αποστερώντας παράλληλα τις δυνατότητες υλικής και κοινωνικής επιβίωσης που ενυπήρχαν στις κοινές γαίες¹¹⁴. Όπως φάνηκε στην περίπτωση του Undermillbeck, οι περιφράξεις των κοινών γαιών είχαν ως αποτέλεσμα κάθε εισερχόμενη πληθυσμιακή κίνηση να μην έχει την

¹⁰⁸ Στο ίδιο, σ. 22

¹⁰⁹ Στο ίδιο, σ. 22-23

¹¹⁰ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, Εκδόσεις των Ξένων, Θεσσαλονίκη, 2011, σ. 115

¹¹¹ Van Bavel, Bas, *Early Proto-industrialization in the Low Countries? The Importance and Nature of Market-oriented Non-agricultural Activities on the Countryside in Flanders and Holland*, *MPRA Paper 42361*, University Library of Munich, Germany, 2003, σ. 1115

¹¹² Fischer, David Hackett, *The Great Wave: Price Revolutions and the Rhythm of History*, Oxford University Press, New York, 1996, σ. 93

¹¹³ Wrightson, Keith, *English Society, 1580-1680*, ο.π., σ. 105-108

¹¹⁴ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 110

δυνατότητα αυτόνομης εκμετάλλευσης γης¹¹⁵. Αυτός ο συνδυασμός παραγόντων λοιπόν μετέβαλλε την μετανάστευση, όπως συνέβαινε στους μεσαιωνικούς χρόνους μεταξύ αγροτικών περιοχών κυρίως¹¹⁶ και την κατεύθυνε προς τις πόλεις¹¹⁷.

Η εκτροπή λοιπόν της μετανάστευσης προς τις πόλεις, συγκρότησε σταδιακά το εργατικό προλεταριάτο του Λονδίνου του 18^{ου} αιώνα¹¹⁸. Ο συνδυασμός του πληθωρισμού και της διάλυσης των μεσαιωνικών τρόπων αναπαραγωγής ήταν η αιτία αυτής της κίνησης. Στο παράδειγμα της Ιρλανδίας το 17^ο αιώνα, το οποίο περιγράφει ο Linebaugh, η μεταναστευτική ροή των Ιρλανδών ήταν κρατικά οργανωμένη μέσα από τις διαρκές απαγορεύσεις που είχαν επιβληθεί στην οικονομική και κοινωνική λειτουργία της Ιρλανδίας¹¹⁹. Η αποστέρηση των μεσαιωνικών τρόπων αναπαραγωγής και το πληθωριστικό φαινόμενο συγκρότησαν σταδιακά πολιτικές διαχείρισης της μετανάστευσης μέσω νομικών απαγορεύσεων και αδυναμίας επιβίωσης λόγω του αυξημένου κόστους διαβίωσης. Με βάση τις διαπιστώσεις που έγιναν παραπάνω, τόσο για την συγκρότηση των μεταναστευτικών ροών μέσω των περιφράξεων, όσο και μέσω του πληθωρισμού και σε συνδυασμό με το σύνολο των απαγορεύσεων που είχαν εισαχθεί, μπορούμε να ισχυριστούμε πως οι ανώτερες τάξεις επεδίωξαν να αναδιοργανώσουν την οικονομική παραγωγή της Αγγλίας. Σε αυτό τον κόσμο, οι δικλίδες ασφαλείας της κοινοτικής και πολιτικής οργάνωσης του ύστερο-μεσαιωνικού κόσμου δεν αποτελούσαν τροχοπέδη¹²⁰ και το νέο εργατικό δυναμικό που φτιαχνόταν θα κατευθυνόταν να εργαστεί σε ένα νέο οικονομικό περιβάλλον¹²¹.

Η σταδιακή γέννηση του μοντέρνου κόσμου, από την πλευρά των ανώτερων τάξεων, εμπεριείχε σε μεγάλο βαθμό την αναδιοργάνωση του συνόλου των κοινωνικών συμπεριφορών. Ο Hill περιγράφοντας αυτή τη διαδικασία μελετώντας την περίοδο της Αγγλικής επανάστασης με την φράση «Ο κόσμος ήρθε πάνω κάτω». Αυτή η φράση του μπορεί κάλλιστα να περιγράψει όλες αυτές τις διαδικασίες. Μέρος αυτής της διαδικασίας ήταν η γέννηση του κράτους, ως συλλογικού εκφραστή των ανώτερων τάξεων. Μπορεί κάποιος να παρατηρήσει αυτή τη γέννηση στην ανανέωση των κρατικών πολιτικών ελέγχου και πειθάρχησης κατά το 17^ο αιώνα. Υπό το πρίσμα του αναδυόμενου αγγλικού κράτους η διαχείριση της ροής της εργατικής δύναμης που είχε παραχθεί από τις μεταβολές στον αγγλικό αγροτικό χώρο αναδεικνυόταν σε

¹¹⁵ Healey, Jonathan, Land, population, and famine in the English uplands: a Westmorland case study, c.1370–1650, ο.π., σ. 165

¹¹⁶ Hasbach, W., *A History of the English Agricultural Labourer*, ο.π., σ. 12-13

¹¹⁷ Withington, Phil, *Urbanization*, ο.π., σ. 287

¹¹⁸ Hill, Christopher, *The World Turned Upside Down, Radical Ideas During the English Revolution*, ο.π., σ. 21

¹¹⁹ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 70-71

¹²⁰ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, Magna Large Print Books, 2006, σ. 122

¹²¹ Τόμσον, Ε.Π., *Χρόνος Εργασιακή Πειθαρχία Και Βιομηχανικός Καπιταλισμός*, ο.π. σ. 41

κεντρικό σημείο της πολιτικής του. Αυτό το αυξημένο ενδιαφέρον για τη δημόσια τάξη μπορεί να την εντοπίσει κανείς τόσο στις μεταβολές του ποινικού κώδικα την περίοδο του Γουλιέλμου Γ', όσο και στην αυξημένη ενασχόληση στις αρχές του 18^{ου} αιώνα του ποινικού συστήματος με τις ταραχές στο Λονδίνο¹²², καθώς και την εισαγωγή του Riot Act το 1714 που ποινικοποιούσε οποιαδήποτε μαζική πολιτική ύπαρξη στους δημόσιους χώρους της Αγγλίας.

Η συγκρότηση της νέας καπιταλιστικής διαχείρισης της εργατικής τάξης

Το 17^ο αιώνα, το Λονδίνο είχε γίνει κέντρο υποδοχής ανθρώπων που δεν είχαν αφέντες, πένητων, εγκληματιών και αντικοινωνικών¹²³. Ο Christopher Hill στο βιβλίο του, *The World Turned Upside Down*, παρουσίαζε το Λονδίνο ως κέντρο συγκέντρωσης ατόμων που είχαν χάσει τη δυνατότητα επιβίωσης τους, λόγω των περιφράξεων¹²⁴. Ράφτες από το Essex, κτηνοτρόφοι και ξυλουργοί, στρατιώτες, υφαντουργοί και ναύτες. Στο κόσμο αυτό συνυπήρχαν ερωμένες και ιερόδουλες, Ιρλανδοί μετανάστες, μεταφορείς κάρβουνου και χαμένοι συγγενείς. Ήταν φιγούρες που αποτελούσαν την εργατική τάξη του Λονδίνου. Ετερογενής, πολυεθνική και πολύγλωσση, δούλευε σε κάθε είδους δουλειά σε ένα ταχύτατα αναπτυσσόμενο καπιταλιστικό Λονδίνο. Ο Peter Linebaugh στη διδακτορική του διατριβή το 1975, *A Study of Crime and the laboring poor during the First Half of the Eighteenth Century*, για να περιγράψει αυτά τα υποκείμενα χρησιμοποιούσε τον όρο του 18^{ου} αιώνα *Scum of People*¹²⁵.

Το Λονδίνο του δεύτερου μισού του 17^{ου} αιώνα και των μέσων του 18^{ου} αιώνα ήταν ένας τεράστιος κόμβος εργατικών ροών¹²⁶. Διάφορες νέες οικονομικές δραστηριότητες αναπτύσσονταν. Στη νέα βιομηχανία του μεταξιού, που αναπτυσσόταν στα τέλη του 17^{ου} αιώνα, είχε συγκεντρωθεί ένα πολυεθνικό προλεταριάτο με εργάτες από το Norwich και το Kent, Ουγενότους που είχαν διαφύγει από την Γαλλία, Ιρλανδούς που είχαν έρθει στο Λονδίνο και Γερμανούς από το Παλατινάτο¹²⁷. Η μεγάλη ναυτική δραστηριότητα του λιμανιού του Λονδίνου είχε δημιουργήσει μια δυνατότητα επικοινωνίας μεταξύ εργατών όλου του κόσμου, όπως λόγου χάρη με Αφρικανούς ναύτες¹²⁸.

¹²² Shoemaker, Robert B., *The London "Mob" in the Early Eighteenth Century*, ο.π., σ. 273

¹²³ Hill, Christopher, *The World Turned Upside Down, Radical Ideas During the English Revolution*, ο.π., σ. 21

¹²⁴ Στο ίδιο, σ. 21

¹²⁵ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 655

¹²⁶ Withington, Phil, *Urbanization*, ο.π., σ. 292

¹²⁷ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 10

¹²⁸ Στο ίδιο, σ. 70

Στα παραδείγματα των William Seston και του Thomas Man, που παρουσιάστηκαν παραπάνω, εμφανίζεται ένα παράδοξο. Ο William Seston είχε απασχοληθεί σε διάφορες δουλειές. Πριν εκτελεστεί, εργαζόταν στο στρατό¹²⁹. Ο ίδιος υποστήριζε ότι λήστευε, διότι θεωρούσε το μισθό του ανεπαρκή¹³⁰. Ο Thomas Man, γεννημένος στην Ιρλανδία, είχε σπουδάσει και είχε εργαστεί ως πλοηγός σε πλοία¹³¹. Η απόλυση του τον έστρεψε στη ληστεία¹³². Στα δικαστικά αρχεία του Old Baily, εμφανίζονται διάφορες ανάλογες περιπτώσεις, ατόμων που εργάζονταν και εντέλει εκτελούνταν για ληστεία. Στη βάση αυτού του αρχειακού υλικού γεννιέται το ερώτημα της σχέσης της εργατικής τάξης με τη ληστεία.

Φαίνεται στο αρχειακό υλικό πως η μετάβαση διάφορων ατόμων εργατικής καταγωγής από τη «νόμιμη» εργασία στη ληστεία και το «παράνομο» ήταν αρκετά εύκολη, χωρίς να υπάρχει κάποιο ξεκάθαρο όριο που να διαχώριζε αυτά τα δύο¹³³. Σε ένα περιβάλλον εμπορικών κρίσεων, πληθωρισμού και τεχνολογικής καινοτομίας, πολλοί άντρες και γυναίκες της εργατικής τάξης έχαναν την δυνατότητα τους να επιβιώσουν. Ήταν μία εμπειρία κοινή στο προλεταριακό κόσμο του Λονδίνου των αρχών του 18^{ου} αιώνα. Η εμπλοκή με τη ληστεία φαινόταν μία διέξοδος επιβίωσης για διάφορα υποκείμενα της εργατικής τάξης¹³⁴. Η ασφαλής ύπαρξη στο κοινό του Tyburn ατόμων που εμπλέκονταν με τη ληστεία, δημιουργεί την υποψία της αποδοχής της ληστείας ως δραστηριότητας στο εσωτερικό της εργατικής τάξης του Λονδίνου¹³⁵. Υπό το πρίσμα αυτό, το επιχείρημα του Linebaugh περί ταύτισης της ετερογενούς πολυποίκιλης εργατικής τάξης με την «εγκληματική τάξη» αναδύει αυτή την ενότητα των υποκειμένων ως ενός¹³⁶. Επομένως οι τρόποι ποινικής διαχείρισης της «εγκληματικής» τάξης στη πραγματικότητα δεν αφορούσαν τη διαχείριση μίας τάξης ληστών και του «εγκλήματος», αλλά μίας ευρύτερης κοινωνικής κατηγορίας, της εργατικής τάξης.

Παράλληλα, ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1640 σε εργατικά κέντρα της Αγγλίας, όπως το Southwork, το Lambeth ή το Λονδίνο άρχισαν να ξεσπούν διάφορες ταραχές¹³⁷. Οι

¹²⁹ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 620

¹³⁰ Στο ίδιο, σ. 655

¹³¹ Στο <https://www.oldbaileyonline.org/browse.jsp?id=OA17020529&div=OA17020529#highlight>, ημερομηνία επίσκεψης: 23/10/2021

¹³² Στο ίδιο

¹³³ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 655

¹³⁴ Hay, Douglas, *Crime and Justice in Eighteenth- and Nineteenth-Century England*, *Crime and Justice*, τ. 2, 1980, σ. 70

¹³⁵ Hay, Douglas, Linebaugh, Peter, Rule, John G., Thompson, E. P., Winslow, Cal (επιμ.), *Albion's Fatal Tree: Crime and Society in Eighteenth-Century England*, ο.π., σ. 14

¹³⁶ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 655

¹³⁷ Petegorsky, David W., *Class forces in the English civil war*, *Science & Society*, τ. 6/2, 1942, σ. 121

ανώτερες τάξεις της Αγγλίας τις αντιμετώπιζαν με μεγάλη ανησυχία¹³⁸. Ο Christopher Hill, στο βιβλίο του, *The World Turned Upside Down: Radical Ideas During the English Revolution*, παραθέτει μία μαρτυρία του Ralf Josselin στην οποία έλεγε πως οι ιδιοκτήτες και οι άνθρωποι με περιουσίες φοβόντουσαν να ταξιδέψουν ή να μείνουν μέσα στα σπίτια τους εξαιτίας του φόβου τους για τη ληστεία¹³⁹. Το οξυμένο αυτό περιβάλλον συνοδευόταν από μια σειρά ταραχών στους δρόμους του Λονδίνου για διάφορα ζητήματα της εργατικής τάξης¹⁴⁰. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, σε ένα περιβάλλον εμπορικών κρίσεων και οικονομικής κρίσης, μέρη της εργατικής τάξης προσέφευγαν στη ληστεία για την επιβίωση τους. Ο σεβασμός της ιδιοκτησίας φαίνεται πως δεν ήταν σημαντικός παράγοντας για αυτές τις μερίδες του πληθυσμού. Η μεταβολή του τρόπου λειτουργίας της καπιταλιστικής οικονομίας συνοδευόταν από μία επέκταση της μισθωτής εργασίας. Ευρύτερα στρώματα όμως των κατώτερων τάξεων εξέφραζαν ένα μίσος για τη μισθωτή εργασία¹⁴¹. Η ληστεία αποτελούσε ένα συνδυασμό μίας στρατηγικής επιβίωσης και έμπρακτης αμφισβήτησης της καπιταλιστικής πειθαρχίας που ήταν άμεσα συνδεδεμένη με τον μισθό. Η πολιτική επίθεση εναντίον του μισθού εμφανίστηκε ήδη από τους Diggers, την περίοδο του αγγλικού εμφυλίου πολέμου, απαιτώντας την κατάργηση της μισθωτής εργασίας¹⁴².

Το καταφύγιο της ληστείας όμως ερχόταν σε αντιπαράθεση με βασικές μεταβολές που είχαν συμβεί στην αγγλική κοινωνία το 17^ο αιώνα. Η αλλαγή της καπιταλιστικής λειτουργίας, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ήταν πολύπλευρη. Μία κύρια αλλαγή αφορούσε την ιδέα της συσσώρευσης του πλούτου. Ο Petty υποστήριζε πως ο πλούτος δεν συσσωρεύεται πλέον από την γη, αλλά από την εργασία¹⁴³. Αυτή η μεταβολή της ιδέας της συσσώρευσης του πλούτου δημιούργησε ανάγκη για έναν νέο τύπο εργατικού δυναμικού κατάλληλα πειθαρχημένου¹⁴⁴. Αυτό όμως το εργατικό δυναμικό στο β' μισό του 17^{ου} δεν υπήρχε.

Το ζήτημα της διαθεσιμότητας της εργατικής δύναμης, της ποσότητας και της ποιότητας της ήταν ζητήματα που απασχολούσαν την πρώιμη πολιτική οικονομία. Η ιδιόμορφη περίπτωση της εργατικής δύναμης ήταν αρκετά σύνθετη. Η ψυχολογία του εργατικού δυναμικού, οι ιδέες του για τον κόσμο και η διαθεσιμότητα του να εργαστεί ήταν

¹³⁸ Στο ίδιο, σ. 121

¹³⁹ Hill, Christopher, *The World Turned Upside Down: Radical Ideas During the English Revolution*, ο.π., σ. 109

¹⁴⁰ Shoemaker, Robert B., *The London "Mob" in the Early Eighteenth Century*, ο.π., σ. 278-280

¹⁴¹ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σελ. 191

¹⁴² Gurney, John, Gerrard Winstanley and the Digger Movement in Walton and Cobham, *The Historical Journal*, τ. 37/4, 1994, σ. 779

¹⁴³ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 49, 72

¹⁴⁴ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σελ. 191

παράγοντες απ' τους οποίους εξαρτιόταν άμεσα η παραγωγική διαδικασία¹⁴⁵. Κατά την Παλινόρθωση της μοναρχίας, το 1660, το αγγλικό κράτος είχε να αντιμετωπίσει διάφορα ζητήματα κοινωνικής αναστάτωσης και απειθαρχίας και προσπαθειών επέκτασης της εμπορικής κυριαρχίας της Αγγλίας¹⁴⁶. Για τις αγγλικές ελίτ, η υπέρβαση των πληγών και των ζητημάτων που είχαν προκληθεί στον Εμφύλιο πόλεμο, περνούσε μέσα από την υποταγή της εργατικής τάξης στο κράτος¹⁴⁷. Δύο απ' τις μεθόδους καθυπόταξη της εργατικής τάξης στο κράτος ήταν η συγκρότηση προνοιακών μηχανισμών, όπως τα φτωχοκομεία, και μία δέσμη απαγορεύσεων και ποινικής διαχείρισης της εργατικής τάξης μέσω της νομοθεσίας.

Το 1675 ξέσπασε μία εξέγερση στο Spitalfields, μία εργατική κοινότητα κοντά στο Λονδίνο. Ο πληθυσμός της αποτελούνταν από ένα πολυεθνικό προλεταριάτο που απασχολούταν στην υφαντουργία. Σε εκείνη την εξέγερση οι νέες υφαντουργικές μηχανές που εισάγονταν, αποτέλεσαν στόχο των εξεγερμένων. Οι καινοτόμοι τρόποι παραγωγής απαιτούσαν ένα κατάλληλα πειθαρχημένο εργατικό δυναμικό, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Μέρος των μεταβολών για να παραχθεί αυτό το δυναμικό ήταν η μεταβολή της προνοιακής πολιτικής μέσω της αναδιοργάνωσης της πρόνοιας για τους φτωχούς¹⁴⁸.

Ήδη από τη βασιλεία της Ελισσάβετ Α' είχαν συγκροτηθεί δομές πρόνοιας των φτωχών ανά ενορία (parish). Η βοήθεια περιλάμβανε είτε επιδόματα είτε τρόφιμα. Οι «φτωχοί» όμως δεν θεωρούταν από τις προνοιακές δομές ως ένα ενιαίο υποκείμενο. Υπήρχε διαχωρισμός της φτώχειας σε αιτιολογημένη και μη. Στη πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονταν περιπτώσεις για παράδειγμα χηρείας, ενώ στη δεύτερη όσοι έχοντας την δυνατότητα εργασίας αρνούνταν να εργαστούν για μισθό. Οι πουριτανικές ιδεολογίες από τα μέσα του 17^{ου} αιώνα ενσωμάτωναν σε αυτή την κατηγορία υποκείμενα όπως, ιερόδουλες, κλέφτες και αλκοολικούς¹⁴⁹.

Η ενίσχυση προνοιακών δομών, όπως τα πτωχοκομεία ή τα House of Correction αποσκοπούσε στη διαχείριση της δεύτερης κατηγορίας φτωχών. Η συγκρότηση των φτωχοκομείων του Λονδίνου μετά την εξέγερση του Spitalfields λάμβανε χαρακτηριστικά όλο και κοντινότερα στις συνθήκες που περιγράφονται παρακάτω για τους Αφρικανούς σκλάβους στα Barbados. Η συνεχή και πολύωρη πειθαρχημένη εργασία εντός του φτωχοκομείου με χαμηλές αμοιβές μετέβαλλε δραστικά τους τρόπους που οι εισερχόμενοι σε αυτά τα ιδρύματα

¹⁴⁵ Baird, B. C., Necessity and the “Perverse” Supply of Labor in Pre-Classical British Political Economy, *History of Political Economy*, τ. 29/3, 1997, σ. 499

¹⁴⁶ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 126-127

¹⁴⁷ Baird, B. C., Necessity and the “Perverse” Supply of Labor in Pre-Classical British Political Economy, *History of Political Economy*, τ. 29/3, 1997, σ. 497-499

¹⁴⁸ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 68-69

¹⁴⁹ Boulton, Jeremy, *Labouring People and the Poor*, Wrightson, Keith, *A Social History of England, 1500-1750*, Cambridge University Press, Cambridge, 2017, σ. 495

είχαν μάθει να εργάζονται¹⁵⁰. Από το 1700 και μετά διευρυνόταν η πεποίθηση μεταξύ των ανώτερων στρωμάτων ότι τα φτωχοκομεία θα μπορούσαν να επανεκπαιδεύσουν αυτή τη κατηγορία φτωχών και να αποβάλλουν το πνεύμα αεργίας τους¹⁵¹. Παρόμοιας στόχευσης υπήρξε και η ευρεία χρήση ως τιμωρίας σε αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας της καταναγκαστικής εργασίας στις αποικίες. Η συγκρότηση μίας εργατικής ροής προς εργασία και η ανάπτυξη ενός περιβάλλοντος καταναγκαστικής εργασίας είτε στις αποικίες είτε στα φτωχοκομεία αναδεικνύει πως στις αρχές του 18^{ου} αιώνα η παραγωγή ενός νέου τύπου εργατικού δυναμικού συνοδευόταν από μία σύνδεση της εργασίας με την πειθαρχία. Η παράλληλα ανάπτυξη της καταναγκαστικής εργασίας στα φτωχοκομεία και στις φυτείες των αποικιών έδιναν νέα νοήματα στην εργασία και την καπιταλιστική παραγωγή¹⁵².

Η ποινική νομοθεσία και η απονομή της καθορίζουν τον τρόπο αναπαραγωγής της εργατικής τάξης μέσα από τις συμπεριφορές της και τις συνήθειες της. Το τι είναι επιτρεπτό από το κράτος και τι απαγορεύεται καθορίζει διάφορες πτυχές της επιβίωσης και της ζωής της. Λόγου χάρη, η απαγόρευση της επαιτείας συγκρότησε ένα περιβάλλον πίεσης σε όσους προλετάριους δεν ήθελαν να εργαστούν υπό την μισθωτή εργασία. Υπό αυτό το πρίσμα η αναδιοργάνωση της δικαιοσύνης και της απονομής της κατά το 17^ο αιώνα επηρέασε την ύπαρξη της εργατικής τάξης στο καθημερινό επίπεδο.

Στους ύστερους μεσαιωνικούς χρόνους, η άσκηση της δικαιοσύνης ήταν πολυδιασπασμένη. Τη δικαιοσύνη την ασκούσαν διάφοροι φορείς, όπως ο βασιλιάς, η Εκκλησία, οι τοπικοί φεουδάρχες ή διάφορες συντεχνίες¹⁵³. Το νομικό πλαίσιο ήταν ένα σώμα κανονισμών που περιλάμβανε βασιλικές διαταγές, κοινοβουλευτικές αποφάσεις και το εθιμικό δίκαιο, το λεγόμενο *common law*¹⁵⁴. Η νομική και δικαϊκή αυτονομία στο τοπικό επίπεδο ήταν κεντρικό στοιχείο της δικαιοσύνης¹⁵⁵. Η εφαρμογή των νόμων και των αποφάσεων λοιπόν που εξέδιδε το κράτος μέχρι και το 17^ο αιώνα βασιζόταν στην θέληση και τη συνεργασία των διάφορων τοπικών κοινοτήτων¹⁵⁶. Οι τοπικές ελίτ συνεργάζονταν στην απονομή δικαιοσύνης με τα βασιλικά δικαστήρια και τις αποφάσεις του βασιλιά στη βάση του εθιμικού δικαίου¹⁵⁷.

¹⁵⁰ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 68-69

¹⁵¹ Coats, A.W., The relief of poverty, attitudes to labour and economic change In England, 1660-1782, *International Review of Social History*, τ. 21/1, 1976, σ. 107

¹⁵² Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 68-69

¹⁵³ Schechter, Frank I., Popular Law and Common Law in Medieval England, *Columbia Law Review*, τ. 28/3, 1928, σ. 271

¹⁵⁴ Stretton, Tim, *The People and the Law*, Wrightson, Keith, A Social History of England, 1500-1750, Cambridge University Press, Cambridge, 2017, σ. 320

¹⁵⁵ Schechter, Frank I., Popular Law and Common Law in Medieval England, ο.π., σ. 271

¹⁵⁶ Stretton, Tim, *The People and the Law*, ο.π., σ. 320

¹⁵⁷ Schechter, Frank I., Popular Law and Common Law in Medieval England, ο.π., σ. 271

Η ανάγκη ύπαρξης ενός πειθαρχημένου εργατικού δυναμικού, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, μετέβαλε και το σύστημα απονομής δικαιοσύνης. Αυτή η μεταβολή φαίνεται στο παράδειγμα του *Κώδικα των Σκλάβων* στα Barbados, του 1661. Τα Barbados καθόλη τη διάρκεια του 17^{ου} αιώνα υπήρξαν η πιο προσοδοφόρα αποικία της Αγγλίας στην Αμερική και κέντρο παραγωγής ζάχαρης¹⁵⁸. Ο *Κώδικας των σκλάβων*, του 1661, στα Barbados, παραδεχόταν ότι η ύπαρξη της εργασίας των Αφρικανών σκλάβων ήταν ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της παραγωγής των Barbados¹⁵⁹. Ο κώδικας αυτός, ο πρώτος κώδικας σκλάβων στην μέχρι τότε αγγλική ιστορία, εισήγαγε την έννοια ότι οι άνθρωποι μπορούν να αποτελέσουν προσωπική περιουσία άλλου ατόμου¹⁶⁰. Μία άλλη καινοτομία του κώδικα αυτού ήταν η λεπτομερής περιγραφή και οργάνωση των όρων που συγκροτούσαν ο έλεγχος και η αναπαραγωγή της καταναγκαστικής εργασίας των Αφρικανών σκλάβων¹⁶¹.

Η εισαγωγή ενός ειδικού νομικού κώδικα διαχώριζε τους Αφρικανούς σκλάβους από τους υπόλοιπους εργάτες. Στο κώδικα προβλεπόταν η απαγόρευση της συγκέντρωσης σκλάβων σε ώρες μη εργασίας και η απαγόρευση κατοχής οποιοδήποτε όπλου εκ μέρους τους¹⁶². Ο κώδικας εισήγαγε τη θανατική ποινή για την διάπραξη εγκλημάτων, όπως του φόνου ή της καταστροφής περιουσίας άνω των δώδεκα πενών¹⁶³. Αυτό το πλέγμα κανονισμών συγκροτούσε ένα πλαίσιο επιτήρησης των Αφρικανών σκλάβων στα Barbados.

Η επιτήρηση αυτή ήταν μία ενεργητική διαδικασία. Οι ιδιοκτήτες των φυτειών αποκτούσαν το δικαίωμα, μέσω του κώδικα, να ερευνούν δύο φορές το μήνα τα σπίτια των Αφρικανών σκλάβων, αναζητώντας λόγου χάρη όπλα. Για οποιαδήποτε κίνηση εκτός της φυτείας τις Κυριακές, όφειλαν να έχουν έγγραφη άδεια στην οποία αναγραφόταν η αναμενόμενη ώρα επιστροφής στη φυτεία. Ο κώδικας είχε ιδιαίτερη αναφορά στην αναζήτηση των φυγάδων σκλάβων, καθώς προέβλεπε την οργανωμένη αναζήτηση τους στα νησιά. Κάθε ιδιοκτήτης φυτείας που απασχολούσε Αφρικανό σκλάβο που ήταν φυγάς από άλλη φυτεία αντιμετώπιζε πρόστιμο ογδόντα λιρών¹⁶⁴.

¹⁵⁸ Nicholson, Bradley J., Legal Borrowing and the Origins of Slave Law in the British Colonies, *The American Journal of Legal History*, τ. 38/1, 1994, σ. 49

¹⁵⁹ Ανώνυμο, The laws of Barbados, An AB for the Governing of Negroes στο [http://pryan2.kingsfaculty.ca/pryan/assets/File/Barbados%20Slave%20Code%201688%20\(repealed%20the%201661%20code\).pdf](http://pryan2.kingsfaculty.ca/pryan/assets/File/Barbados%20Slave%20Code%201688%20(repealed%20the%201661%20code).pdf), ημερομηνία επίσκεψης: 29/10/2021

¹⁶⁰ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 75

¹⁶¹ Dunn, Richard S., *Sugar and Slaves; The Rise of the Planter Class in the English West Indies, 1624-1713*, Norton, New York, 1973, σ. 240

¹⁶² Ανώνυμο, The laws of Barbados, An AB for the Governing of Negroes, ο.π., σ. 137-139

¹⁶³ Στο ίδιο, σ. 137-138

¹⁶⁴ Dunn, Richard S., *Sugar and Slaves; The Rise of the Planter Class in the English West Indies, 1624-1713*, ο.π., σ. 240-241

Στο παράδειγμα του κώδικα των σκλάβων αναδεικνύεται μία διαφορετική προσέγγιση του νομικού συστήματος και της επιβολής του. Όπως παρουσιάστηκε παραπάνω, η νομική διαδικασία στην Ύστερο-μεσαιωνική Αγγλία χαρακτηριζόταν από την πολυδιάσπαση των νομικών παραδόσεων και των φορέων που ασκούσαν τη δικαιοσύνη¹⁶⁵. Στη περίπτωση του παραπάνω κώδικα αυτή μεταβαλλόταν δραστικά. Η εισαγωγή ενός ειδικού νομικού κώδικα για τους Αφρικανούς σκλάβους εργάτες, καταργούσε έμπρακτα την ισχύ διάφορων νομικών παραδόσεων. Με τον κώδικα των Barbados, οι Αφρικανοί εργάτες σε καθεστώς δουλείας περιορίζονταν τις μη εργάσιμες ώρες και βρίσκονταν υπό μία συνεχή επιτήρηση. Η απαγόρευση μετακίνησης χωρίς άδεια, εκτός φυτείας, προσπαθούσε να περιορίσει την επαφή των σκλάβων μεταξύ των διάφορων φυτειών. Αυτή η προσπάθεια διαχωρισμού και ελέγχου της μετακίνησης σήμαινε πως το καθεστώς κοινωνικής αναπαραγωγής των σκλάβων ποινικοποιούνταν περαιτέρω.

Στο παράδειγμα της μητροπολιτικής Αγγλίας, από την παλινόρθωση της Μοναρχίας και ύστερα έχουμε ανάλογο τύπου νομοθετικές προσπάθειες. Το 1662 το νέο καθεστώς επέβαλε εκ νέου μία αυστηρότερη απαγόρευση της εσωτερικής μετανάστευσης¹⁶⁶. Η διάλυση των στρατών του εμφυλίου παρήγαγε μία νέα δεξαμενή ανέργων κυρίως στις αγροτικές περιοχές¹⁶⁷. Στο *Act of Settlement* του 1662, προβλεπόταν ειδικότερα, ότι τα άτομα που δεν είχαν επαρκές εισόδημα ικανό να νοικιάσουν ιδιοκτησία τουλάχιστον αξίας άνω των 10 λιρών, δεν επιτρεπόταν να μετακινηθούν εκτός του τόπου γέννησης τους¹⁶⁸. Με αυτή τη νομοθεσία δεν επιτρεπόταν η μετακίνηση των κατώτερων αγροτικών στρωμάτων προς εύρεση εργασίας, συνήθως ανειδίκευτης¹⁶⁹. Η μόνη μετακίνηση για λόγους εργασίας και μόνο επιτρεπόταν την περίοδο της συλλογής της σοδειάς, και μόνο ύστερα από άδεια του τοπικού δικαστηρίου και του τοπικού υπεύθυνου για τους φτωχούς¹⁷⁰.

Όπως αναδείχτηκε παραπάνω, η μετανάστευση προς εύρεση εργασίας, αποτελούσε μέρος των στρατηγικών επιβίωσης των κατώτερων στρωμάτων της υπαίθρου, σε συνδυασμό με την εκμετάλλευση των κοινών γαιών. Η απαγόρευση μετανάστευσης σε άλλες περιοχές καθήλωνε αυτά τα στρώματα σε περιοχές που η μετακίνηση μπορεί να αποτελούσε την μοναδική δίοδο επιβίωσης. Η εμπλοκή των δικαστηρίων στην εύρεση των ατόμων που είχαν

¹⁶⁵ Schechter, Frank I., *Popular Law and Common Law in Medieval England*, ο.π., σ. 271

¹⁶⁶ Hill, Christopher, *The Century of Revolution 1603-1714*, Nelson, London, 1972, σ. 207

¹⁶⁷ Στο ίδιο, σ. 151

¹⁶⁸ Bloy, Marjie (επιμ.), *The 1662 Settlement Act*, The Victorian Web, στο <https://victorianweb.org/history/poorlaw/settle.html>, ημερομηνία επίσκεψης: 15/11/2021

¹⁶⁹ Hill, Christopher, *Reformation to Industrial Revolution, The Making of Modern English Society, 1530-1780*, ο.π., σ. 142

¹⁷⁰ Bloy, Marjie (επιμ.), *The 1662 Settlement Act*, ο.π.

μεταναστεύσει και δεν πληρούσαν τα οικονομικά κριτήρια¹⁷¹, αναδείκνυε τις προσπάθειες ελέγχου και πειθάρχησης όσων εξακολουθούσαν για λόγους επιβίωσης να μεταναστεύουν.

Η μεταναστευτική ροή όμως συνέχισε καθόλη τη διάρκεια του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα¹⁷². Ο Christopher Hill, υποστήριξε ότι αυτή η απαγόρευση μετανάστευσης του ανειδίκευτου εργατικού δυναμικού συγκρότησε μία πηγή φτηνής εργασίας¹⁷³. Η συνέχιση της μετανάστευσης και η εμπλοκή των δικαστηρίων στον έλεγχο της ουσιαστικά έθετε εκτός νόμου την μετακίνηση προς εύρεση εργασίας των κατώτερων στρωμάτων της υπαίθρου. Η μετακίνηση τους σε άλλες περιοχές, τους έθετε σε ένα καθεστώς ημιπαρανομίας. Η δυνατότητα των δικαστηρίων και τοπικών κοινοτήτων να ασχοληθούν με τέτοιες περιπτώσεις¹⁷⁴, επέβαλε ένα καθεστώς ομηρίας στους μετανάστες εργάτες. Αυτή η ημιπαρανομία υποτίμησε τους μισθούς αυτών των στρωμάτων περαιτέρω και εξέτρεψε την μεταναστευτική κίνηση προς το Λονδίνο¹⁷⁵. Έτσι το Λονδίνο έγινε μέρος συγκέντρωσης πένητων, επαιτών και αντικοινωνικών, όπως παρατηρούσε ο Christopher Hill για το Λονδίνο του 1700.

Η εισαγωγή από τη δεκαετία του 1690 μίας σειράς ποινικών νόμων μπορεί να μελετηθεί υπό παρόμοιο πρίσμα. Οι ποινικοί νόμοι της δεκαετίας του 1690 και των δύο πρώτων δεκαετιών του 18^{ου} αιώνα έθετε την προστασία της ιδιοκτησίας στο κέντρο της νομικής διαδικασίας. Εισήχθησαν νέα αδικήματα, η πλειοψηφία των οποίων αφορούσαν στο ζήτημα της ιδιοκτησίας. Η ποινή που επιβλήθηκε στα περισσότερα από αυτά τα αδικήματα ήταν η θανατική¹⁷⁶.

Ήδη όμως από τη δεκαετία του 1650, υπήρχε η συζήτηση για το κατά πόσο με βάση τη Βίβλο επιτρεπόταν η θανατική καταδίκη για εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας¹⁷⁷. Σε περίπτωση πιο σοβαρής ληστείας, πριν τη δεκαετία του 1690, το αποτέλεσμα πολλές φορές ήταν η καταδίκη του κατηγορουμένου σε δημόσιο μαστίγωμα ή σε ποινές που προκαλούσαν πόνο¹⁷⁸. Σε αρκετές περιπτώσεις, υποθέσεις κατά της ιδιοκτησίας μπορεί να μην εμφανίζονταν στο δικαστήριο ή σε άλλες ο κατηγορούμενος να απαλλασσόταν από κάποιες κατηγορίες¹⁷⁹. Η

¹⁷¹ Στο ίδιο

¹⁷² Withington, Phil, *Urbanization*, ο.π., σ. 287

¹⁷³ Hill, Christopher, *The Century of Revolution* ο.π., σ. 151

¹⁷⁴ Bloy, Marjie (επιμ.), *The 1662 Settlement Act*, ο.π.

¹⁷⁵ Hill, Christopher, *The World Turned Upside Down, Radical Ideas During the English Revolution*, ο.π., σ. 21, 40

¹⁷⁶ Hill, Christopher, *Reformation to Industrial Revolution, The Making of Modern English Society, 1530–1780*, ο.π., σ. 182

¹⁷⁷ Beattie, M., *Policing and Punishment in London 1660-1750, Urban Crime and the Limits of Terror*, Oxford University Press, New York, 2001, σ. 286

¹⁷⁸ Στο ίδιο, σ. 287

¹⁷⁹ Στο ίδιο, σ. 313-314, 346

δυνατότητα του «ευεργετήματος του κλήρου»¹⁸⁰ και της απονομής αμνηστίας, είχε ως αποτέλεσμα πολλοί κατάδικοι να διαφεύγουν των ποινών τους σε περίπτωση θανατικής καταδίκης¹⁸¹. Σε αρκετές περιπτώσεις οι καταδικαστικές αποφάσεις βασίζονταν στην εμφάνιση ακλόνητων πειστηρίων στο δικαστήριο. Η απουσία πολλές φορές ύπαρξης τέτοιων πειστηρίων αρκούσε για την απαλλαγή του κατηγορουμένου, όπως φαίνεται και από τα στατιστικά στοιχεία¹⁸².

Απ' τη δεκαετία του 1690 και μετά η κατάσταση αυτή ανατρέπεται. Η μετατροπή της μεγάλης ληστείας (Grand Larceny) σε κακούργημα που είχε ως ποινή το θάνατο¹⁸³, επιβάρυνε τη θέση του κατηγορουμένου¹⁸⁴. Η μετατροπή αυτού του αδικήματος σε κακουρηματικό χαρακτήρα και η θανατική ποινή, είχε ως συνέπεια οι ένορκοι να ασχολούνται περισσότερο με την διαπραγμάτευση της αξίας των κλεμμένων εμπορευμάτων¹⁸⁵. Όσο μεγαλύτερη ήταν η αξία αυτών των εμπορευμάτων, τόσο πιο πιθανό ήταν να καταδικαστεί ο κατηγορούμενος χωρίς ελαφρυντικά. Παλιότερα σε πολλές περιπτώσεις αδικημάτων ληστείας ο κατηγορούμενος καταδικαζόταν μερικώς και διάφοροι καταδικάζονταν να μαστιγωθούν δημοσίως. Πλέον με την διεύρυνση της θανατικής ποινής, φαίνεται ότι οι ένορκοι καταδίκάζαν πιο εύκολα σε θάνατο άτομα που κατηγορούνταν για ληστεία αξίας που υπερέβαινε τα οριζόμενα από το νόμο ποσά¹⁸⁶.

Η δικονομική διαδικασία μετατοπίστηκε από την εξέταση της ίδιας της πράξης σε μία διαρκή εκτίμηση της εμπορικής αξίας των κλοπιμαίων εμπορευμάτων, βάσει της οποίας ο κατηγορούμενος εξεταζόταν. Την εκτίμηση αυτής της αξίας την έκαναν οι ένορκοι, άτομα δηλαδή με περιουσία και εμπειρία σε τέτοιες συναλλαγές. Οι κατηγορούμενοι είχαν να αντιμετωπίσουν επομένως στο δικαστήριο, ενόρκους εκ των οποίων αρκετοί ανήκαν σε μία τάξη εμπόρων ή ατόμων με οικονομική επιφάνεια¹⁸⁷.

¹⁸⁰ Το benefit of clergy ήταν μία μεσαιωνική παράδοση που βασιζόταν στον διαχωρισμό μεταξύ πολεμιστών και ιερέων και δεν επέτρεπε την καταδίκη ανθρώπων του κλήρου από κοσμικά δικαστήρια. Η εγγραμματοσύνη του κλήρου την μεσαιωνική περίοδο διαφοροποιούσε έναν κληρικό από έναν λαϊκό. Η ανάγνωση του 51^{ου} ψαλμού, όντας δείγμα εγγραμματοσύνης του κατηγορουμένου, τον απάλλασσε την καταδίκη σε θάνατο. Χρησιμοποιούταν ευρύτερα μέχρι τα τέλη του 17^{ου} αιώνα, στο Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 53

¹⁸¹ Στο ίδιο, σ. 53

¹⁸² Στο ίδιο, σ.

¹⁸³ Beattie, M., *Policing and Punishment in London 1660-1750, Urban Crime and the Limits of Terror*, ο.π., σ. 346- 347

¹⁸⁴ Στο ίδιο, σ. 346

¹⁸⁵ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 78-86

¹⁸⁶ Beattie, M., *Policing and Punishment in London 1660-1750, Urban Crime and the Limits of Terror*, ο.π., σ. 346

¹⁸⁷ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 78-86

Η ληστεία, ως στρατηγική επιβίωσης, όπως είδαμε παραπάνω, ήταν ένας δρόμος που διάφορα άτομα εργατικής καταγωγής ακολουθούσαν¹⁸⁸. Το πνεύμα ανασφάλειας που επικρατούσε μεταξύ των ανώτερων τάξεων της αγγλικής κοινωνίας¹⁸⁹, ήδη από την εποχή του Εμφυλίου Πολέμου¹⁹⁰, σήμαινε ότι διάφοροι από τους ενόρκους μπορεί να είχαν έρθει σε επαφή με τέτοιες πράξεις¹⁹¹. Η αυστηροποίηση του νομοθετικού πλαισίου για τη ληστεία επομένως και η εμπορευματοποίηση της δικαστικής διαδικασίας, μετέτρεπε το δικαστήριο σε μία αρένα, στην οποία δεν απαιτούνταν πια η προσκόμιση αδιάσειστων αποδείξεων, αλλά η δυνατότητα εκ μέρους του κατηγορούμενου να διαπραγματευτεί καλύτερα την αξία των εμπορευμάτων για την κλοπή των οποίων κατηγορούταν. Η αυστηροποίηση των ποινών¹⁹² σήμαινε ότι σε περίπτωση που οι κατηγορούμενοι δεν μπορούσαν να διαπραγματευτούν, μπορεί, σε σύγκριση με το παρελθόν, να καταδικάζονταν ευκολότερα σε εκτέλεση στο Tyburn¹⁹³.

Παράλληλα η εισαγωγή νόμων, όπως αυτός του 1706¹⁹⁴ που προέβλεπε την απονομή χάριτος σε καταδίκους που θα μαρτυρούσαν άλλους ληστές, συγκροτούσε ένα συνεχές κλίμα έντασης της πίεσης στην «εγκληματική» τάξη. Η διαφυγή απ' την θανατική καταδίκη με αυτό τον τρόπο, δημιουργούσε ρωγμές στην ενότητα αυτών των κατώτερων στρωμάτων του πληθυσμού. Συγκροτούνταν ένας άτυπος μηχανισμός επιτήρησης και αστυνόμευσης αυτών των κοινοτήτων εκ μέρους διάφορων μελών τους, όπως φαίνεται στην περίπτωση του Jonathan Wild¹⁹⁵. Η διαχείριση λοιπόν της ληστείας με τέτοιους όρους από τα τέλη του 17^{ου} αιώνα και μετά, ενέτεινε την ποινικοποίηση των στρατηγικών επιβίωσης της εργατικής τάξης και κατά συνέπεια της ύπαρξης και επιβίωσης της εργατικής τάξης.

Παράλληλα με αυτή τη διαδικασία όμως, συνέβαινε και μία προσπάθεια περιορισμού της παρουσίας των εργατικών υποκειμένων στο δημόσιο χώρο. Η εισαγωγή του *Riot Act* το 1714, προέβλεπε την δυνατότητα διάλυσης συγκεντρώσεων, άνω των 12 ατόμων, σε περίπτωση υποψίας στάσης ή διάθεσης διατάραξης της κοινής ειρήνης¹⁹⁶. Σε περίπτωση

¹⁸⁸ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 655

¹⁸⁹ Hill, Christopher, *The World Turned Upside Down, Radical Ideas During the English Revolution*, ο.π., σ. 40

¹⁹⁰ Petegorsky, David W., *Class forces in the English civil war*, ο.π., σ. 121

¹⁹¹ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 85

¹⁹² Hill, Christopher, *Reformation to Industrial Revolution, The Making of Modern English Society, 1530–1780*, ο.π., σ. 182

¹⁹³ Beattie, M., *Policing and Punishment in London 1660-1750, Urban Crime and the Limits of Terror*, ο.π., σ. 346

¹⁹⁴ Στο ίδιο, σ. 317

¹⁹⁵ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 213

¹⁹⁶ British Parliament, *The Riot Act*, 14 Φεβρουαρίου 2015 (ανάρτηση), στο <https://www.gutenberg.org/files/8142/8142-h/8142-h.htm>, ημερομηνία επίσκεψης: 21/11/2021

ανάγνωσης του Riot Act το συγκεντρωμένο πλήθος έπρεπε να διαλυθεί και τα άτομα να πάνε στις νόμιμες δουλειές τους¹⁹⁷. Αυτή η οπτική του νόμου αναδείκνυε ότι για το αγγλικό κράτος των αρχών του 18^{ου} αιώνα η μόνη δυνατότητα μαζικής ύπαρξης των εργατικών υποκειμένων στο δημόσιο χώρο ήταν για λόγους εργασίας. Οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα της εργατικής τάξης που σχετιζόταν με περιπτώσεις συλλογικής πολιτικής δράσης ή δραστηριότητες που αντέβαιναν στις αρχές της ιδιοκτησίας, όπως η ληστεία, δεν φαίνεται να ήταν ανεκτές στο δημόσιο χώρο από το κράτος.

Οι διαδικασίες, που κέντρο φαίνεται να είχαν την απειλή του Tyburn, συγκροτούσαν ένα σύστημα που μαζί με την καταναγκαστική εργασία στις αποικίες¹⁹⁸ και τα φτωχοκομεία¹⁹⁹ μετέβαλλαν τις πολιτικές διαχείρισης της εργατικής τάξης. Τα εργατικά υποκείμενα του Λονδίνου, που είχαν συγκροτηθεί μέσα από τη μετανάστευση από τον αγροτικό χώρο στο Λονδίνο, ήρθαν αντιμέτωπα με ποινικές και οικονομικές πολιτικές που συντελούσαν στην περαιτέρω υποβάθμιση τους και στην αυξανόμενη προσπάθεια πειθάρχησής τους. Αυτές οι πολιτικές, όπως αμυδρά παρουσιάζονται παραπάνω, συντέλεσαν σε μία τεράστια επίθεση του αγγλικού κράτους εναντίον τους σε όλη τη διάρκεια του 18^{ου} αιώνα. Σε αυτό το πλαίσιο, οι διάφορες εξεγέρσεις στις κρεμάλες του Tyburn εναντίον των χειρουργών μπορεί να ιδωθούν ως μέρος αυτών των κοινωνικών ανακατατάξεων.

¹⁹⁷ British Parliament, *The Riot Act*, ο.π.

¹⁹⁸ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 17-18

¹⁹⁹ Στο ίδιο, σ. 68-69

Η γέννηση της σύγχρονης επιστήμης στο παράδειγμα της φυσικής φιλοσοφίας και η ανατομία

Η φυσική φιλοσοφία

Το βιβλίο *Eikon Basilike* εκδόθηκε το 1649 λίγο μετά την εκτέλεση του Καρόλου Α'²⁰⁰. Ο πιθανός συγγραφέας του, ο John Gauden²⁰¹ επίσκοπος του Worcester, περιέγραφε το ξέσπασμα του Εμφυλίου Πολέμου από την πλευρά του Βασιλιά Καρόλου Α'. Στο κείμενο αυτό, οι υποστηρικτές του κοινοβουλίου εμφανίζονται από τους φιλοβασιλικούς ως πραξικοπηματίες που ανέτρεψαν τις νόμιμες πολιτικές και εκκλησιαστικές αρχές²⁰². Η καταδίκη σε θάνατο του Καρόλου Α' από ένα δικαστήριο πολιτών για το έγκλημα της εσχάτης προδοσίας²⁰³, αποτέλεσε τομή στην αγγλική ιστορία. Η επακόλουθη κατάργηση της μοναρχίας και η εγκαθίδρυση της Commonwealth δημιούργησε ένα διαφορετικό καθεστώς άσκησης της εξουσίας που δεν βασιζόταν σε κάποια βασιλική δυναστεία²⁰⁴. Βάση της κοινωνικής σταθερότητας είχε γίνει ο New Model Army που είχε γεννηθεί στον εμφύλιο πόλεμο²⁰⁵.

Αυτή η δομική μεταβολή στην άσκηση της εξουσίας αποτελούσε το αποκορύφωμα διάφορων αλλαγών που είχαν επέλθει στην αγγλική κοινωνία. Τα κινήματα κατά των περιφράξεων, το πολιτικό κίνημα των Diggers και η κοινωνική αναταραχή της εμφυλιακής περιόδου αναδεικνύει ότι οι προ-εμφυλιακοί θεσμοί και μέθοδοι διατήρησης της κοινωνικής πειθαρχίας γνώριζαν κρίση²⁰⁶. Σε συνδυασμό με αντιδράσεις μέρους των κατώτερων τάξεων κατά της νέας οργάνωσης του εργασιακού χώρου και χρόνου μετά το 1670²⁰⁷, είχε συγκροτηθεί μία ατζέντα ανοιχτών ζητημάτων κοινωνικής ευταξίας στην παλινорθωμένη δυναστεία των Στιούαρτ²⁰⁸.

²⁰⁰ Θεωρείται η αυτοβιογραφία και πνευματική παρακαταθήκη του Βασιλιά Καρόλου Α'

²⁰¹ Spinks, Bryan D., *Gauden, John (1599/1600? –1662), bishop of Worcester*, Oxford Dictionary of National Biography, 23 Sep. 2004, στο

<https://www.oxforddnb.com/view/10.1093/ref:odnb/9780198614128.001.0001/odnb-9780198614128-e-10456>,

ημερομηνία επίσκεψης: 20/9/2021

²⁰² Gauden, John, *Eikon basilike: or, The king's book*, Almack, Edward (επιμ.), De La More Press, London, 1907, σ. 12

²⁰³ *The death warrant of Charles I, 29 January 1648/9*, Parliamentary Archives, στο

<https://www.bl.uk/collection-items/charles-i-death-warrant>, Ημερομηνία επίσκεψης: 20/9/2021

²⁰⁴ Hill, Christopher, *The Century of Revolution* ο.π., σ. 137

²⁰⁵ Gentles, Ian, *The Politics of Fairfax's Army, 1645–9*, Adamson, John (επιμ.), *The English Civil War: Conflict and Contexts, 1640–49*, Palgrave Macmillan, London, 2009, σ. 175

²⁰⁶ Hughes, Ann, *The causes of the English Civil War*, St. Martin's Press, New York, 1998, σ. 148

²⁰⁷ Τόμσον, Ε.Π., *Χρόνος Εργασιακή Πειθαρχία Και Βιομηχανικός Καπιταλισμός*, ο.π. σ. 44

²⁰⁸ Hill, Christopher, *The Century of Revolution 1603-1714*, ο.π., σ. 138-139

Σε πρώτο επίπεδο η παλινόρθωση της μοναρχίας των Στιούαρτ εκκίνησε μία διαδικασία ενοποίησης των αντίπαλων παρατάξεων του εμφυλίου πολέμου²⁰⁹. Η διαδικασία αυτή ήταν διττή. Περιλάμβανε τόσο την επαναφορά του μοναρχικού πολιτεύματος, όσο και την διατήρηση των αρμοδιοτήτων και των εξουσιών που το κοινοβούλιο είχε διεκδικήσει την περίοδο του αγγλικού εμφυλίου πολέμου²¹⁰. Δείγμα αυτών των εξουσιών ήταν ότι το Κοινοβούλιο του 1660 κάλεσε έναν βασιλιά να επιστρέψει χωρίς να συγκληθεί από κάποιον μονάρχη. Αντιπροσώπευε μία ενοποιημένη τάξη, που περιλάμβανε διάφορες κοινωνικές ομάδες των μεσαίων και ανώτερων τάξεων²¹¹. Η γραφειοκρατία που είχε συγκροτηθεί εντός του καθεστώτος της Commonwealth συνέχισε την λειτουργία της και στο νέο καθεστώς. Οι δικαστικές και νομικές διαδικασίες αυτής της γραφειοκρατίας επικυρώθηκαν ως νόμιμες. Δόθηκε αμνηστία για όλες τις πράξεις της εμφυλιακής περιόδου- με την εξαίρεση όσων είχαν εμπλακεί στην καταδίκη του Καρόλου Α' – και τα εδάφη της Εκκλησίας, του στέμματος και των φιλομοναρχικών αποκαταστάθηκαν ως ένα βαθμό²¹².

Η αντίληψη των φιλοβασιλικών για το πραξικόπημα κατά του Καρόλου Α' στιγματίζε ακόμα την πολιτική κατάσταση μετά την Παλινόρθωση της αγγλικής κοινωνίας. Η συνύπαρξη των φιλομοναρχικών με αυτούς που θεωρούσαν προδότες και πραξικοπηματίες, δημιουργούσε ερωτήματα για την εύρυθμη λειτουργία του παλινρθωμένου καθεστώτος. Η εύρεση ενός πεδίου που θα λάμβανε υπόψιν τα επιμέρους συμφέροντα ήταν αναγκαία²¹³.

Το 1651 εκδόθηκε το βιβλίο του Thomas Hobbes, *Λεβιάθαν ή η ύλη, η μορφή και δύναμη μίας κοινοπολιτείας εκκλησιαστικής και πολιτικής*. Εξαρχής στον τίτλο παρουσιάζει το θέμα με το οποίο θα ασχοληθεί, την μορφή, τα μέρη και τις εξουσίες ενός κράτους. Σε αντίθεση με παλαιότερα βιβλία για την πολιτική διακυβέρνηση, όπως τον *Ηγεμόνα* του Νικολό Μακιαβέλι, για τον Hobbes η διακυβέρνηση δεν εξαντλείται στον ηγεμόνα. Κεντρικό μέρος της διακυβέρνησής είναι μία άυλη κοινοπολιτεία θεσμών, πολιτικών και εκκλησιαστικών, όπως περιγράφει στον τίτλο του *Λεβιάθαν*.

Οι παραδοσιακές πολιτικές ιδέες, πριν τον εμφύλιο πόλεμο, περιέγραφαν έναν κόσμο στον οποίον κέντρο του κόσμου είναι ο βασιλιάς για τον οποίο υπήρχε η πεποίθηση ότι είχε δύο σώματα, ένα φυσικό και θνητό και ένα αθάνατο. Λόγου χάρη για τον Ιάκωβο Α' μία πολιτική αναταραχή σήμαινε μία ασθένεια στο πολιτικό του σώμα. Κάθε πολιτική αναταραχή

²⁰⁹ Bliss, Robert M., *Restoration England, Politics and Government 1660-1688*, Routledge, New York, 1985, σ. 6-7

²¹⁰ Hill, Christopher, *The Century of Revolution 1603-1714*, ο.π., σ. 115-118

²¹¹ Στο ίδιο, σ. 221

²¹² Bliss, Robert M., *Restoration England, Politics and Government 1660-1688*, ο.π., σ. 6-8

²¹³ Στο ίδιο, σ. 6

γινόταν αντιληπτή ως επίθεση και ασθένεια στο αθάνατο σώμα του βασιλιά. Εφόσον το θνητό και το αθάνατο ήταν συνδεδεμένα στο ίδιο πρόσωπο, κάθε επίθεση εναντίον της βασιλικής διακυβέρνησης γινόταν αντιληπτή και ως επίθεση στον ίδιο το βασιλιά. Η εκτέλεση του Καρόλου Α΄, το 1649, διέλυσε αυτή τη σύνδεση. Ο βασιλιάς ναι μεν ήταν νεκρός, αλλά η διακυβέρνηση δεν σταμάτησε να υπάρχει. Ο Hobbes, στη βάση αυτών των μεσαιωνικών ιδεών, εξέφρασε τη γνώμη ότι αυτά τα δύο σώματα που ήταν ενοποιημένα στο πρόσωπο του βασιλιά θα έπρεπε να διαχωριστούν. Για τον ίδιον το κράτος είχε διαχωριστεί από τον εκάστοτε βασιλιά²¹⁴. Το κράτος είχε αποκτήσει το αθάνατο σώμα του βασιλιά και είχε γίνει ένα τεχνητό σώμα, ένα *αυτόματον*²¹⁵.

Η εκτέλεση του βασιλιά Καρόλου Α΄, το 1649, ήταν το συμβολικό τέλος διάφορων πολιτικών αντιλήψεων²¹⁶. Η ένταση που δημιούργησε στις ανώτερες τάξεις το γεγονός αυτό, δεν μπορούσε να παρακαμφθεί. Το θνητό σώμα του βασιλιά είχε εκτελεστεί από ένα δικαστήριο. Οι έως τότε μέθοδοι που χρησιμοποιούνταν για την οργάνωση της γνώσης, της έκφρασης και της σκέψης τραντάχτηκαν²¹⁷. Ο Christopher Hill περιέγραψε την εποχή αυτή με τον τίτλο «Ο κόσμος ανάποδα» - *The Word upside down*. Ο κόσμος είχε αναποδογυρίσει, και τα παλιά ερμηνευτικά σχήματα δεν ταίριαζαν με τις πολιτικές αλλαγές που είχαν συμβεί²¹⁸. Νέοι μέθοδοι έπρεπε να βρεθούν για να εξηγηθεί ο κόσμος, νέοι τρόποι πειθαρχίας να χρησιμοποιηθούν, νέοι τρόποι να αντιλαμβάνεται την ύπαρξη της η αγγλική κοινωνία²¹⁹.

Το κυριότερο ενδιαφέρον του Hobbes ήταν η συγκρότηση μίας απόλυτης κρατικής κυριαρχίας²²⁰. Η χρήση των μεθόδων της φυσιολογία και της ανατομίας και η μελέτη των μηχανιστικών τρόπων που δομείται το σώμα²²¹ υπήρξε κεντρική στην προσπάθεια θεμελίωσης της κυριαρχίας. Ο Hobbes την περιγράφει ως ένα σύνολο μηχανικών κινήσεων που στερούνται αυτονομίας και λειτουργούν στη βάση ενός εξωτερικού αιτίου, όπως στο σώμα²²². Όλο αυτό το άθροισμα μηχανικών κινήσεων ρυθμίζονται από ένα αυτόματο²²³.

²¹⁴ Untea, Ionut, *From Human to Political Body and Soul: Materialism and Mortalism in the Political Theory of Thomas Hobbes*, Landers, Matthew, Muñoz, Brian, *Anatomy and the organization of knowledge, 1500-1850*, Pickering & Chatto, London, 2012, σ. 99

²¹⁵ Hobbes, Thomas, *Leviathan*, Richard Tuck (επιμ.), Cambridge University Press, 1996, σ. 7

²¹⁶ Hill, Christopher, *The World Turned Upside Down, Radical Ideas During the English Revolution*, ο.π., 96

²¹⁷ Geyer-Kordesch, Johanna, *Passions and the ghost in the machine: or what not to ask about science in seventeenth and eighteenth-century Germany*, ο.π., σ. 147

²¹⁸ Hill, Christopher, *The World Turned Upside Down, Radical Ideas During the English Revolution*, ο.π., 96

²¹⁹ Shapin, Steven, Schaffer, Simon, *Leviathan, and the Air-Pump: Hobbes, Boyle, and the Experimental Life*, Princeton University Press, Princeton, 2017, σ. 297

²²⁰ Hill, Christopher, *The Century of Revolution 1603-1714*, ο.π., σ. 174

²²¹ Gaukroger, Stephen, *Emergence of a Scientific Culture-Science and the Shaping of Modernity 1210-1685*, Oxford University Press, New York, 2009, σ. 328-329

²²² Hobbes, Thomas, *Leviathan*, ο.π., σ. 33

²²³ Federici, Silvia, *Ο Κάλυμπος και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 195

Ο Hobbes την περίοδο του Εμφυλίου πολέμου είχε διαπιστώσει τη σύνδεση μεταξύ εργασίας, πειθαρχίας και των αντιλήψεων για τη ζωή²²⁴. Η μεταβολή της κατανόησης του τρόπου λειτουργίας του σώματος ήταν αλλαγή στον τρόπο κατανόησης του κόσμου. Η φυσιολογία, μέσω της ανατομίας, προσέφερε μία μηχανιστική οπτική του σώματος²²⁵. Αυτή η μηχανιστική αντίληψη δεν συμβάδιζε με ιδέες που αναγνώριζαν μαγικές ιδιότητες στο σώμα. Όπως στο σώμα, η κίνηση προερχόταν από την καρδιά και εξαρτιόταν από εκεί, όπως υποστήριζε και ο Harvey²²⁶, τότε και όλες οι κοινωνικές ομάδες εξαρτιόντουσαν από την κρατική εξουσία²²⁷. Η καρδιά ήταν το νέο κράτος, που ασκούσε την απόλυτη εξουσία του στο σώμα, χωρίς το οποίο κανένας δεν μπορούσε να υπάρξει.

Τέτοιες αντιλήψεις για την οργάνωση της κρατικής εξουσίας, συμπορεύονταν και με αντιλήψεις για τις καθημερινές συμπεριφορές των ατόμων. Οι αντιλήψεις για το πως πρέπει να ζεις κανείς καθόριζαν τις πολιτικές και φιλοσοφικές κατευθύνσεις τόσο του Hobbes, όσο και των υπόλοιπων διανοητών της περιόδου. Η απελευθέρωση της εργατικής δύναμης για το νέο καπιταλιστικό μοντέλο έπρεπε να περάσει πάνω από τα σώματα και τις αντιλήψεις για την ζωή της εργατικής τάξης²²⁸. Πως αλλιώς θα μπορούσε να επιτευχθεί αυτό το *αυτόματον*, αν τα διάφορα μέρη συνέχιζαν να διατηρούν αυτόνομες λειτουργίες και οπτικές του κόσμου; Πως θα μπορούσε να λειτουργήσει ένα πολιτικό σώμα, αν τα διάφορα μέρη που το αποτελούσαν είχαν διαφορετικές γνώμες για τον κόσμο και την εργασία; Στο τίτλο του *Λεβιάθαν* λοιπόν ο Hobbes δεν προαναγγέλλει μόνο τον τύπο της πολιτικής κοινότητας, αλλά και το πως οι κοινωνικές τάξεις οφείλουν να κατανοούν τον κόσμο, ώστε εντέλει κάθε διαφορετική οπτική να έχει υποταχθεί στις αντιλήψεις του κράτους για τον κόσμο. Η νέα φυσική φιλοσοφία, μέρος της οποίας είναι το έργο του Hobbes, προανήγγειλε ότι πλέον ο φυσικός κόσμος θα συνέχιζε να είναι ένας κόσμος ιεραρχημένος²²⁹. Τα όνειρα μίας Νέας Ιερουσαλήμ και η απειλή της πρωταρχικής κατάστασης δεν χωρούσαν πλέον. Ο κόσμος που ευαγγελιζόταν ο Hobbes και η

²²⁴ Shapin, Steven, Schaffer, Simon, *Leviathan, and the Air-Pump: Hobbes, Boyle, and the Experimental Life*, ο.π., σ. 97-99

²²⁵ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 194

²²⁶ French, Roger, *Harvey in Holland: circulation and the Calvinists*, Roger French, Wear, Andrew (επιμ.), *The Medical Revolution of the Seventeenth Century*, Cambridge University Press, Cambridge, 1989, σ. 71

²²⁷ Shapin, Steven, Schaffer, Simon, *Leviathan, and the Air-Pump: Hobbes, Boyle, and the Experimental Life*, ο.π., σ. 99

²²⁸ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 192-197

²²⁹ Shapin, Steven, Simon Schaffer, *Leviathan, and the Air-Pump: Hobbes, Boyle, and the Experimental Life*, ο.π., σ. 99-100

φυσική φιλοσοφία ήταν ένα πεδίο όπου το κράτος και η αστική τάξη θα προσπαθούσαν να κυριαρχήσουν επί του φυσικού περιβάλλοντος και του σώματος²³⁰.

Παρόμοιες ιδέες συναντώνται και στο έργο του Καρτέσιου. Στο καρτεσιανό σύστημα ο Θεός είναι το κέντρο του κόσμου, ο οποίος είναι παντογνώστης και παντοδύναμος που γνωρίζει τις μελλούμενες πράξεις του κάθε ανθρώπου²³¹. Η μηχανιστική αντίληψη της φιλοσοφίας του, αναιρούσε την πεποίθηση ύπαρξης μαγικών ιδιοτήτων στα σώματα των ανθρώπων, όπως η ατυχία ή η δύναμη των νεκρών σωμάτων των κρεμασμένων να θεραπεύουν²³². Θεωρούσε το σώμα ως μία μηχανή που κινείται και όταν πεθάνει δεν έχει μεγάλη διαφορά από ένα χαλασμένο εργαλείο²³³.

Το σώμα ως μία οντότητα μηχανική, έχει την δυνατότητα να αναπτύξει ατομικούς μηχανισμούς αυτοπειθαρχίας, διαχείρισης του εαυτού και αυτοελέγχου. Αυτή η εγκαθίδρυση μίας ιεραρχίας και μίας εξουσιαστικής σχέσης ανάμεσα στη διάνοια και το υλικό σώμα, υπονοούσε ότι ο νους μπορούσε να ελέγξει τις ανάγκες, τις λειτουργίες και τις αντανεκλαστικές κινήσεις του υλικού σώματος και να εργαστεί με βάση εξωτερικές προδιαγραφές. Σύμφωνα με αυτή την οπτική, θεμελιωνόταν η συγκρότηση μίας εξουσιαστικής σχέσης κυριαρχίας μεταξύ ενός ατόμου έναντι άλλων ατόμων. Η δυνατότητα ανάπτυξης και ελέγχου του ατομικού εαυτού έγινε η προϋπόθεση ενός καπιταλιστικού τρόπου οργάνωσης των κοινωνιών. Υπό το πρίσμα αυτό, τα άτομα θα ήταν δυνατό να ενσωματώνουν τις νέες απαιτήσεις του καπιταλιστικού κόσμου και να υποτάξουν τις αντιστάσεις τους, πειθαρχώντας σε μία γενική διάνοια που δεν ήταν παρά οι ανώτερες τάξεις και το κράτος, ως συλλογικός εκφραστής των συμφερόντων τους²³⁴.

Η καρτεσιανή φιλοσοφία στα μέσα του 17^{ου} αιώνα ήταν αρκετά διαδεδομένη εντός του κύκλου της Royal Society²³⁵ με κυριότερο εκπρόσωπο τον Joseph Glanvill. Έχοντας ζήσει την περίοδο του εμφυλίου, οι καρτεσιανές αντιλήψεις της δυνατότητας ελέγχου του σώματος από τη διάνοια, αποτελούσε για τον Glanvill μία δυνατότητα ελέγχου της κοινωνικής αναταραχής. Η μη καλλιέργεια του αυτοελέγχου στο πλαίσιο των κοινωνικών κανόνων που το κράτος έθετε σήμαινε πως έθετε τον εαυτό του εκτός της πολιτικής κοινότητας. Στο παράδειγμα των

²³⁰ Geyer-Kordesch, Johanna, *Passions and the ghost in the machine: or what not to ask about science in seventeenth and eighteenth-century Germany*, ο.π., σ. 147-148

²³¹ French, Roger, *Harvey in Holland: circulation and the Calvinists*, ο.π., σ. 70

²³² Davies, Owen, Matteoni, Francesca, A virtue beyond all medicine': The Hanged Man's Hand, Gallows Tradition and Healing in Eighteenth- and Nineteenth-century England, *Social History of Medicine*, τ. 28/4, 2015, σ. 690

²³³ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 195-196

²³⁴ Στο ίδιο, σ. 205-208

²³⁵ Untea, Ionut, *From Human to Political Body and Soul: Materialism and Mortalism in the Political Theory of Thomas Hobbes*, ο.π., σ. 100

εξεγέρσεων του Tyburn, ο Mandeville, αναφερόμενος στους ληστές-καταδίκους στο Tyburn και την αντίθεση τους στην ανατομική εξέταση των σωμάτων τους, χρησιμοποιούσε το ίδιο επιχείρημα εναντίον τους²³⁶. Και για τον Hobbes, η ανάγκη του αυτοελέγχου για τη δυνατότητα ύπαρξης μίας πολιτικής κοινότητας πέρα από τη φυσική κατάσταση ήταν απαιτούμενη²³⁷. Θεωρούσε όμως πως οι άνθρωποι δεν θα χρησιμοποιούσαν τη δυνατότητα αυτοελέγχου τους, οπότε νομιμοποιούνταν η ύπαρξη του κράτους που θα πειθαρχούσε τα άτομα στους κοινωνικούς κανόνες²³⁸.

Και στις δύο περιπτώσεις η αυτό-πειθάρχηση και η κοινωνική πειθαρχία υπήρξαν το ζητούμενο. Η καλλιέργεια όμως του αυτοελέγχου και της αυτοκυριαρχίας από την εργατική τάξη της Αγγλίας ήταν υπό συζήτηση²³⁹. Οι κρεμασμένοι για εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας – όπως αυτά ορίστηκαν αργότερα από τους νέους ποινικούς νόμους που ισχύσαν επί της Βασιλείας του Γουλιέλμου Γ' – δεν είχαν αυτό-πειθαρχηθεί στους νέους κανόνες της πολιτικής κοινωνίας²⁴⁰. Η προσπάθειά τους δηλαδή να αποφύγουν την μισθωτή εργασία ή να συμπληρώσουν το εισόδημα μέσω της ληστείας, αναδείκνυαν την έλλειψη πειθαρχίας στον καπιταλιστικό κόσμο εκ μέρους τους²⁴¹. Η διατήρηση τρόπων αναπαραγωγής και ζωής, που δεν συμφωνούσαν με τα πρότυπα με τα οποία το κράτος ρύθμιζε την ανθρώπινη ζωή²⁴², μέσω της φυσικής φιλοσοφίας, τους τοποθετούσε εκτός κοινωνίας, τους έκανε δηλαδή αντικοινωνικούς²⁴³.

Η φυσική φιλοσοφία είτε του Hobbes είτε του Καρτέσιου είτε όλων των υπολοίπων, στο πυρήνα της ήταν μία γνώμη που είχε στόχο την οριοθέτηση του κοινωνικού κόσμου και την πειθάρχηση των κατώτερων στρωμάτων. Παράλληλα, υπήρξε και προσπάθεια να συγκροτήσει ένα κοινό πεδίο συνομιλίας μεταξύ των διάφορων ανώτερων ταξικών στρωμάτων. Ο Robert Boyle θεωρούσε πως η φυσική φιλοσοφία έψαχνε ένα κοινό έδαφος στο οποίο οι απόψεις διάφορων ανθρώπων ήταν δυνατό να συμφωνούν στη βάση κοινών παραδοχών, με σκοπό τη διαφύλαξη της κοινωνικής ειρήνης και σταθερότητας²⁴⁴. Η δυνατότητα δηλαδή ένας

²³⁶ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 27

²³⁷ Χομπς, Τόμας, *Λεβιάθαν Η ύλη, μορφή και εξουσία μιας εκκλησιαστικής και λαϊκής πολιτικής κοινότητας*, Γρηγόρης Πασχαλίδης, Αμίλιος Μεταξόπουλος (μτφ.), Γνώση, Αθήνα, 1989, σ. 237

²³⁸ Στο ίδιο, σ. 237-241

²³⁹ Wrightson, Keith, *English Society, 1580-1680*, ο.π., σ. 176

²⁴⁰ Στο ίδιο, σ. 176

²⁴¹ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 193

²⁴² Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 189-190

²⁴³ Shapin, Steven, Schaffer, Simon, *Leviathan, and the Air-Pump: Hobbes, Boyle, and the Experimental Life*, ο.π., σ. 5-6

²⁴⁴ Cunningham, Andrew, *Thomas Sydenham: epidemics, experiment and the 'Good Old Cause*, French, Roger, Wear, Andrew (επιμ.), *The Medical Revolution of the Seventeenth Century*, Cambridge University Press, Cambridge, 1989, σ. 181

γιατρός ή ειδικός (virtuosi όπως τον αναφέρουν τα κείμενα της εποχής) που έμενε στην αγγλική επαρχία, να συνομιλεί με άλλους γιατρούς ή άλλους ειδικούς που έμεναν στο Λονδίνο και να έχουν μία γλώσσα αμοιβαία κατανοητή αποτελούσε μία κολοσσιαία τεχνική ικανότητα²⁴⁵. Η συμφωνία σε κοινές, σταθερές τεχνικές διαλόγου ήταν δυνατότητα ενοποίησης του λόγου στη βάση κοινών παραδοχών²⁴⁶. Σε αυτό το πλαίσιο βασίζεται η συγκρότηση της μεθοδολογίας του επιστημονικού πειράματος²⁴⁷. Το επιστημονικό πείραμα έπρεπε να έχει μία κοινή παραδοχή μεθόδου για να μπορέσει να διασφαλίζει έγκυρα αποτελέσματα²⁴⁸. Μόνο μέσω αυτής της μεθόδου οποιαδήποτε παραδοχή αποκτούσε αξία και κύρος, αλλιώς έμενε στο πεδίο των προσωπικών πεποιθήσεων²⁴⁹.

Η μη αποδοχή αυτής της κοινής γλώσσας και του τρόπου σκέψης σήμαινε την υποτίμηση όποιου δεν την αποδεχόταν στο κοινωνικό πεδίο²⁵⁰. Στρώματα της εργατικής τάξης που συνέχιζαν να βλέπουν το κόσμο και το σώμα τους με μη καπιταλιστικούς όρους, διαμορφωμένους πλέον από τη φυσική φιλοσοφία και την αναδυόμενη επιστήμη, αντιμετώπιζαν μία περεταίρω ταξική υποτίμηση. Η αλλαγή των όρων εργασίας και κοινωνικής αναπαραγωγής στο νέο παραγωγικό μοντέλο που γεννιόταν στην Αγγλία μεταξύ του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα, είχε προκαλέσει την απαξίωση της εργατικής δύναμης των κατώτερων στρωμάτων²⁵¹. Η υποτίμηση των όρων κοινωνικής αναπαραγωγής σήμαινε και υποτίμηση του τρόπου που τα κατώτερα στρώματα έβλεπαν τον κόσμο, των αντιλήψεων που είχαν για τη ζωή, το θάνατο και την εργασία²⁵². Το άτομο που σκοπό είχε την καλοπέραση χωρίς την εργασία, βάσει της φυσικής φιλοσοφίας, περίσσευε από τον νέο τύπο ατόμου που απαιτούσε ο καπιταλιστικός κόσμος²⁵³. Στη περίπτωση του Mandeville και των αναφορών του στην ανατομία των νεκρών καταδίκων φαίνονται αυτές οι μεταβολές. Οι δημοσιεύσεις του Mandeville στην εφημερίδα *London Journal*, μέρος της αναδυόμενης δημόσιας σφαίρας, σχετικά με την κατάσταση στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης, ονομάτιζαν όσους δεν αποδέχονταν την ανατομία των νεκρών καταδίκων ως δεισιδαίμονες²⁵⁴. Αναδεικνυόταν έτσι η

²⁴⁵ Porter, Roy, *The early Royal Society and the spread of medical knowledge*, French, Roger, Wear, Andrew (επιμ.), *The Medical Revolution of the Seventeenth Century*, Cambridge University Press, Cambridge, 1989, σ. 273-278

²⁴⁶ Στο ίδιο, σ. 273-278

²⁴⁷ Shapin, Steven, Schaffer, Simon, *Leviathan, and the Air-Pump: Hobbes, Boyle, and the Experimental Life*, ο.π., σ. 25-30

²⁴⁸ Στο ίδιο, σ. 25-30

²⁴⁹ Στο ίδιο, σ. 25-30

²⁵⁰ Στο ίδιο, σ. 5-6

²⁵¹ Hill, Christopher, *The Century of Revolution 1603-1714*, ο.π., σ. 23-27

²⁵² Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 199-201

²⁵³ Στο ίδιο, σ. 199-201

²⁵⁴ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 27

κριτική του Mandeville σε όσους δεν είχαν αποδεχτεί το ορθολογικό πνεύμα και επέμεναν σε μία θέαση του κόσμου προ-νεωτερική.

Αυτές οι αντιλήψεις αναδεικνύονται και στο παράδειγμα των ζητιάνων και των επαιτών που πλημμύριζαν τις αγγλικές πόλεις από τα τέλη του 16^{ου} αιώνα²⁵⁵. Οι περιφράξεις και ο πληθωρισμός ήταν μία πλευρά αυτής της διαδικασίας. Δεν ήταν όμως η μόνη. Ο Μαρξ αποδίδει στις περιφράξεις την επαιτεία υποστηρίζοντας πως όσοι εκδιώχθηκαν από τη γη τους και δεν μπόρεσαν να απασχοληθούν από τη βιομηχανία ή δεν ήθελαν να αποδεχτούν την πειθαρχία έγιναν επαίτες²⁵⁶.

Η υποτίμηση όμως των επαιτών ως κοινωνικών υπάρξεων φαίνεται να σχετιζόταν περισσότερο με την άρνησή τους να αποδεχτούν τους καπιταλιστικούς όρους εργασίας και αναπαραγωγής²⁵⁷. Αυτές οι προδιαγραφές, όπως παρουσιάστηκε και παραπάνω στη φιλοσοφία του Hobbes και του Καρτέσιου, συγκροτούσαν τους τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι έπρεπε να υπάρχουν εντός μίας πολιτικής κοινωνίας. Η φυσική φιλοσοφία και το πνεύμα του ορθολογισμού του 18^{ου} αιώνα σταδιακά συγκρότησαν τι θεωρούταν κοινωνικά αποδεκτό και τι ήταν αντικοινωνικό. Για παράδειγμα η γενική συμφωνία ότι η αεργία ήταν πηγή δεινών αναδείκνυε τη ανάδειξη της εργασίας σε κέντρο της πολιτικής κοινωνίας²⁵⁸ θέτοντας εκτός αυτής όσους προτιμούσαν να ζητιανεύουν παρά να εργαστούν.

Η φυσική φιλοσοφία και η επιστήμη επομένως είχαν διττό χαρακτήρα. Καθόριζαν απ' τη μία ένα κοινό πεδίο συνομιλίας μεταξύ των διάφορων ειδικών και των ανώτερων τάξεων. Η λειτουργία της επιστήμης προσομοίαζε στη λειτουργία του κοινοβουλίου της Αγγλίας. Ήταν ένας διανοητικός χώρος συνομιλίας μεταξύ ειδικών και επιστημόνων. Από την άλλη η συγκρότηση μεγάλων αφαιρετικών μοντέλων που καθόριζαν τους όρους κοινωνικής αναπαραγωγής, όριζε τους τρόπους που έπρεπε να υπάρχουν οι άνθρωποι στον μη εργασιακό χώρο, δηλαδή στους χώρους αναπαραγωγής. Με αυτό τον τρόπο το κράτος, μέσω της επιστήμης, καθόριζε τις ιδιαίτερες ποιότητες των εργατών που απαιτούσε ο καπιταλιστικός κόσμος²⁵⁹. Όσοι περισσεύαν είτε ως επαίτες είτε ως έμπρακτοι αρνητές του πηγαίου καπιταλιστικού νόμου της ιδιοκτησίας, οι κλέφτες και οι ληστές, περίσσευαν από αυτόν. Η φυσική φιλοσοφία ή η επιστήμη και οι θεσμοί που την καλλιεργούσαν, όπως η Royal Society

²⁵⁵ Boulton, Jeremy, *Labouring People and the Poor*, ο.π., σ. 495

²⁵⁶ Μαρξ, Καρλ, *Το κεφάλαιο (Α' Τόμος) Κριτική της πολιτικής οικονομίας- το προτσές παραγωγής του κεφαλαίου*, ο.π., σ. 759

²⁵⁷ Boulton, Jeremy, *Labouring People and the Poor*, ο.π., σ. 495

²⁵⁸ Wood, Andy, *The politics of social conflict, the peak country, 1520-1770*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999, σ. 144-146

²⁵⁹ Baird, B. C, *Necessity and the "Perverse" Supply of Labor in Pre-Classical British Political Economy*, ο.π., σ. 497-499

of London, δημιουργούσαν ένα πλαίσιο που ανταποκρινόταν στις ανάγκες του ταξικού πολέμου κατά το 17^ο αιώνα. Το πλαίσιο αυτό παράχθηκε στο χάος των δύο δεκαετιών του εμφυλίου πολέμου στην Αγγλία. Σε αυτό το περιβάλλον γεννήθηκε η ποινικοποίηση των εργατικών στρωμάτων γεννώντας τους αντικοινωνικούς. Σε αυτό το περιβάλλον η αγχόνη έγινε κεντρικό σημείο μίας διαδικασίας πειθάρχησης των εργατικών υποκειμένων²⁶⁰. Η μη αποδοχή των ιδεολογιών του καπιταλιστικού κόσμου από αυτά τα υποκείμενα τα έθετε εκτός της πολιτικής κοινότητας, όπως φαίνεται στις απόψεις του Mandeville για όσους είχαν καταλήξει στο Tyburn για ληστείες²⁶¹.

Η ιατρική μέχρι το 16ο αιώνα και η ανάπτυξη της ανατομίας

Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα η ιατρική παράδοση των ελληνοιστικών και ρωμαϊκών χρόνων διατηρήθηκε²⁶². Κύρια πηγή της ήταν οι ιατρικές παραδόσεις του Γαληνού. Κυριαρχούσαν οι ιατρικές αντιλήψεις που ως κέντρο είχαν τις θεωρίες των τεσσάρων χυμών και της ύπαρξης ενός φύλου στους ανθρώπους²⁶³. Το σώμα γινόταν αντιληπτό ως φτιαγμένο με το καλύτερο δυνατό τρόπο, με τα καλύτερα δυνατά υλικά, από μία ανώτερη δύναμη. Τα μέλη του σώματος ήταν τέλεια εκ φύσεως και τόσο τα ζώα όσο και ο άνθρωπος γνώριζαν πως να τα χρησιμοποιήσουν από τη γέννηση τους. Για το Γαληνό, επηρεασμένο από την Αριστοτέλεια φιλοσοφία, το δόγμα του σκοπού για κάθε μέρος του σώματος και της αυτονομίας της κίνησης τους ήταν βασικός πυρήνας της ιατρικής και της φιλοσοφίας του²⁶⁴. Αυτή η ιδεολογία της τελειότητας και του ανάλογου δημιουργού καθόριζε το ιατρικό και φιλοσοφικό δόγμα της ιατρικής μέχρι το 17^ο αιώνα.

Ο γιατρός, κατά την γαληνιανή παράδοση, δεν ήταν παρά ένας φιλόσοφος, που μέρος των ενδιαφερόντων του ήταν η ιατρική²⁶⁵. Θεωρούσε πως ένας καλός γιατρός όφειλε να έχει τη δυνατότητα να εξετάσει ένα σώμα και να βρίσκει την ασθένεια²⁶⁶. Θα έπρεπε λοιπόν, να έχει σπουδάσει φιλοσοφία και λογική για να έχει τη δυνατότητα να αναγνωρίζει και να οργανώνει τα συμπτώματα, ώστε να μπορεί να κάνει τη διάγνωση της ασθένειας. Ο γιατρός,

²⁶⁰ Linebaugh, Peter, *The London Hanged*, ο.π., σ. 50, 116-117, 139

²⁶¹ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 28

²⁶² French, Roger, *Harvey in Holland: circulation and the Calvinists*, ο.π., σ. 78

²⁶³ Shepard, Alexandra, *Gender, the Body and Sexuality*, Wrightson, Keith (επιμ.), *A Social History of England, 1500-1750*, Cambridge University Press, Cambridge, 2017, σ. 517-518

²⁶⁴ Lydiatt, Daniel & Bucher, Gregory, *The influence of the final cause doctrine on anatomists of the sixteenth and seventeenth centuries concerning selected anatomical structures of the head and neck*, ο.π., σ. 36

²⁶⁵ Στο ίδιο, σ. 36

²⁶⁶ Parker, Sarah, *Subtle bodies: The limits of categories in Girolamo Cardano's De Subtilitate Early Modern Dissection as a model of Organization*, Landers, Matthew, Muñoz, Brian, *Anatomy and the organization of knowledge, 1500-1850*, Pickering & Chatto, London, 2012, σ. 72-73

μέσω της μελέτης, θα βελτίωνε τον εαυτό του προωθώντας ορισμένες θετικές ποιότητες, όπως η δικαιοσύνη και η ψυχραιμία. Η καλή χρήση της λογικής επέτρεπε σε έναν γιατρό να κατανοεί το έργο των προηγούμενων, ώστε να διευρύνει την αρχική πηγή της γνώσης²⁶⁷. Προωθούσε δηλαδή, μία σχολαστική παράδοση, που βασιζόταν στην μελέτη των κειμένων των παλαιότερων. Η πηγή κάθε γνώσης, κατά τον Γαληνό, ήταν τα αριστοτελικά κείμενα και οι ιδέες που προκύπταν από εκεί²⁶⁸.

Αυτό το σώμα ιατρικών και φιλοσοφικών ιδεών υπήρξε η βάση της ιατρικής πρακτικής στην Ευρώπη μέχρι την Αναγέννηση²⁶⁹. Από το 16^ο αιώνα και μετά, η γενικότερη ενασχόληση με τα κλασικά κείμενα οργανώθηκε σε νέες βάσεις. Τα κλασικά κείμενα επιδιώχθηκε να τοποθετηθούν στη χρονική περίοδο που γράφτηκαν, αφαιρώντας παρεμβάσεις που είχαν προστεθεί κατά τη μεσαιωνική περίοδο²⁷⁰. Η μελέτη των κλασικών κειμένων και της εργογραφίας του Γαληνού από μελετητές όπως ο Harvey, ο Γαλιλαίος και ο Βεσάλιος σταδιακά μετέλλαξε τις βασικές παραδοχές της ιατρικής γνώσης. Σε αντίθεση με τη θεωρία των τεσσάρων χυμών του Γαληνού, η μηχανιστική αντίληψη του σώματος για την ανάπτυξη της οποίας εργάστηκαν οι παραπάνω, προωθούσε ιδέες για το σώμα που επικεντρώνονταν στην απρόσκοπτη ροή των υγρών στο σώμα και στις λειτουργίες του αίματος και των σωματικών υγρών. Οι παραπάνω ιδέες μπορούσαν να γίνουν αντικείμενο παρατήρησης και εμπειρικής επαλήθευσης, εν αντιθέσει με τη χυμική θεωρία. Αυτή η δυνατότητα τροποποίησε τα αναλυτικά εργαλεία της ιατρικής εισάγοντας μηχανιστικούς τρόπους ανάλυσης του σώματος, όπως οι έννοιες της στένωσης, της απόφραξης και της παρεμπόδισης της πορείας των σωματικών υγρών. Η μεταβολή του ιατρικού παραδείγματος ήταν μία μακροχρόνια διαδικασία. Δεν είχε το χαρακτήρα γενικής αποβολής των παλαιότερων ιδεών. Περισσότερο σχετιζόταν με μία κριτική αναθεώρηση των απόψεων του Γαληνού και μία επιλεκτική ώσμωση παλαιότερων ιδεών και πρακτικών με νέες ιδέες προερχόμενες κυρίως από την ανατομία²⁷¹. Η αμφισβήτηση του ιατρικού μοντέλου επηρέαζε την μελέτη για τη φυσιολογία του ανθρώπινου σώματος και την οργάνωση της υπαρκτής γνώσης²⁷². Εκτός από την άσκηση της ιατρικής, η

²⁶⁷ Στο ίδιο, σ. 72-73

²⁶⁸ Στο ίδιο, σ. 73

²⁶⁹ Porter, Roy, *Disease, Medicine and Society in England, 1550-1860*, Cambridge University Press, Cambridge, 1995, σ. 5

²⁷⁰ Siraisi, Nancy G. Vesalius and the Reading of Galen's Teleology, *Renaissance Quarterly*, τ. 50/1, 1997, σ. 1-6

²⁷¹ Wiesner-Hanks, Merry, *Πρώιμη και νεότερη Ευρώπη, 1450-1789*, ο.π., σ. 308-309

²⁷² Στο ίδιο, σ. 18-19

σταδιακή αμφισβήτηση της αρχαίας τελεολογίας και των ιατρικών πραγματειών επηρέασαν και τον τρόπο που γινόταν η ιατρική εκπαίδευση²⁷³.

Στη προηγούμενη ενότητα μελετήθηκε η φυσική φιλοσοφία ως μέθοδος συγκρότησης ενός κοινού πεδίου συνομιλίας μεταξύ των ανώτερων τάξεων και δημιουργίας ενός νέου τύπου ανθρώπου και εργάτη, κατάλληλου για το καπιταλιστικό παράδειγμα. Η μεθοδολογία που ανέπτυξε η φυσική φιλοσοφία επηρέασε τα δόγματα της ιατρικής και της φυσιολογίας, απαιτώντας την εμπειρική επαλήθευση της παραγόμενης γνώσης²⁷⁴. Στο πλαίσιο αυτό, η ανατομία αναπτύχθηκε ως πειραματική επιβεβαίωση της δομής του ανθρώπινου σώματος²⁷⁵.

Η ανάπτυξη μηχανιστικών θεωριών που περιέγραφαν την δομή και τη φυσιολογία του ανθρώπινου σώματος, στην φυσική φιλοσοφία του 17^{ου} αιώνα σήμαινε μία αναθεώρηση του τρόπου θέασης του σώματος και οργάνωσης της γνώσης²⁷⁶. Η ανάγκη εμπειρικής επαλήθευσης της, όπως παρουσιάστηκε στην προηγούμενη ενότητα, απαιτούσε την διενέργεια νεκροψιών για να επιβεβαιωθούν και να εμπλουτιστούν οι γνώσεις της φυσιολογίας²⁷⁷. Η μεθοδολογία της ανατομίας προσέφερε μία δυνατότητα οργάνωσης της γνώσης και συνεχούς καταγραφής δεδομένων²⁷⁸. Η συνεχής ταξινόμηση, η ανάλυση και οργάνωση των ευρημάτων της ανατομικής εξέτασης παρήγαγε νέα μεθοδολογικά εργαλεία²⁷⁹. Αυτά τα εργαλεία οργάνωναν με διαφορετικό τρόπο την γνώση και κατά συνέπεια το διανοητικό σύμπαν των κοινωνιών²⁸⁰. Η νέα ιατρική και επιστήμη βάσιζε την οργάνωση της γνώσης όλο και περισσότερο στην ταξινόμηση και στις αναλυτικές κατηγορίες που είχε συγκροτήσει η ανατομία²⁸¹. Ο εμπλουτισμός και η αύξηση της παραγόμενης γνώσης, προερχόμενη από την ανατομία, συνοδευόταν παράλληλα από μία αυξανόμενη πειθαρχία²⁸².

Οι μεταβολές της οργάνωσης της γνώσης, του ιατρικού δόγματος και της ανατομίας δεν ήταν καθολικά αποδεκτές. Οι διαμάχες σχετικά με την ανατομία τροφοδότησαν στην

²⁷³ Elmer, Peter, *Medicine, religion and the puritan revolution*, French, Roger, Wear, Andrew (επιμ.), *The Medical Revolution of the Seventeenth Century*, Cambridge University Press, Cambridge, 1989, σ. 19

²⁷⁴ Shapin, Steven, Schaffer, Simon, *Leviathan, and the Air-Pump: Hobbes, Boyle, and the Experimental Life*, ο.π., σ. 25-30

²⁷⁵ Barry, Jonathan, *Educating physicians in seventeenth-century England*, *Science in Context*, τ. 32(2), 2019, σ. 147

²⁷⁶ Guerrini, Anita, *Anatomists and Entrepreneurs in Early Eighteenth-Century London*, *Journal of the History of Medicine and Allied Sciences*, τ. 59/2, 2004, σ. 232-235

²⁷⁷ Στο ίδιο, σ. 232-235

²⁷⁸ Cope, Kevin L., *Earth's Intelligent Body: Subterranean Systems and the Circulation of Knowledge, or, The Radius Subtending Circumnavigation*, Matthew Landers, Brian Muñoz, *Anatomy and the organization of knowledge, 1500-1850*, Pickering & Chatto, London, 2012, σ. 51

²⁷⁹ Στο ίδιο, σ. 40

²⁸⁰ Στο ίδιο, σ. 40

²⁸¹ Foucault, Michel, *The birth of the clinic, An Archaeology of Medical Perception*, Routledge, Abingdon-on-Thames, 1976, σ. 113-115

²⁸² Payne, Lynda, *With words and knives, learning medical dispassion in early modern England*, ο.π., σ. 101

ιατρικό-επιστημονική κοινότητα τη συζήτηση γύρω από την χρησιμότητα της ανατομίας στην άσκηση της ιατρικής, στην ιατρική εκπαίδευση και στην οργάνωση της γνώσης σε όλο το 17^ο αιώνα²⁸³. Η ανάπτυξη της ανατομίας επηρέασε ιδιαίτερα την γενική ανάπτυξη της επιστήμης και τις ιδεολογίες που διαμόρφωσαν την συγκρότηση των καπιταλιστικών κοινωνιών το 18^ο αιώνα²⁸⁴.

Οι διαμάχες των γιατρών και η ιατρική εκπαίδευση

Κατά το 17^ο αιώνα η ιατρική δεν εξασκούταν μόνο από γιατρούς, που ονομάζονταν physicians²⁸⁵. Την ιατρική την εξασκούσαν ειδικότητες όπως οι φαρμακοποιοί, οι chemical physicians²⁸⁶, οι χειρουργοί και διάφοροι πρακτικοί και εμπειρικοί γιατροί²⁸⁷. Κάθε ομάδα απ' αυτές είχε τη δική της παράδοση και διεκδικούσε την ιατρική αυθεντία για τον εαυτό της²⁸⁸. Μέχρι τον εμφύλιο πόλεμο, οι διάφορες αυτές ομάδες συγκροτούσαν ξεχωριστούς πόλους εντός της αγγλικής ιατρικής κοινότητας²⁸⁹.

Οι περισσότεροι που ασχολούνταν με την ιατρική προέρχονταν από τα μεσαία και ανώτερα κοινωνικά στρώματα²⁹⁰. Η ενασχόληση τους με την ιατρική βασιζόταν αρκετά στην ύπαρξη και διατήρηση κοινωνικών δικτύων²⁹¹. Από τα μέσα του 17^{ου} αιώνα αναπτύχθηκε στην Αγγλία μία αγορά ιατρικών υπηρεσιών²⁹². Αυτή η αγορά απευθυνόταν σε μέλη της ανερχόμενης μεσαίας τάξης και της αριστοκρατίας. Αυτή η αναπτυσσόμενη αγορά στόχευε στην παραγωγή περισσότερο εξειδικευμένων και τυποποιημένων φαρμάκων, που θα δίνονταν κατά περίπτωση. Οι συνεχόμενες στρατιωτικές εμπλοκές της Αγγλίας από τα μέσα του 17^{ου} αιώνα και ύστερα, ενίσχυσε την αυξανόμενη ζήτηση ιατρικών υπηρεσιών και φαρμάκων. Παράλληλα, η εισαγωγή νέων τεχνικών μέσων, όπως αυτό της ετικετοποιίας, υποδείκνυε πως η παραγωγή φαρμάκων εξελίχθηκε σε μία σημαντική εμπορική δραστηριότητα²⁹³. Η

²⁸³ Στο ίδιο, σ. 31-33

²⁸⁴ Elmer, Peter, *Medicine, religion and the puritan revolution*, ο.π., σ. 27

²⁸⁵ Porter, Roy, *Disease, Medicine and Society in England, 1550-1860*, ο.π., σ. 7-12

²⁸⁶ Οι chemical physicians ήταν ένα ιατρικό ρεύμα. Βασικό χαρακτηριστικό αυτού του ρεύματος ήταν η σημασία που απέδιδαν σε φυσικά στοιχεία. Χρησιμοποιούσαν διάφορα τέτοια στις θεραπείες τους, όπως υδράργυρο και θείο. Στο Moran, Bruce, *A Survey of Chemical Medicine in the 17th Century: Spanning Court, Classroom, and Cultures*, *Pharmacy in History*, τ. 38/3, 1996, σ. 122

²⁸⁷ Hanson, Craig Ashley, *Anatomy, Newtonian Physiology and Learned Culture: The Myotomia Reformata and its Context within Georgian Scholarship*, *The Radius Subtending Circumnavigation*, Landers, Matthew, Muñoz, Brian, *Anatomy and the organization of knowledge, 1500-1850*, Pickering & Chatto, London, 2012, σ. 168

²⁸⁸ Porter, Roy, *Disease, Medicine and Society in England, 1550-1860*, ο.π., σ. 8-12

²⁸⁹ Στο ίδιο, σ. 8-12

²⁹⁰ Wrightson, Keith, *English Society, 1580-1680*, ο.π., σ. 12

²⁹¹ Barry, Jonathan, *Educating physicians in seventeenth-century England*, ο.π., σ. 139

²⁹² Στο ίδιο, σ. 139

²⁹³ Στο ίδιο, σ. 141

μεγέθυνση αυτής της αγοράς εντέλει σήμαινε αύξηση της ζήτησης ιατρικών υπηρεσιών και κατά συνέπεια αύξηση της ζήτησης των επαγγελματιών της υγείας²⁹⁴.

Η εμπορευματοποίηση της παραγωγής φαρμάκων και των ιατρικών διαγνώσεων, άρχισε να δημιουργεί τριγμούς στις σχέσεις διάφορων ιατρικών θεσμών, όπως των γιατρών και των φαρμακοποιών²⁹⁵. Η εξουσία και το μονοπώλιο των physicians στην δυνατότητα διάγνωσης ασθενειών και έκδοσης ιατρικών συνταγών αμφισβητήθηκε από τους φαρμακοποιούς²⁹⁶. Το ξέσπασμα του εμφυλίου και η κοινωνική ένταση της περιόδου προκάλεσε ρήγματα στις προ-εμφυλιακές ισορροπίες²⁹⁷. Οι πολιτικές και θρησκευτικές διαμάχες είχαν διασπάσει το College of Physicians που εκπροσωπούσε τους γιατρούς (physicians), σε αντίθεση με τους φαρμακοποιούς, που απασχολούνταν στην παραγωγή φαρμάκων²⁹⁸. Η αύξηση λοιπόν της ζήτησης για φάρμακα, η εμπορευματοποίηση αυτής της αγοράς και οι τριγμοί στο εσωτερικό του College of Physicians προκάλεσαν μία σύγκρουση με διάφορους άλλους πόλους παροχής ιατρικών υπηρεσιών²⁹⁹.

Η εκπαίδευση των γιατρών, σε σύγκριση με άλλες ιατρικές φιγούρες, όπως των χειρουργών ή των φαρμακοποιών, σχετιζόταν περισσότερο με την μελέτη παλιότερων ιατρικών κειμένων και άλλων πεδίων, όπως η λογική και η φιλοσοφία³⁰⁰. Αντιθέτως οι χειρουργοί είχαν μία πρακτική εκπαίδευση μέσω της μαθητείας, όπως και οι φαρμακοποιοί³⁰¹. Σε ένα περιβάλλον κρίσης που είχε κληροδοτήσει ο πόλεμος, η διεύρυνση της ιατρικής αγοράς δημιούργησε μεγάλες ευκαιρίες για οικονομική εκμετάλλευση³⁰². Οι γιατροί που είχαν σπουδάσει σε αγγλικά πανεπιστήμια, όπως της Οξφόρδης, είχαν μία εκπαίδευση κατά βάση θεωρητική³⁰³. Το ιατρικό τους δόγμα για την θεραπεία διάφορων ασθενειών του ανθρώπινου σώματος περιλάμβανε μεταξύ άλλων δίαιτες, φυσική άσκηση και αλλαγή περιβάλλοντος,³⁰⁴.

²⁹⁴ Porter, Roy, *Disease, Medicine and Society in England, 1550-1860*, ο.π., σ. 12

²⁹⁵ Kassel, Lauren, *Medical understandings of the body, c. 1500-1750*, Toulalan, Sarah, Fisher, Kate (επιμ.), *The Routledge History of Sex and the Body, 1500 to the Present*, Routledge, London, 2016, σ. 58

²⁹⁶ Porter, Roy, *Disease, Medicine and Society in England, 1550-1860*, ο.π., σ. 12

²⁹⁷ Barry, Jonathan, *Educating physicians in seventeenth-century England*, ο.π., σ. 146

²⁹⁸ Στο ίδιο, σ. 142

²⁹⁹ Στο ίδιο, σ. 142

³⁰⁰ Cook, Harold J., *Physicians, and the new philosophy: Henry Stubbe and the virtuosi-physicians*, French, Roger, Wear, Andrew (επιμ.), *The Medical Revolution of the Seventeenth Century*, Cambridge University Press, Cambridge, 1989, σ. 247-248

³⁰¹ Kassel, Lauren, *Medical understandings of the body, c. 1500-1750*, ο.π., σ. 58

³⁰² Porter, Roy, *Disease, Medicine and Society in England, 1550-1860*, ο.π., σ. 12

³⁰³ Hill, Christopher, *The World Turned Upside Down, Radical Ideas During the English Revolution*, ο.π., σ. 304-305

³⁰⁴ Guerrini, Anita, *Isaac Newton, George Cheyne and the Principia Medicinæ*, French, Roger, Wear, Andrew (επιμ.), *The Medical Revolution of the Seventeenth Century*, Cambridge University Press, Cambridge, 1989, σ. 241

Οι χειρουργοί, από την άλλη, αποκτούσαν μεγάλη κλινική εμπειρία λόγω της φύσης της εργασίας τους³⁰⁵. Η φροντίδα τραυμάτων και διάφορων άλλων άμεσων προβλημάτων, τους τροφοδοτούσε με κλινική εμπειρία στη διαχείριση των ασθενών³⁰⁶. Επιπλέον ανάλογο παράδειγμα ήταν οι φαρμακοποιοί που παρασκεύαζαν διάφορα φάρμακα ιατρικών συνταγών που έδιναν οι γιατροί. Η δυνατότητά τους να φτιάχνουν οι ίδιοι τα φάρμακα και η ευελιξία που είχαν αποκτήσει στο να προτείνουν δικά τους σκευάσματα και να κάνουν διαγνώσεις, τους δημιούργησε την πεποίθηση ότι θα μπορούσαν να αντικαταστήσουν τους γιατρούς στην άσκηση της ιατρικής³⁰⁷. Ο κλυδωνισμός του College of Physicians στα μέσα του 17^{ου} αιώνα, τους έδωσε την ευκαιρία να διεκδικήσουν το δικαίωμα άσκησης της ιατρικής, όπως είχαν και οι γιατροί (physicians)³⁰⁸.

Η προσπάθεια των γιατρών να διατηρήσουν την κρατικά αναγνωρισμένη εξουσία τους³⁰⁹, οδήγησε σε μία συζήτηση για το περιεχόμενο της ιατρικής εκπαίδευσης. Διάφοροι που είχαν σπουδάσει σε ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, είχαν φέρει στην Αγγλία την ανατομία, ως μέρος της ιατρικής πρακτικής³¹⁰. Η προσφορά κλινικής εμπειρίας μέσω της ανατομίας φαίνεται πως γοήτευε διάφορους γιατρούς της περιόδου³¹¹. Παράλληλα εκτός από την ανατομία, γιατροί όπως ο Sydenham, προωθήσαν την κλινική καταγραφή των ασθενειών μέσω της μαζικής καταγραφής συμπτωμάτων από πολλούς ασθενείς, καθώς και τη λεπτομερή ταξινόμηση τους³¹².

Το 1665 εκδόθηκε ένα βιβλίο, το *Letter concerning the present state of physick, and the regulation of the practice of it in this*. Σε αυτό, ο συγγραφέας, πιθανόν ο Thomas Millington κατά τον Peter Elmer, υποστήριζε ότι η ανατομία επιτρέπει στο γιατρό να αναγνωρίζει τις ασθένειες επακριβώς και να δίνει τα κατάλληλα φάρμακα³¹³. Ο συγγραφέας ισχυριζόταν ότι η γνώση που συγκέντρωνε μέσω των βιβλίων ο εκπαιδευόμενος γιατρός ήταν ισοδύναμη με την πρακτική κλινική εμπειρία που συγκέντρωνε στο ανατομικό αμφιθέατρο. Αυτόν τον συνδυασμό έπρεπε να χρησιμοποιεί ο γιατρός για να εξασκήσει το ιατρικό επάγγελμα. Αυτός

³⁰⁵ Kassel, Lauren, *Medical understandings of the body, c. 1500–1750*, ο.π., σ. 58

³⁰⁶ Στο ίδιο, σ. 58

³⁰⁷ Barry, Jonathan, *Educating physicians in seventeenth-century England*, ο.π., σ. 141

³⁰⁸ Porter, Roy, *Disease, Medicine and Society in England, 1550-1860*, ο.π., σ. 12

³⁰⁹ Στο ίδιο, σ. 11

³¹⁰ Barry, Jonathan, *Educating physicians in seventeenth-century England*, ο.π., σ. 142-143

³¹¹ Στο ίδιο, σ. 144

³¹² Cunningham, Andrew, *Thomas Sydenham: epidemics, experiment and the 'Good Old Cause*, ο.π., σ. 175

³¹³ T. M., *A letter concerning the present state of physick, and the regulation of the practice of it in this kingdom written to a doctor here in London*, Jo. Martyn and Ja. Allestry, London, 1665, σ.31

ο συνδυασμός επιπλέον θα ήταν το μέσο επικράτησης των γιατρών στην διαμάχη τους με τους φαρμακοποιούς (apothecaries) και άλλες ιατρικές ειδικότητες³¹⁴.

Διάφοροι γιατροί φαίνεται λοιπόν ότι θεώρησαν την ανατομία ως τρόπο να υπερβούν την διαμάχη τους με τους φαρμακοποιούς και να διατηρήσουν το προνόμιο τους να εκδίδουν ιατρικές γνωματεύσεις³¹⁵. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η ανατομία ήταν μία μέθοδος οργάνωσης της γνώσης, μέσω της συνεχούς καταγραφής και ταξινόμησης³¹⁶. Προσέφερε επίσης εμπειρική τεκμηρίωση της γνώσης και κατά συνέπεια και της ιατρικής γνωμάτευσης³¹⁷. Αυτές οι δεξιότητες των γιατρών, που εξυμνούσε ο Sydenham λόγω χάρη³¹⁸, ήταν αρκετά χρήσιμες στο αναδυόμενο καπιταλιστικό κράτος που μέρος των βασικών λειτουργιών του ήταν η καταγραφή και ταξινόμηση του πληθυσμού³¹⁹.

Η σταδιακή εισαγωγή της ανατομίας στην ιατρική εκπαίδευση και της κλινικής καταγραφής αναδιοργάνωσε την ιατρική εκπαίδευση στις αρχές του 18^{ου} αιώνα. Κατά τον 18^ο αιώνα οι διάφορες διαμάχες του προηγούμενου αιώνα οδήγησαν στον εμπλουτισμό της ιατρικής εκπαίδευσης, μέσω της εισαγωγής των ανατομικών παρουσιάσεων³²⁰. Σε αυτές οι νέοι γιατροί αποκτούσαν την εμπειρία του ανθρώπινου σώματος και βελτιστοποιούσαν τη θέση τους σε βάρος άλλων επαγγελματιών που προσέφεραν υπηρεσίες υγείας, συνδυάζοντας τη θεωρητική και την εμπειρική γνώση³²¹.

Η εισαγωγή της ανατομίας στο πρώτο μισό του 18^{ου} αιώνα είχε γίνει πια μέρος της ιατρικής εκπαίδευσης³²². Στο Λονδίνο, από το 16^ο αιώνα, δικαίωμα να παίρνουν πτώματα είχαν το College of Physicians και το College of Barber-Surgeons³²³. Στις αρχές του 18^{ου} αιώνα είχαν προστεθεί μία σειρά νοσοκομείων που χρησιμοποιούσαν την ανατομία για την εκπαίδευση γιατρών, στην προσπάθεια τους να συγκροτήσουν χώρους εκπαίδευσης ιατρικού προσωπικού εκτός των δικτύων των παραδοσιακών πανεπιστημίων³²⁴. Επιπλέον αρκετοί ιδιώτες χειρουργοί ή μη γιατροί που έκαναν ιδιωτικές ανατομικές παρουσιάσεις αναζητούσαν κι αυτοί

³¹⁴ Στο ίδιο, σ.31

³¹⁵ French, Roger, *Harvey in Holland: circulation and the Calvinists*, ο.π., σ. 81

³¹⁶ Cope, Kevin L., *Earth's Intelligent Body: Subterranean Systems and the Circulation of Knowledge, or, The Radius Subtending Circumnavigation*, ο.π., σ. 40

³¹⁷ Στο ίδιο, σ. 4

³¹⁸ Cunningham, Andrew, *Thomas Sydenham: epidemics, experiment and the 'Good Old Cause*, ο.π., σ. 175

³¹⁹ Boulton, Jeremy, *Labouring People and the Poor*, ο.π., σ. 496

³²⁰ Cope, Kevin L., *Earth's Intelligent Body: Subterranean Systems and the Circulation of Knowledge, or, The Radius Subtending Circumnavigation*, ο.π., σ. 40

³²¹ Kassel, Lauren, *Medical understandings of the body, c. 1500–1750*, ο.π., σ. 91

³²² Walker, Matthew, *Architecture, Anatomy, and the New Science in Early Modern London: Robert Hooke's College of Physicians*, *Journal of the Society of Architectural Historians*, τ. 72 (4), 2013, σ. 482

³²³ Harley, David, *Political post-mortems, and morbid anatomy in seventeenth-century England*, ο.π., σ. 4

³²⁴ Porter, Roy, *Disease, Medicine and Society in England, 1550-1860*, ο.π., σ. 34

πτώματα³²⁵. Παρατηρήθηκε δηλαδή στις αρχές του 18^{ου} αιώνα μία γενική αύξηση της ζήτησης πτωμάτων³²⁶. Η κυριότερη πηγή που παρείχε ανθρώπινα πτώματα σε αρκετά καλή κατάσταση ήταν οι τόποι εκτέλεσης³²⁷.

Αυτή η αύξηση της ζήτησης σήμαινε ότι όλοι οι παραπάνω θα έπρεπε να διεκδικούν περισσότερα πτώματα από τις κρεμάλες, ερχόμενοι σε αντιπαράθεση με το κοινό του Tyburn, όλο και συχνότερα. Η ανάγκη δηλαδή όλων των ιατρικών κοινοτήτων να παίρνουν πτώματα από τις κρεμάλες, συγκρότησε και ένα ειδικό υλικό συμφέρον του ιατρικού προσωπικού στη διαδικασία των εκτελέσεων. Η διεύρυνση των θανατικών ποινών για εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, προσέφερε στις ιατρικές κοινότητες περισσότερα πτώματα για να χρησιμοποιηθούν στην ιατρική εκπαίδευση. Η ομαλή έκβαση των εκτελέσεων όποτε ήταν καίριας σημασίας. Με αυτό τον τρόπο, οι χειρουργοί γινόντουσαν μέρος της πειθαρχικής τελετής του Tyburn, εφόσον ήθελαν να χρησιμοποιήσουν τους νεκρούς καταδίκους για τις έρευνες τους. Στο παράδειγμα του Petty, για την υπόθεση της Ann Green, μπορεί να φανεί αυτή η σύνδεση της ιατρικής έρευνας με την κρατική πειθαρχία στο τόπο εκτέλεσης³²⁸.

Παράλληλα μέρος της ιατρικής εκπαίδευσης του Mandeville στην Ολλανδία, όπως παρουσιάστηκε, ήταν η συμμετοχή του σε ανατομικές παρουσιάσεις. Αναφερόμενος λοιπόν στις εκτελέσεις του Tyburn, έγραφε ότι το αγαθό της υγείας ήταν το πιο μεγάλο αγαθό, ονομάζοντας το κοινό του Tyburn δεισιδαιμονικό σχετικά με την ανατομία των σωμάτων των εγκληματιών³²⁹. Για αυτόν, η μόνη ωφέλεια που μπορούσε να έχει κάποιος κατάδικος, που ηθελημένα είχε παραβιάσει το νόμο, ήταν να γίνει το σώμα του πρώτη ύλη για την βελτίωση του κοινού καλού³³⁰.

Η σχετική αναφορά του Mandeville αναδεικνύει τις ιδεολογίες και τα υλικά συμφέροντα που είχαν συγκροτηθεί στις αρχές του 18^{ου} αιώνα στην βάση της αρπαγής πτωμάτων από τον τόπο εκτέλεσης του Tyburn. Η προσπάθεια των γιατρών να αποκτήσουν σώματα για την βελτίωση της ιατρικής εκπαίδευσης και την ανάπτυξη της επιστημονικής βιομηχανίας παραγωγής γνώσης, ερχόταν σε αντιπαράθεση με την ίδια την πρώτη ύλη τους, δηλαδή τους καταδίκους και τον κόσμο τους. Η αδυναμία τους να επικρατήσουν στο χώρο

³²⁵ Payne, Lynda, *With words and knives, learning medical dispassion in early modern England*, ο.π., σ. 106

³²⁶ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 611

³²⁷ Στο ίδιο, σ. 612

³²⁸ Η Ann Green είχε καταδικαστεί σε θάνατο στο Tyburn. Δεν πέθανε στην κρεμάλα όμως. Ο Petty έγραφε ότι αν είχε οδηγηθεί στο ανατομικό τραπέζι θα είχε θανατωθεί, προσφέροντας παράλληλα τον εμπλουτισμό της γνώσης της ανατομίας, Cregan, Kate, *The Theatre of the Body Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, ο.π., σ. 176

³²⁹ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 21

³³⁰ Στο ίδιο, σ. 27-28

εκτελέσεων για να μπορέσουν να παραλάβουν τα σώματα, τους έφερε να συνεργάζονται όλο και στενότερα με το αγγλικό κράτος³³¹. Η σταδιακή συνεργασία χειρουργών και γιατρών με τους constables (αστυνομική δύναμη) στην προσπάθεια απόκτησης πτωμάτων νεκρών καταδίκων μπορεί να ερμηνευτεί ως μία σταδιακή σύγκλιση μεταξύ του καπιταλιστικού κράτους και της ιατρικής κοινότητας.

Η αναδιοργάνωση της κοινωνικής γνώσης μέσω της ταξινόμησης και της καταγραφής, όπως αναφέρθηκε, αναγόταν στην ανάπτυξη της ανατομίας. Παράλληλα, η αύξηση της ζήτησης πτωμάτων για έρευνα ολοκλήρωσε μία διαδικασία μετατροπής του ανθρώπινου σώματος σε εμπόρευμα³³². Είτε ζωντανό είτε νεκρό, το ανθρώπινο σώμα έτεινε όλο και πιο καθολικά να έχει μία εμπορική αξία³³³. Τόσο η αναδιοργάνωση της κοινωνικής γνώσης όσο και η μετατροπή του ανθρώπινου σώματος σε εμπόρευμα απαιτούσαν, όπως αναδείχτηκε παραπάνω, την εμπλοκή της ένοπλης κρατικής βίας για την ομαλή εξέλιξη των παραπάνω διαδικασιών. Αυτή η διαδικασία μετέτρεψε σταδιακά σε βάθος χρόνου, τα ιατρικά επαγγέλματα στους κατεξοχήν ειδικούς των καπιταλιστικών κρατών στην καταγραφή και διαχείριση ανθρώπινων σωμάτων³³⁴. Τέτοιες όψεις των ιατρικών επαγγελμάτων φαίνεται πως είχαν εμφανιστεί ήδη στις αρχές του 18^{ου} αιώνα, όπως διαφαίνεται στο κείμενο του Mandeville. Τέτοιες διαδικασίες συγκρότησαν την παρουσία των γιατρών και των χειρουργών στο Tyburn, όχι πια ως θεραπευτών, αλλά ως μέρος της πειθαρχικής διαδικασίας των εκτελέσεων.

³³¹ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 639

³³² Payne, Lynda, *With words and knives, learning medical dispassion in early modern England*, ο.π., σ. 83

³³³ Guerrini, Anita, *Anatomists and Entrepreneurs in Early Eighteenth-Century London*, ο.π., σ. 231

³³⁴ Payne, Lynda, *With words and knives, learning medical dispassion in early modern England*, ο.π., σ. 56

Οι εξεγέρσεις του Tyburn

Το Tyburn ως δημόσιος χώρος

Στο βιβλίο του Mandeville περιγράφεται η συγκέντρωση του κοινού στο Tyburn τις μέρες των εκτελέσεων. Ονομάζει το κοινό ως έναν όγλο που περιλαμβάνει τους «χειρότερους» των ανθρώπων, μέλη της εργατικής τάξης και άεργους³³⁵. Αναφέρει συγκεκριμένα: «Επιτέλους, ξεκινούν , και μαζί τους ένας χείμαρρος από πλήθος ορμάει μέσω της πύλης. Ανάμεσα στα άτομα των χαμηλότερων στρωμάτων και εργατών, των πιο τεμπέληδων και επομένως με την μεγαλύτερη τάση για διακοπές, μαζί με τους μαθητευόμενους και τεχνίτες των πιο σκληροτράχηλων επαγγελμάτων, είναι και το πιο σεβαστό κομμάτι αυτού του επιπλέοντος πλήθους. Όλοι οι υπόλοιποι είναι χειρότεροι. Οι μέρες ήταν γνωστές από πριν, ήταν καλέσματα συνάντησης σε όλους τους κλέφτες και τους πορτοφολάδες, και των δύο φύλων. Τα μεγάλα πλήθη αποτελούν προστασία το ένα για το άλλο, καθιστώντας αυτές τις μέρες επετείους, κατά τις οποίες παλιοί παρανομούντες, και όσοι δεν τολμούσαν να εμφανιστούν δημοσίως, τολμούν να βγουν από τις τρύπες τους, και προσομοιάζουν σε ελεύθερα παζάρια, στα οποία υπήρχε αμνηστία για όλους τους παρανόμους. Όλη η διαδρομή, από το Newgate έως το Tyburn, είναι μία συνεχής γιορτή, για πόρνες και αλήτες του χειρότερου είδους. Εδώ, οι πιο ανήθικοι θα μπορούσαν να βρουν ανταπόκριση από γυναίκες το ίδιο ανήθικες: Εδώ ιερόδουλες, όλες κουρελιασμένες, μπορούσαν να «ψωνίσουν» αγαπημένους ιδίου βαθμού ευγένειας. Και δεν υπάρχουν τόσο λάγνοι, τόσο χυδαίοι ή τόσο τρυφηλοί, και των δύο φύλων, παρά στο χρόνο και τον τόπο που προαναφέρθηκε, που μπορεί να βρουν έναν εραστή. Εκεί που ο κόσμος είναι λιγότερος, όπου ανάμεσα στους περιπλανώμενους δεν είναι ποτέ λιγότερος, το πλήθος είναι περισσότερο αγενές: και εδώ βρίσκονται οι πιο αθώες ενασχολήσεις με το να σπρώχνουν και να βρίζουν ο ένας τον άλλον.»³³⁶.

Στο παράθεμα αυτό, ο Mandeville, περιγράφει τις μέρες των εκτελέσεων, ως μέρες που όλοι οι αντικοινωνικοί, το πιο υποτιμημένο μέρος της εργατικής τάξης του Λονδίνου, συγκεντρωνόταν. Οι πιο απείθαρχοι της εργατικής τάξης, που στο αγγλικό κείμενο ονομάζονται *idlest*, μαζεύονταν και συναντούσαν άλλους εργάτες και μαθητευόμενους. Κλέφτες και πορτοφολάδες, άντρες και γυναίκες αμφιβόλου ηθικής, κατά τον Mandeville, παλιοί καταδικασμένοι συγκεντρώνονταν εκείνες τις μέρες στο Tyburn. Η συλλογική τους παρουσία εκεί ήταν η διασφάλιση της ασφάλειας τους απέναντι στο νόμο, όπως παρατηρούσε

³³⁵ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 19

³³⁶ Το πρωτότυπο κείμενο βρίσκεται στο παράθεμα

ο Mandeville στο κείμενο του, περιγράφοντας αυτή τη διαδικασία με την φράση «Great Mobs are a Safeguard to one another»³³⁷.

Στο κοινό των εκτελέσεων περιλαμβάνονταν συνήθως και οι οικογένειες των καταδικασμένων ή διάφοροι συγγενείς τους³³⁸. Πήγαιναν επίσης προσωπικοί τους φίλοι ή συνάδελφοι τους από τη δουλειά ή το εργαστήριο που ανήκαν. Συχνοί θεατές των εκτελέσεων ήταν οι Ιρλανδοί³³⁹, λόγω της συχνής παρουσίας καταδίκων ιρλανδικής καταγωγής³⁴⁰. Η συχνή παρουσία ναυτών μεταξύ των καταδίκων, προσέθετε στο κοινό των εκτελέσεων και αρκετούς ναύτες που τις παρακολουθούσαν³⁴¹.

Κατά τον Mandeville, τη μέρα των εκτελέσεων όλοι οι εγκληματίες που κρύβονταν από το νόμο, συγκεντρώνονταν στο Tyburn³⁴². Παρά το πολιτικό πρόταγμα που τον ενδιαφέρει να προβάλλει, η εικόνα στο κείμενο του μίας συγκέντρωσης εργατών και εγκληματιών ήταν κυρίαρχη. Ο Peter Linebaugh ανέδειξε, όπως προαναφέρθηκε, το ζήτημα της ταύτισης της εργατικής και της λεγόμενης εγκληματικής τάξης³⁴³. Το παράδοξο όμως των ληστών που κρύβονταν, αλλά πήγαιναν στις εκτελέσεις άλλων ληστών προκαλεί ερωτήματα. Για ποιο λόγο άτομα που καταζητούνταν πήγαιναν σε ένα χώρο που κινδύνευαν να αναγνωριστούν;

Οι κατάδικοι ήταν εργάτες που μπορούσαν, για λόγους συμπλήρωσης εισοδήματος, να βρεθούν ένοχοι για ληστεία στην αγχόνη³⁴⁴. Πολλές φορές, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το όριο μεταξύ νόμιμης και «παράνομης» εργασίας ήταν πολύ ρευστό. Για παράδειγμα, διάφοροι πορτοφολάδες παραβρίσκονταν στις εκτελέσεις για να εργαστούν³⁴⁵. Η κοινή ταξική τους θέση λοιπόν έκανε την παρουσία τους εκεί αποδεκτή. Όλοι και όλες που βρίσκονταν εκεί, ήταν άτομα με ποικίλες κουλτούρες, επαγγέλματα και ελευθεριακή σεξουαλική ηθική³⁴⁶. Η

³³⁷ Στο ίδιο, σ. 19

³³⁸ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 615

³³⁹ Στο ίδιο, σ. 615

³⁴⁰ Στο ίδιο, σ. 638

³⁴¹ Στο ίδιο, σ. 615

³⁴² Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 21

³⁴³ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in 7London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 655

³⁴⁴ Παράδειγμα αποτελεί ο George Sutton. Μαθητευόμενος ξυλουργός για τρία χρόνια, εξασκούσε παράλληλα τη ληστεία. Καταδικάστηκε σε καταναγκαστική εργασία στις αποικίες και κρεμάστηκε για ληστεία το 1736. Το 1735 είχε οργανώσει μία εξέγερση κατά των χειρουργών στις κρεμάλες. Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 618

³⁴⁵ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 301

³⁴⁶ Όπως αναφέρει και η Faramerz Dabhoiwala, η ελευθεριακή σεξουαλική συμπεριφορά βρέθηκε στο στόχαστρο των εκστρατειών ηθικής αναμόρφωσης. Η εικόνα που αποδίδει ο Mandeville σε μία σειρά κεμένων δημοσιευμένων αρχικά σε μία εφημερίδα, ακολουθεί την γραμματεία της εποχής, όταν αναφέρεται στην σεξουαλική ηθική, στο Dabhoiwala, Faramerz. Sex and Societies for Moral Reform, 1688–1800, *Journal of British Studies*, τ. 46/2, 2007, σ. 290, Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 21

ύπαρξη ατόμων με τόσο διαφορετικές καταβολές, διασφάλιζε την ασφάλεια όλων των ατόμων που βρίσκονταν εκεί, ακόμα και καταζητούμενων ληστών. Αυτή η συλλογική ασφάλεια και οι διάφορες συμπεριφορές του κοινού των εκτελέσεων δημιουργούσαν πρόβλημα στην διαδικασία της εκτέλεσης, την δημόσια έκφραση της ένοπλης κρατικής εξουσίας³⁴⁷.

Η κατανάλωση φαγητού και αλκοόλ, η κοσμοσυρροή και η εμπορική δραστηριότητα στο χώρο των εκτελέσεων ή στη διαδρομή προς αυτόν, είτε ως εξάσκηση της ληστείας και της πορνείας είτε ως εξυπηρέτηση των αναγκών του πλήθους, δεν συνηγορούσαν σε μία δημόσια εκτέλεση³⁴⁸. Ο Mandeville έγραφε πως οι μελλοθάνατοι αντί να στεναχωριούνται για την επικείμενη αναχώρησή τους από τη ζωή, έτρωγαν, έπιναν και φώναζαν στις φυλακές του Newgate³⁴⁹. Ανάμεσα στο κοινό, γράφει, πως κυκλοφορούσαν μικροπωλητές με μπουκάλια αλκοόλ προς πώληση³⁵⁰, ενώ η πορεία από τις φυλακές του Newgate μέχρι τις κρεμάλες διακοπτόταν συνεχώς από διάφορους από το κοινό που προσπαθούσαν να δουν τα πρόσωπα των μελλοθάνατων εγκληματιών³⁵¹.

Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή, το ενδιαφέρον του Mandeville ήταν να κάνει μία πολιτική πρόταση για την αναδιοργάνωση του ποινικού συστήματος. Κέντρο αυτών των μεταρρυθμίσεων θα έπρεπε να είναι η αυστηρότητα του νόμου. Αυτές οι συμπεριφορές που αναφέρθηκαν δεν ταίριαζαν με τους πολιτικούς σκοπούς του Mandeville. Η επικράτηση της αυστηρής διαχείρισης έναντι του πνεύματος φιλανθρωπίας συγκροτούσε τη βάση των παρατηρήσεων του για τη διαδικασία των εκτελέσεων³⁵². Οι φυλακές και ο χώρος εκτέλεσης θα έπρεπε να είναι ένας χώρος στον οποίο το κράτος θα επέβαλλε τους κανόνες του με σιδηρά πειθαρχία. Υπό αυτό το πρίσμα, η δυνατότητα του κράτους να επιβάλλει και να εκτελεί την θανατική καταδίκη απρόσκοπτα αναδεικνυόταν καίριας σημασίας στην προσπάθειά του να επιβάλλει την κοινωνική του εξουσία στον εργατικό πληθυσμό του Λονδίνου³⁵³.

Οι εκτελέσεις του Tyburn δεν περιλάμβαναν μόνο το χώρο των αγχονών. Η διαδικασία των δημόσιων εκτελέσεων ενέπλεκε διάφορες περιοχές του Λονδίνου. Τις μέρες των εκτελέσεων μέρος της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας του Λονδίνου

³⁴⁷ White, Barbara, The inferior sort of the kingdom of Ireland: Irishmen and Tyburn tree, *Irish Studies Review*, τ. 6/1, 1998, σ. 17

³⁴⁸ Foucault, Michel, *Επιτήρηση και τιμωρία, Η γέννηση της φυλακής*, Καίτη Χατζηδημού-Ιουλιέττα Ράλλη (μτφ), Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα, 1989, σ. 80

³⁴⁹ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 19

³⁵⁰ Στο ίδιο, σ. 23

³⁵¹ Στο ίδιο, σ. 24

³⁵² Clark, George, Bernard Mandeville, M.D. and Eighteenth century ethics, *Bulletin of the History of Medicine*, τ. 45/ 5, 1971, σ. 433

³⁵³ Sharpe, J. A., 'Last Dying Speeches': Religion, Ideology and Public Execution in Seventeenth-Century England, *Past & Present*, τ. 107, 1985, σ. 161

διακοπτόταν. Η μεταφορά των μελλοθανάτων από τις φυλακές του Newgate στις κρεμάλες του Tyburn περνούσε μέσα από τον εμπορικό δρόμο του Smithfield, τις πυκνοκατοικημένες περιοχές του St. Giles's, του St. Andrews και του Holborn. Μέσω του Tyburn Road, δρόμου με έντονη κίνηση ανθρώπων, κατέληγε στις κρεμάλες. Σε όλη τη διαδρομή ήταν συγκεντρωμένοι άνθρωποι που παρακολουθούσαν την μεταφορά των κρατουμένων, στο δρόμο, σε μπαλκόνια και σε ταράτσες³⁵⁴. Σε όλη τη διαδρομή κλέφτες λήστευαν, μικροπωλητές πωλούσαν τα εμπορεύματά τους και ιερόδουλες εργάζονταν. Παράλληλα, το πλήθος έπινε, μεθούσε και τσακωνόταν για μία καλύτερη θέση για να παρακολουθήσει την μεταφορά των κρατουμένων³⁵⁵.

Το τελετουργικό της εκτέλεσης περιείχε την μεταφορά των μελλοθανάτων από τις φυλακές του Newgate στο Tyburn μέσα από τους δρόμους του Λονδίνου, την δημόσια ομαδική προσευχή των μελλοθανάτων μαζί με τον ιερέα των φυλακών, τους λόγους των κρατουμένων πριν το θάνατο και την εκτέλεσή τους. Αυτό ήταν το επίσημο τελετουργικό. Η κράτηση των φυλακισμένων στις φυλακές του Newgate και η μεταφορά τους στις κρεμάλες μέσω γειτονιών, όπως το Holborn και άλλων εργατικών περιοχών, ήταν μία διαδικασία η οποία εμφορούταν από διάφορους συμβολισμούς³⁵⁶.

Ο Paul Griffiths, στην περίπτωση εγκαταστάσεων τιμωρίας, όπως το pillory, υποστήριξε ότι η δυνατότητα διατήρησης τους σε καλή και καθαρή κατάσταση έδειχνε τη δυνατότητα εφαρμογής της κρατικής εξουσίας σε μία περιοχή³⁵⁷. Με αυτό το τρόπο μπορεί κανείς να ερμηνεύσει τους συμβολισμούς που αναδύονταν από τη δημόσια περιφορά των κρατουμένων από το Newgate στο Tyburn. Υπό το πρίσμα αυτό, η περιφορά ενός φυλακισμένου μέσα από περιοχές που μπορεί να είχε ζήσει, επιδιωκόταν να λειτουργεί ως προειδοποίηση για όποιον ασκούσε παρόμοιες δραστηριότητες ή δεν έδειχνε τη θέληση να υπακούσει την κρατική πειθαρχία³⁵⁸. Η μεταφορά του κρατουμένου, συνοδεία ένοπλου αποσπάσματος, αναδείκνυε την κρατική ικανότητα να επιβάλλει, δια της βίας, τις κρατικές πολιτικές³⁵⁹. Αυτή η κρατική δυνατότητα συγκροτούσε ένα σύμβολο για την κρατική

³⁵⁴ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and προέρχονταν από the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 571

³⁵⁵ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ.158-159

³⁵⁶ Mueller, Andreas, *A Body Unfit: Daniel Defoe in the Pillory and the Resurrection of the Versifying Self, The Eighteenth Century*, τ. 54/ 3, 2013, σ. 396

³⁵⁷ Griffiths, *Paul Punishing Words: Insults and Injuries, 1525–1700*, McShane, Angela, Walker, Garthine (επιμ.), *The Extraordinary and the Everyday in Early Modern England: Essays in Celebration of the Work of Bernard Capp*, Palgrave Macmillan, Houndmills, 2010, σ. 66-67

³⁵⁸ Sharpe, J. A., *Last Dying Speeches': Religion, Ideology and Public Execution in Seventeenth Century England*, ο.π., σ. 162

³⁵⁹ Στο ίδιο, σ. 162

κυριαρχία, παρόμοιο με αυτό που ανέφερε ο Paul Griffiths. Η δυνατότητα του κράτους να μεταφέρει ένα κρατούμενο μέσω του δημοσίου χώρου, με σκοπό την εκτέλεση του, εξέφραζε την δυνατότητα εφαρμογής της κρατικής εξουσίας γεωγραφικά, στις εργατικές περιοχές του Λονδίνου. Επομένως, η μεταφορά του κρατουμένου, μέσω των εργατικών περιοχών του Λονδίνου, αποκτούσε πολιτική σημασία στις αρχές του 18^{ου} αιώνα³⁶⁰.

Ο ρόλος της θρησκείας ήταν κομβικός στη διαδικασία των εκτελέσεων³⁶¹. Η διαπλοκή της θρησκείας στις κρατικές λειτουργίες έχει αφετηρία την θρησκευτική μεταρρύθμιση του 16^{ου} αιώνα. Ο τρόπος εμπλοκής της θρησκείας στις κοσμικές υποθέσεις στην Αγγλία επηρεάστηκε από την θρησκευτική μεταρρύθμιση που συνέβη στην Αγγλία κατά τον 16^ο αιώνα. Η Αγγλικανική εκδοχή της μεταρρύθμισης είχε εντάξει υπό την εξουσία του βασιλιά της Αγγλίας, τόσο το κράτος, όσο και τη θρησκεία. Η απομάκρυνση του Πάπα της Ρώμης από την πνευματική και διοικητική λειτουργία της Αγγλικής Εκκλησίας και η πλήρωση αυτής της θέσης από το βασιλιά, μετέτρεπε αυτούς τους δύο μηχανισμούς σε μέρος της βασιλικής γραφειοκρατίας³⁶². Η σχέση αυτή, όπως σταθεροποιήθηκε μετά την παλινόρθωση, συγκροτούσε το πλαίσιο των σχέσεων του κράτους και της θρησκείας. Επομένως, η παρουσία των θρησκευτικών λειτουργιών στους τόπους εκτέλεσης, και ιδίως στην υπό μελέτη περίπτωση του Tyburn, δεν περιοριζόταν στις θρησκευτικές λειτουργίες των ιερέων. Οι φορείς των θρησκευτικών λειτουργιών, οι ιερείς, είχαν μετατραπεί σε μέρος της βασιλικής γραφειοκρατίας. Η διπλή αυτή λειτουργία εμπλούτιζε τους ρόλους και τις αρμοδιότητες των ιερέων. Ο τρόπος που γινόταν αντιληπτή η αμαρτία, υπό αυτό το πρίσμα, τύχαινε αντιμετώπισης παρόμοιας με την παραβίαση των νόμων του κράτους. Αυτή η ταύτιση ενοποιούσε το έγκλημα και την αμαρτία σε ένα κοινό πλαίσιο. Κάθε δραστηριότητα εναντίον του κράτους ήταν και πράξη εναντίον της εκκλησίας, εφόσον ο επικεφαλής και των δύο ήταν ο βασιλιάς³⁶³. Σε αυτό το περιβάλλον τα όρια μεταξύ εγκλήματος και αμαρτίας ήταν αρκετά δυσδιάκριτα, τουλάχιστον μέχρι και την υπό μελέτη περίοδο³⁶⁴.

Πυρήνας του χριστιανικού τελετουργικού που προηγούταν της εκτέλεσης ήταν το ιδεολόγημα του καλού θανάτου μέσω της χριστιανικής προετοιμασίας³⁶⁵. Ο καλός θάνατος διασφάλιζε την ομαλή μετάβαση στην επόμενη ζωή. Διαμεσολαβητές σε αυτή την μετάβαση

³⁶⁰ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 77

³⁶¹ White, Barbara, *The inferior sort of the kingdom of Ireland: Irishmen and Tyburn tree*, ο.π., σ. 18

³⁶² Dailey, Alice, *Making Edmund Campion: Treason, Martyrdom, and the Structure of Transcendence*, *Religion & Literature*, τ. 38/3, 2006, σ. 66-69

³⁶³ Στο ίδιο, σ. 68

³⁶⁴ Sharpe, J. A., *Last Dying Speeches': Religion, Ideology and Public Execution in Seventeenth Century England*, ο.π., σ. 159

³⁶⁵ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 717-718

ήταν οι ιερείς που θεωρούταν ότι εκπροσωπούσαν την θείκη εξουσία. Ένας καλός θάνατος ήταν ιδιαίτερης σημασίας και τύγγανε ιδιαίτερης διαχείρισης από την κρατική εξουσία. Πριν την μεταφορά στο Tyburn, στα παρεκκλήσια των φυλακών γινόντουσαν οι τελευταίες λειτουργίες που παρακολουθούσαν οι κρατούμενοι³⁶⁶. Στο ικρίωμα ακολουθούσε μία δημόσια ομαδική προσευχή των μελλοθανάτων³⁶⁷. Σε αυτή την προσευχή οι μελλοθάνατοι έκαναν μία δημόσια ομολογία των εγκλημάτων τους και ζητούσαν τη συγχώρεση³⁶⁸.

Η παρουσία στις κρεμάλες των ιερέων της επίσημης ομολογίας της Αγγλίας δημιουργούσε επιπλέον πίεση στους καταδίκους που ανήκαν σε διαφορετικό δόγμα. Στο παράδειγμα των Ιρλανδών καθολικών καταδικασμένων στο Tyburn, η χριστιανική προετοιμασία για την εκτέλεση τους συναντούσε πολλές δυσκολίες. Σε πολλές περιπτώσεις καθολικοί κατάδικοι δεν δέχονταν να εμπλακούν στην χριστιανική προετοιμασία για το θάνατο. Η παρουσία κυρίως της Αγγλικανικής ομολογίας στο Tyburn σήμαινε πως ο μόνος δρόμος για έναν καλό θάνατο ήταν η αποδοχή του Αγγλικανικού δόγματος. Η σχέση που είχε διαμορφωθεί από το 16^ο αιώνα μεταξύ θρησκείας και κράτους συγκροτούσε στις αρχές του 18^{ου} αιώνα ένα πλαίσιο διαχωρισμού των καθολικών κρατουμένων από τους υπόλοιπους και κατά συνέπεια της περεταίρω υποτίμησης τους³⁶⁹. Σε αυτό το πλαίσιο, η τυχόν άρνηση αποδοχής των ιερέων της επίσημης αγγλικανικής εκκλησίας γινόταν αντιληπτή και ως άρνηση της κρατικής δικαιοδοσίας. Η συμπερίληψη της αγγλικανικής εκκλησίας στην διαδικασία των εκτελέσεων αποκτούσε με αυτόν τον τρόπο έναν πρόσθετο πειθαρχικό χαρακτήρα για τους καταδίκους και ιδιαίτερα για τους Ιρλανδούς καθολικούς, που αποτελούσαν σημαντικό μέρος των καταδίκων.

Το χρονικό διάστημα έως την εκτέλεση, ο ιερέας των φυλακών του Newgate, προσπαθούσε να αποσπάσει από τον μελλοθάνατο μία ομολογία και μία ειλικρινή μεταμέλεια των εγκλημάτων για τα οποία είχε καταδικαστεί ο κρατούμενος³⁷⁰. Η τελική ομολογία του κρατουμένου στο ικρίωμα και μπροστά στο κοινό, εξασφάλιζε την κοινωνική νομιμοποίηση της κρατικής εξουσίας³⁷¹. Η δυνατότητα του κρατουμένου να αποδεχτεί την τιμωρία που του είχε επιβληθεί, παρουσία ενός «διαμεσολαβητή» της θείκης εξουσίας, ολοκλήρωνε την μεταφυσική νομιμοποίηση της θανατικής καταδίκης³⁷². Παράλληλα, η αποδοχή από τον ίδιο

³⁶⁶ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 571

³⁶⁷ Στο ίδιο, σ. 614

³⁶⁸ White, Barbara, *The inferior sort of the kingdom of Ireland: Irishmen and Tyburn tree*, ο.π., σ. 18

³⁶⁹ Στο ίδιο, σ. 18

³⁷⁰ Στο ίδιο, σ. 18

³⁷¹ Sharpe, J. A., *Last Dying Speeches': Religion, Ideology and Public Execution in Seventeenth Century England*, ο.π., σ. 158

³⁷² Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 100-101

τον κατηγορούμενο της τιμωρίας του για την παραβίαση του νόμου μπροστά στο κοινό του Tyburn, σήμαινε πως αυτός ο νόμος επικυρωνόταν κοινωνικά. Η αποδοχή της ενοχής σήμαινε ότι η τιμωρία που του είχε επιβληθεί από το δικαστήριο δικαιολογούταν³⁷³. Με την συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων στην διαδικασία της εκτέλεσης εξασφαλιζόταν το επιθυμητό αποτέλεσμα της επιβολής της κρατικής εξουσίας³⁷⁴. Η αποδοχή της ενοχής με θρησκευτικούς όρους επισφράγιζε την σύνδεση της θρησκείας με την κρατική εξουσία³⁷⁵. Επισημοποιούνταν έτσι πως κάθε ενέργεια που στρεφόταν εναντίον του κράτους, στρεφόταν και εναντίον της θρησκείας και της δυνατότητας της μεταθανάτιας ζωής. Αυτός ο κύκλος δημόσιας μετάνοιας στο κοινό και της ατομικής εξομολόγησης φαίνεται πως αποτελούσε μέρος της τελικής διαδικασίας πειθάρχησης του καταδίκου πριν την τελική εκτέλεση του στο Tyburn³⁷⁶.

Η σημασία που αποδιδόταν σε αυτές τις ομολογίες αναδεικνύεται από την έντυπη κυκλοφορία τους. Ήταν η πρώτη ύλη μίας γραμματείας που είχε αναπτυχθεί στις αρχές του 18^{ου} αιώνα και χρησιμοποιούνταν για να ενσταλάξει συγκεκριμένες συμπεριφορές και στάσεις ζωής στους ανθρώπους. Αυτά τα κείμενα ήταν δομημένα με τέτοιο τρόπο που συνήθως, ήταν μία αποχαιρετιστήρια ομιλία του κρατούμενου στα οποία πολλές φορές ομολογούσε την αμαρτωλή του φύση. Από τον κρατούμενο αναμενόταν να αποδεχθεί την θανατική του καταδίκη και να συμφιλιωθεί με το θάνατο. Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον ότι ομολογίες ατόμων που δεν μετανοούσαν δεν καταγράφονταν συχνά. Οι τελευταίες ομιλίες τυπώνονταν και κυκλοφορούσαν σε μεγάλους αριθμούς αντιτύπων³⁷⁷. Αυτή η κυκλοφορία επεδίωκε να διαβαστεί απ' όσους περισσότερους ανθρώπους γινόταν³⁷⁸.

Τα έντυπα αυτά είχαν διπλή σημειολογία. Σε πρώτο επίπεδο λειτουργούσαν ως παραδείγματα αποτροπής παραβατικών συμπεριφορών από την εργατική τάξη, επισημαίνοντας τι κατάληξη θα είχαν³⁷⁹. Σε δεύτερο επίπεδο εξυπηρετούσαν την συγκρότηση ιδεολογιών που διαφοροποιούσαν τις ανώτερες τάξεις³⁸⁰. Στο πλαίσιο της αίσθησης ανομίας και ατιμωρησίας του «εγκλήματος», όπως βίωνε η αγγλική μεσαία τάξη την κατάσταση που

³⁷³ Στο ίδιο, σ. 156

³⁷⁴ White, Barbara, *The inferior sort of the kingdom of Ireland: Irishmen and Tyburn tree*, ο.π., σ. 18

³⁷⁵ Στο ίδιο, σ. 17

³⁷⁶ Μία παρόμοια αντίληψη παρουσιάζει ο Φουκό για τη Γαλλία του 18ου αιώνα. Για περισσότερα στο Foucault, Michel, *Επιτήρηση και τιμωρία, Η γέννηση της φυλακής*, ο.π., σ. 87-88

³⁷⁷ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 148-160

³⁷⁸ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 90

³⁷⁹ Sharpe, J. A., *Last Dying Speeches: Religion, Ideology and Public Execution in Seventeenth Century England*, ο.π., σ. 162

³⁸⁰ Στο ίδιο, σ. 162

επικρατούσε στους δρόμους του Λονδίνου³⁸¹, η έντυπη ομολογία των ληστών και των «εγκληματιών» για τις πράξεις τους φαίνεται πως συγκροτούσε μία ηθική δικαίωση μέσω της τιμωρίας. Αυτό το αίσθημα διαχώριζε αυτά τα στρώματα από τα κατώτερα για τα οποία η ληστεία ήταν μέρος της ζωής τους³⁸². Στο παράδειγμα του κείμενου του Mandeville, ο τρόπος που εκφράζεται η γνώμη του για τους καταδίκους και το κοινό αναδεικνύει αυτή την αίσθηση διαφορετικότητας της μεσαίας τάξης από τις κατώτερες.

Οι Alan Brooke και David Brandon στο βιβλίο τους, *The London's Fatal Tree*, περιέγραφαν το Tyburn ως ένα μεγάλο λαϊκό θέατρο. Στη θέση των ηθοποιών βρίσκονταν οι κρατούμενοι που έδιναν μία παράσταση, αλληλοεπιδρούσαν με το κοινό και ακολουθούσαν ένα δικό τους τελετουργικό³⁸³. Ενδεικτικό αυτού του κλίματος ήταν το λαϊκό τραγούδι που τραγουδούσαν τα πλήθη τις μέρες των εκτελέσεων³⁸⁴:

To Tyburn Fair
I used to go,
To watch the just procession,
And eat the oranges
The dead would throw,
And hear their last confession.

Στο πανηγύρι του Tyburn
συνήθιζα να πηγαίνω
για να δω τη δίκαιη διαδικασία
Να τρώω τους καρπούς
Που οι νεκροί πετάνε
Και να ακούω την τελευταία ομολογία τους

Η προσπάθεια του κοινού να χαιρετήσει τους εγκληματίες ως διασημότητες των καιρών του, όπως περιγράφει ο Mandeville³⁸⁵, δείχνει ότι η πρόσληψη της διαδικασίας της

³⁸¹ Earle, Peter, *The Making of the English Middle Class: Business, Society and Family Life in London 1660-1730*, University of California Press, Los Angeles, 1989, σ. 243

³⁸² Black, Jeremy, *The Middling Sort of People in the Eighteenth-Century English-Speaking World, XVII-XVIII*, τ. 72, 2015, σ. 48-51

³⁸³ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 100-101

³⁸⁴ Στο ίδιο, σ. 94

³⁸⁵ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 24

εκτέλεσης γινόταν αντιληπτή ως ένα λαϊκό θέαμα. Η αναφορά του παραπάνω τραγουδιού, αναδεικνύει το πανηγυρικό κλίμα που επικρατούσε μεταξύ του κοινού των εκτελέσεων.

Το καρναβαλικό στοιχείο είχε συνεχή παρουσία στην Αγγλία του 18^{ου} αιώνα. Παρά τις προσπάθειες των πολιτικών και εκκλησιαστικών στοιχείων να απαγορέψουν αυτές τις δραστηριότητες, τέτοιου τύπου συγκεντρώσεις συνέχιζαν να υπάρχουν³⁸⁶. Η αφθονία αλκοόλ και φαγητού, οι φωνές και ο συνωστισμός για να δουν τις εκτελέσεις ήταν μέρος του καρναβαλικού στοιχείου. Προσομοίαζαν περισσότερο οι συμπεριφορές αυτές στην παρακολούθηση μίας θεατρικής παράστασης παρά στην παρακολούθηση μίας δημόσιας τιμωρίας³⁸⁷. Στο πλαίσιο αυτό, μία δημόσια τελετουργία με σκοπό τη δημόσια τιμωρία δεν μπορούσε να εκπληρώσει το ρόλο της. Αυτή η προβληματική, δεν ταίριαζε στους σκοπούς και τις πολιτικές στοχοθεσίες του Mandeville. Η εισαγωγή της αυστηρότητας, ως κεντρικού στοιχείου του ποινικού συστήματος, δεν ανταποκρινόταν σε αυτό το περιβάλλον³⁸⁸. Η συγκρότηση ενός δημόσιου τελετουργικού τιμωρίας κατέληγε να αποτελεί μέρος των λαϊκών θεαμάτων και μίας εμφάνισης στο δημόσιο χώρο διάφορων μη ευπρεπών, όπως τις χαρακτηρίζει ο Mandeville, συμπεριφορών.

Η ένταξη του κοινού που συμμετείχε στη διαδικασία της εκτέλεσης ως «τοποτηρητών» της, όπως μας αναδεικνύει ο Φουκώ, δείχνει πως η οπτική του κοινού τόσο επί της διαδικασίας της εκτέλεσης όσο και για τη σχέση ποινής και «εγκλήματος» ήταν μέρος του τελετουργικού της³⁸⁹. Η συμπεριφορά του κοινού κατά τη διάρκεια αυτού του τελετουργικού μας δείχνει το περιεχόμενο της πρόσληψης της διαδικασίας της εκτέλεσης. Στον τόπο που η κρατική εξουσία επεδίωκε να δείξει τη δύναμη της στην εργατική τάξη του Λονδίνου, οι συμπεριφορές της εργατικής τάξης ήταν καρναβαλικές. Αυτό το γιορτινό κλίμα φαίνεται να ήταν ο τρόπος που το κοινό προσλάμβανε αυτές τις διαδικασίες και δρούσε συλλογικά στο δημόσιο χώρο, αναγνωρίζοντας τες ως φάρσα και όχι ως αποδοχή του τρόμου που επεδίωκε να εκφράσει μία δημόσια εκτέλεση³⁹⁰.

Η πολιτική εμπέδωσης και κοινωνικοποίησης της εξουσίας του κράτους στα απείθαρχα πλήθη αποτελούσε τον απώτερο στόχο της δημόσιας εκτέλεσης. Στο λαϊκό τραγούδι που ήταν διαδεδομένο στο κοινό του Tyburn, όπως παρατίθεται παραπάνω, η διαδικασία της εκτέλεσης παρουσιαζόταν ως το καρναβάλι του Tyburn. Το απείθαρχο πλήθος τραγουδούσε στίχους που

³⁸⁶ Castle, Terry, *The Carnivalization of Eighteenth-Century English Narrative*, *PMLA*, τ. 99/5, 1984, σ. 905

³⁸⁷ Cregan, Kate, Edward Ravenscroft's "The Anatomist" and the "Tyburn Riots Against the Surgeons," *Restoration Studies in English Literary Culture 1660-1700*, τ.χ. 32(1), σ. 26

³⁸⁸ Clark, George, *Bernard Mandeville, M.D. and Eighteenth century ethics*, ο.π., σ. 434

³⁸⁹ Foucault, Michel, *Επιτήρηση και τιμωρία, Η γέννηση της φυλακής*, ο.π., σ. 81

³⁹⁰ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 176

όπως φαίνεται δεν είχαν εσωτερικεύσει τον φόβο και την κρατική εξουσία, όπως επιδιωκόταν. Ο προσδιορισμός ως καρναβαλιού μίας δημόσιας εκτέλεσης υποτιμούσε τη διαδικασία, αναδεικνύοντας τη μη συμμόρφωση στις κρατικές πολιτικές. Οι κλέφτες που έβλεπαν συναδέλφους τους να θανατώνονται όχι μόνο δεν φοβόντουσαν, αλλά συνήθως έπιναν, διασκεδάζαν και είχαν μία εύθυμη διάθεση³⁹¹. Το κοινό σε πολλές περιπτώσεις, είχε γνώμη για το τι συνέβαινε στη διαδικασία, επιτιμούσε όσους έδειχναν στο κρίωμα δειλία, ζητωκραύγαζε όσους ήταν αγέρωχοι και αυθάδεις³⁹² και επιτίθονταν σε μελλοθάνατους που είχαν προκαλέσει οργή στο κοινό αίσθημα, όπως η περίπτωση του Jonathan Wild το 1725³⁹³.

Η εκτέλεση στο Tyburn ήταν ένα δημόσιο γεγονός συνταρακτικής αξίας για τον πληθυσμό του Λονδίνου. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, τις μέρες των εκτελέσεων η οικονομική και κοινωνική ζωή του Λονδίνου γνώριζε μεγάλα προβλήματα³⁹⁴. Μεγάλα πλήθη συγκεντρώνονταν γύρω από τις κρεμάλες και στη διαδρομή από το Newgate στο Tyburn και γιόρταζαν. Πολλοί άφηναν τις δουλειές τους και πήγαιναν. Ήταν μέρος συνάντησης πολλών διαφορετικών κοινωνικών δικτύων, όπως δικτύων συγγένειας και φιλίας³⁹⁵.

Το *Riot Act* του 1715, προέβλεπε την απαγόρευση συγκεντρώσεων άνω των 12 ατόμων³⁹⁶. Η κοινωνική ζωή των εργατικών στρωμάτων του Λονδίνου δεν έχει μελετηθεί επαρκώς σε αυτή την εργασία, ώστε να γνωρίζουμε αν εκτός κρατικών γιορτών και τελετών, υπήρχαν δυνατότητες συγκέντρωσης μεγάλου πλήθους στο δημόσιο χώρο. Παρόλα αυτά, σε ένα τέτοιο πλαίσιο, όπως στις αρχές του 18^{ου} αιώνα, η σύγκλιση όλων των κοινωνικών δικτύων σε έναν τόπο, στο Tyburn, έκανε δυνατή την ύπαρξη πολλών ανθρώπων στο δημόσιο χώρο που δεν εργάζονταν εκείνη την στιγμή³⁹⁷. Σε άλλες περιπτώσεις η ύπαρξη όλων αυτών των ατόμων στο δημόσιο χώρο ήταν υπό αμφισβήτηση³⁹⁸. Με αυτό το δεδομένο, το Tyburn, νοσηματοδοτούνταν ως καρναβάλι από τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα, των οποίων η δημόσια ύπαρξη ήταν πια κρατικά αμφισβητήσιμη. Συγκροτούσε έτσι ένα πλαίσιο γιορτής. Οι δημόσιες εκτελέσεις βέβαια, ήδη από την μεσαιωνική περίοδο, είχαν ένα χαρακτήρα συνδυασμού χιούμορ και αναρχίας³⁹⁹. Ένα μέρος, όπου στο συγκεντρωμένο πλήθος

³⁹¹ Στο ίδιο, σ. 178

³⁹² Στο ίδιο, σ. 100-101

³⁹³ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 718-719

³⁹⁴ Στο ίδιο, σ. 581

³⁹⁵ Shepard, Alexandra, *Gender, the Body and Sexuality*, Wrightson, Keith (επιμ.), *A Social History of England, 1500-1750*, Cambridge University Press, Cambridge, 2017, σ. 537

³⁹⁶ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 17-18

³⁹⁷ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ.21

³⁹⁸ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 17-18

³⁹⁹ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 178

κυριαρχούσαν συμπεριφορές, όπως το χιούμορ, η «άσχημη» γλώσσα, η κοροϊδία της εξουσίας και τα σύμβολα της γιορτής όπως χοροί, σύνθεση μπαλλαντών και κοστούμια, συγκροτούσε μία εθμική παράδοση. Αυτή η παράδοση, υπό το πρίσμα της μεταβολής του καπιταλιστικού κόσμου, κατά το 17^ο αιώνα και της συνεχούς ποινικοποίησης των συμπεριφορών των εργατικών στρωμάτων, μέσω της νομοθεσίας μεταξύ 1660 και 1720, φαίνεται να ενισχύθηκε. Ήταν δυνατότητα τέτοιας δυναμικής που επέτρεπε δημόσια τέτοιες συμπεριφορές. Μπορεί να ειπωθεί λοιπόν ότι στο πρώτο μισό του 18^{ου} αιώνα, το Tyburn ήταν μία δυνατότητα μαζικής συγκέντρωσης πλήθους στο δημόσιο χώρο με συμπεριφορές μη κρατικά αποδεκτές.

Ο Henry Fielding, πρόεδρος των δικαστηρίων του Middlesex Quarter Sessions⁴⁰⁰, το 1751 έγραψε ένα βιβλίο με τίτλο «An Enquiry Into the Causes of the Late Increase of Robbers». Στο βιβλίο αυτό ο Fielding, μελετά την αγγλική νομοθεσία και την αλληλεπίδραση της με το ζήτημα της «εγκληματικότητας». Παρότι το βιβλίο είναι γραμμένο στα μέσα του αιώνα, ο Fielding είχε μεγαλώσει στο πρώτο μισό του 18^{ου} αιώνα. Γεννημένος το 1707 στο Somerset, δραστηριοποιήθηκε στην χρονική περίοδο που μελετάμε. Οι γνώμες λοιπόν που εκφράζει, αναφέρονται στα ζητήματα που κυριαρχούσαν στην αγγλική επικαιρότητα της περιόδου.

Στο κεφάλαιο 40 λοιπόν, αναφερόμενος στους εγκληματίες που κρεμιόντουσαν στο Tyburn, έγραφε πως η μέρα που ο Νόμος έχει ορίσει να είναι η μέρα ντροπής του κλέφτη, την ίδια αυτή μέρα ο κλέφτης πίστευε ότι ήταν η μέρα που θα δοξαζόταν⁴⁰¹. Ο Fielding, συνέχιζε, γράφοντας πως η παρουσία του τις τελευταίες του στιγμές στο ικρίωμα ήταν για αυτόν ένας θρίαμβος⁴⁰². Απευθυνόμενος στους ταπεινούς και καλόκαρδους στο κοινό⁴⁰³, επεδίωκε το χειροκρότημα, το θαυμασμό και τη ζήλεια του κοινού⁴⁰⁴. Δεν συναισθανόταν, κατά τον Fielding, την εκτέλεση του σαν αποτέλεσμα των εγκλημάτων του, αλλά ως μία μεταφυσική διαδικασία που θα έπρεπε να γίνει αντικείμενο στοχασμού⁴⁰⁵.

Για τον κατάδικο αυτές οι στιγμές, όπως τις περιγράφει ο Fielding, αποτελούσαν την δυνατότητα του καταδίκου να εκφραστεί και να αποκτήσει μία δημόσια προσοχή. Ο Robert B. Shoemaker υποστήριζε ότι η δυνατότητα να προκαλεί αυτό το στοχασμό ήταν μέρος μίας

⁴⁰⁰ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ 575

⁴⁰¹ Fielding, Henry, *An Enquiry into the Causes of the Late Increase of Robbers*, A. Miller, London, 1751, σ. 189, στο <https://archive.org/details/anenquiryintoca00fielgoog/page/n224/mode/2up?q=appointed+Law>

⁴⁰² Στο ίδιο, σ. 189

⁴⁰³ Οι φράσεις αυτές του κειμένου ίσως να προέρχονται από την 1^η επιστολή του Αποστόλου Πέτρου. Η αναφορά στο πρωτότυπο κείμενο του βιβλίου του Fielding, στις λέξεις meek και tender-hearted, αναδεικνύουν τον τρόπο που έβλεπαν οι μελλοθάνατοι τη διαδικασία, ως συγχώρηση και στοχασμό και όχι ως αποδοχή της τιμωρίας του. Στο <https://www.biblegateway.com/verse/en/1%20Peter%203%3A8>, ημερομηνία επίσκεψης: 18/11/2021

⁴⁰⁴ Fielding, Henry, *An Enquiry into the Causes of the Late Increase of Robbers*, ο.π., σ. 190

⁴⁰⁵ Στο ίδιο, σ. 190

διαδικασίας πρόκλησης αβεβαιότητας για την καταδικαστική τιμωρία, υπερβολικής ποινής ή δικαιολόγησης των εγκλημάτων, ως πράξεων που έγιναν από αναγκαιότητα⁴⁰⁶. Απευθυνόταν σε ένα κοινό που αποτελούσε τοποτηρητή της διαδικασίας, όπως υποστήριζε ο Φουκώ για το κοινό που παρακολουθούσε τις εκτελέσεις. Επομένως, η απεύθυνση του κρατουμένου στο κοινό φαίνεται να εγκαλούσε το κοινό ως προς την νομιμοποίηση της διαδικασίας.

Ο τρόπος που ντύνονταν οι μελλοθάνατοι στην εκτέλεση τους αποτελεί μία επιπλέον πτυχή της συμπεριφοράς των καταδίκων τη μέρα της εκτέλεσης τους. Οι φίλοι του Russel Parnel λόγω χάρη, προσπάθησαν να δώσουν στον Parnel μία σωστή ενδυμασία, ώστε να κρεμαστεί. Τρεις λαθρέμποροι ντύθηκαν στα άσπρα τη μέρα της εκτέλεση τους. Οι Richard Broughton και James Hayes αρνήθηκαν να μπουν στο κάρο στις φυλακές του Newgate που θα τους μετέφερε στο Tyburn, αν δεν τους έδιναν καθαρά ρούχα⁴⁰⁷. Ο M. Misson, ελβετός περιηγητής, σε βιβλίο όπου περιέγραφε τις ταξιδιωτικές του εμπειρίες στην Αγγλία το 1719, έγραφε ότι οι κρατούμενοι φρόντιζαν πριν την εκτέλεση τους να έχουν όλα τα απαραίτητα ρούχα, ώστε τη μέρα της εκτέλεσης τους να είναι ντυμένοι σαν γαμπροί⁴⁰⁸. «Φρόντιζαν τον εαυτό τους και οι άντρες κρατούμενοι ξυριζόντουσαν» έγραφε ο Misson το 1719⁴⁰⁹. Την ίδια παρατήρηση έκανε ο Defoe, στο έργο του «*Street-Robberies : consider'd: the reason of their being so frequent, with probable means to prevent 'em*», ένα υβρίδιο λογοτεχνίας και ηθικού προβληματισμού, αναφέροντας ότι οι μελλοθάνατοι ληστές πήγαιναν στην εκτέλεση τους σαν να πήγαιναν σε γάμο⁴¹⁰.

Το όμορφο ντύσιμο στο θάνατο και στη κηδεία που επέλεγαν οι κρατούμενοι, ήταν παρόμοιο με τον τρόπο ντυσίματος και ταφής των παρθένων γυναικών που είχαν πεθάνει⁴¹¹. Ο Peter Linebaugh γράφοντας για αυτό το ζήτημα, υποστήριζε ότι τόσο οι νεαρές παρθένες που πέθαιναν πριν γεννήσουν παιδιά όσο και οι κατάδικοι, συνήθως νεαρών ηλικιών, που εκτελούνταν στο Tyburn⁴¹², δημιουργούσαν πρόβλημα στην αναπαραγωγή της κοινότητας⁴¹³.

⁴⁰⁶ Shoemaker, R.B., Sympathy for the criminal: the criminal celebrity in eighteenth-century London, *Crime History and Societies*, τ. 24/1, 2020, σ. 18-19

⁴⁰⁷ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 730

⁴⁰⁸ De Valbourg Mission, Henri, *Memoirs, and observations in his travels over England. With some account of Scotland and Ireland*, D. Browne, London, 1719, σ. 124

⁴⁰⁹ Στο ίδιο, σ. 124

⁴¹⁰ Defoe, Daniel, *Street-Robberies, Consider'd: The Reason of Their Being so Frequent, with Probable Means to Prevent 'em: To Which is Added, Three Short Treatises*, J. Roberts, London, 1728, στο <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uc1.b000728167>, σ. 52-54

⁴¹¹ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 733

⁴¹² Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 100-101

⁴¹³ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 734

Ο Linebaugh αναρωτήθηκε αν η «γαμήλια» συμπεριφορά των καταδίκων στις κρεμάλες οφειλόταν σε αυτή τη συνθήκη⁴¹⁴. Η γνώμη αυτή έχει βάσιμους λόγους να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, αν και περαιτέρω έρευνες θα ήταν χρήσιμες για την μελέτη της.

Αυτή η «γαμήλια» συμπεριφορά και η ανάγκη για ένα όμορφο ντύσιμο μεταξύ των κρατουμένων θα μπορούσε να ιδωθεί και με έναν διαφορετικό τρόπο. Οι δημόσιες εκτελέσεις ως καρναβάλι ήταν μέρος της συμπεριφοράς των εργατικών στρωμάτων στο δημόσιο χώρο. Η δημόσια παρουσία τους, τους επέτρεπε να καταλάβουν το δημόσιο χώρο και να μπορέσουν να εκφραστούν πολυποίκιλα. Το αγγλικό κράτος θέλοντας να επιβάλλει ένα πλαίσιο παραδειγματισμού μέσω της δημόσιας τιμωρίας, είχε συγκροτήσει ένα τελετουργικό για να εξασφαλιστεί η υποτίμηση του κρατουμένου⁴¹⁵. Η δημόσια μεταφορά από τις φυλακές μέσω των συνοικιών του Λονδίνου, η δημόσια μετάνοια και η τελική εκτέλεση, αποσκοπούσαν στην αποδοχή της τιμωρίας και στη συγκρότηση του κράτους ως του μοναδικού φορέα που μπορούσε να καταδικάζει σε θάνατο και να εκτελεί κρατουμένους. Υπό το πρίσμα αυτό, το γαμήλιο ντύσιμο των καταδίκων μπορεί να εξηγηθεί ως αντίδραση σε αυτή τη διαδικασία. Η γαμήλια αμφίεση των κρατουμένων δεν ταίριαζε σε αυτό το κλίμα. Αντιθέτως, αυτή η αμφίεσή αναδείκνυε την γιορτινή ατμόσφαιρα που επικρατούσε στις εκτελέσεις⁴¹⁶.

Η τρομερή ενασχόληση με το ρουχισμό που φορούσαν οι κρατούμενοι την ημέρα της εκτέλεσης τους ή η άρνηση των δύο παραπάνω Ιρλανδών να επιβιβαστούν στο κάρο για το Tyburn, εξέφραζαν και ένα πνεύμα απειθαρχίας. Αυτό το πνεύμα απειθαρχίας αναδεικνύεται στην άρνηση τους να δεχτούν το τιμωρητικό πνεύμα της ποινής τους. Ο τρόπος που περιέγραφαν το πνεύμα των καταδίκων στο ικρίωμα μέλη των μεσαίων και ανώτερων στρωμάτων, όπως ο Fielding, αναδεικνύει ένα πνεύμα ασέβειας στη διαδικασία. Η αναφορά του Fielding, ότι η ημέρα εκτέλεσης δεν ήταν για τους κρατουμένους μέρα ντροπής του κλέφτη, αλλά μέρα δόξας αναδεικνύει αυτό το κλίμα ασέβειας και περηφάνειας μεταξύ των καταδίκων. Επομένως, η συνήθεια αρκετών κρατουμένων να φοράνε ρούχα σαν να πήγαιναν στο γάμο τους μπορεί να αναγνωριστεί ως δείγμα αυτού του πνεύματος απειθαρχίας, ασέβειας και περηφάνειας.

Αναδεικνύονται διάφορα ζητήματα όσον αφορά το Tyburn ως δημόσιο χώρο. Το Tyburn φαίνεται πως ήταν ένας χώρος στον οποίο η εργατική τάξη του Λονδίνου μπορούσε να συγκεντρώνεται. Σε αυτόν μπορούσαν δημόσια να υπάρξουν κλέφτες, ζητιάνοι και τα μέλη

⁴¹⁴ Στο ίδιο, σ. 734

⁴¹⁵ Sharpe, J. A., *Last Dying Speeches: Religion, Ideology and Public Execution in Seventeenth Century England*, ο.π., σ. 158

⁴¹⁶ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 178

των συντεχνιών⁴¹⁷. Στο χώρο εκτέλεσης, όπου το κράτος προσπαθούσε να επιβάλλει την εξουσία του, τα παραπάνω υποκείμενα είχαν επιβάλλει μία πραγματικότητα που δεν ταίριαζε με αυτό το κλίμα. Η καρναβαλική διάθεση του κοινού ή το γαμήλιο ντύσιμο των μελλοθανάτων εξέτρεπε το νόημα της τιμωρίας και αναιρούσε τον συμβολισμό του Tyburn ως χώρου τιμωρίας. Σε αυτή τη συνθήκη, η σταδιακή αύξηση της ζήτησης πτωμάτων για ανατομικές έρευνες και η συνακόλουθη αύξηση της προσπάθειας των χειρουργών και των υπαλλήλων τους να τα αποκτήσουν ήταν αιτία των διάφορων συγκρούσεων που συνέβαιναν μετά από κάθε εκτέλεση στο Tyburn.

Το 18^ο αιώνα οι γιατροί, μέλη των μεσαιών και ανώτερων στρωμάτων⁴¹⁸, αποτελούσαν μία επαγγελματική ομάδα που όλο και περισσότερο συνέδεε τα συμφέροντα της με αυτά του αγγλικού κράτους⁴¹⁹. Στα μάτια του πλήθους του Tyburn οι χειρουργοί πολλές φορές αντιμετωπίζονταν όπως οι ιερείς των φυλακών, δηλαδή ως μέρος του μηχανισμού τιμωρίας⁴²⁰. Η προσπάθεια αρπαγής των πτωμάτων των καταδίκων από τους χειρουργούς ήταν μία απόπειρα επικράτησης αυτού του μηχανισμού τιμωρίας στο δημόσιο χώρο εκτέλεσης του Tyburn⁴²¹ στις αρχές του 18^{ου} αιώνα. Εμβληματική στιγμή αυτής της σύγκλισης συμφερόντων αποτελούσαν οι κρατικές άδειες που είχαν διάφορες ιατρικές ομάδες, όπως το College of Barber-Surgeons να παραλαμβάνουν πτώματα από τις κρεμάλες⁴²².

Στην προσπάθεια επικράτησης αυτού του μηχανισμού τιμωρίας στο δημόσιο χώρο, η στοχαστική διάθεση του καταδίκου ή η γαμήλια εμφάνιση του ήταν μέρος μίας διαδικασίας, η οποία για το Φουκώ λάμβανε χαρακτήρα αντιστροφής της εξουσίας⁴²³. Το πνεύμα δόξας του ληστή, όπως το περιέγραφε ο Fielding, ολοκλήρωνε αυτή την αντιστροφή. Η ασφαλής διαφυγή του σώματος του και η χριστιανική του ταφή ήταν η επισφράγιση αυτής της νίκης. Ο «καλός» θάνατος στον οποίο ο νεκρός είχε μία ειρηνική μετάβαση στον μεταφυσικό κόσμο ήταν ζωτικό στοιχείο για την ψυχή του⁴²⁴ και επομένως για την ολοκλήρωση της τελετουργίας της εκτέλεσης από την πλευρά του κατάδικου. Το πνεύμα του ειρηνικού θανάτου, όπως θα αναλυθεί και παρακάτω, σφράγιζε την διαδικασία της εκτέλεσης.

⁴¹⁷ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 21

⁴¹⁸ Barry, Jonathan, Educating physicians in seventeenth-century England, *Science in Context*, τ. 32(2), 2019, σ. 139

⁴¹⁹ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 600-602

⁴²⁰ Guerrini, Anita, Anatomists and Entrepreneurs in Early Eighteenth-Century London, ο.π., σ. 219-239

⁴²¹ Η ταύτιση των συμφερόντων των γιατρών με αυτά του αγγλικού κράτους αναδεικνύεται σε προηγούμενη ενότητα

⁴²² Harley, David, *Political post-mortems and morbid anatomy in seventeenth-century England*, ο.π., σ. 4

⁴²³ Foucault, Michel, *Επιτήρηση και τιμωρία, Η γέννηση της φυλακής*, ο.π., σ.80-81

⁴²⁴ Houlbrooke, Ralph Anthony, *The English Family, 1450-1700*, Longman, London, 1999, σ. 202-205

Αν όμως ο καταδικασμένος γινόταν αντικείμενο ανατομικής έρευνας, το πνεύμα τιμωρίας για το έγκλημα του καταδίκου επιτυγχανόταν. Η ανατομική εξέταση αναιρούσε όλο το καρναβαλικό χαρακτήρα των εκτελέσεων. Επεδίωκε να επιβάλλει την άποψη ότι το σώμα ενός ληστή, που ως ληστής είχε αρνηθεί το κοινωνικό σύνολο, ήταν ιδιοκτησία του κράτους κατά τον Mandeville⁴²⁵. Ο ίδιος υποστήριζε πως με την ανατομική έρευνα των σωμάτων των εκτελεσμένων, οι κρατούμενοι ωφελούσαν τελικά την κοινωνία⁴²⁶. Με αυτήν την επιχειρηματολογία, υποστήριζε πως τα σώματα των εκτελεσμένων δεν ήταν πάρα ιδιοκτησία του κοινωνικού συνόλου⁴²⁷ και ειδικότερα του ρυθμιστή του, δηλαδή του κράτους.

Το σώμα και η μαγεία

Το 1768, δύο συμμετέχοντες σε απεργία κρεμάστηκαν στο Tyburn. Τα πτώματα τους τα παρέλαβαν οι χειρουργοί και τα μετέφεραν στο μέγαρο τους. Εκεί συγκεντρώθηκε πλήθος από το κοινό του Tyburn. Διάφορες γυναίκες από την Ιρλανδία προσεύχονταν να ζήσουν ξανά οι νεκροί. Το πλήθος επιτέθηκε στο μέγαρο και κατάφερε να αποσπάσει το ένα πτώμα από τους χειρουργούς. Η χαρά για την διατήρηση του ενός πτώματος στη ζωή ήταν γενική⁴²⁸.

Ο Mandeville στο βιβλίο του, αναφερόταν στις εξεγέρσεις κατά των γιατρών και τις συγκρούσεις που γινόντουσαν στο Tyburn μετά από κάθε εκτέλεση. Όπως αναφέρει, οι συγγενείς και φίλοι του νεκρού προσπαθούσαν να παραλάβουν το σώμα του για να μην μολυνθεί από την πιθανότητα ανατομικής εξέτασης⁴²⁹. Ο Mandeville παρουσιάζει αυτή την αντίληψη ως δεισιδαιμονική χωρίς να αναφέρεται στις αιτίες αυτών των συμπεριφορών⁴³⁰. Για τον ίδιο η υγεία, ως νοητική κατασκευή, ήταν σημαντικότερη απ' τις αντιλήψεις των ληστών για τον κόσμο και το σώμα τους⁴³¹.

Η Sylvia Federici στο βιβλίο της «*Ο Κάλιμπαν και η Μάγισσα*» περιέγραφε την ανάδυση του καπιταλιστικού κόσμου μέσα από το κυνήγι μαγισσών και την αναδιοργάνωση της αναπαραγωγικής εργασίας. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η φυσική φιλοσοφία προσπάθησε να συγκροτήσει ένα ορθολογικό σχήμα του κόσμου αλλάζοντας το μοντέλο ζωής και εργασίας. Ο τύπος ανθρώπου που επιζητούσε την καλή ζωή και την καλοπέραση έπρεπε

⁴²⁵ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ.28

⁴²⁶ Στο ίδιο, σ. 28

⁴²⁷ Στο ίδιο, σ. 28

⁴²⁸ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 694

⁴²⁹ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 26

⁴³⁰ Στο ίδιο, σ. 26

⁴³¹ Στο ίδιο, σ. 26

να αντικατασταθεί από εκείνον που επιζητούσε μόνο την εργασία, και μάλιστα την πειθαρχημένη εργασία υπό την καπιταλιστική εξουσία. Σε αυτή τη προσπάθεια προσάπτει η Federici την επίθεση εναντίον της μαγείας και της εμπλοκής υπερφυσικών δυνάμεων στον ανθρώπινο κόσμο⁴³². Η θεώρηση ότι το σώμα είχε μαγικές ιδιότητες που διέφευγαν του ανθρώπινου ελέγχου ήταν μία μέθοδος που αντιστεκόταν στην προσπάθεια ελέγχου του σώματος από τον καπιταλιστικό κόσμο⁴³³. Επιπλέον, η ίδια η ιδέα της μαγείας αντιμετωπιζόταν εχθρικά απ' τα αναδύμενα κράτη⁴³⁴. Η μαγεία επέτρεπε την απόκτηση αγαθών για τα οποία κανείς δεν είχε εργαστεί⁴³⁵. Αυτή η συνθήκη ήταν μία σύμβαση που δεν μπορούσε να συμβαδίσει με τις ιδέες περί της συνεχούς εργασίας ως μοναδικού στόχου του ανθρώπου⁴³⁶.

Ο Επίσκοπος Latimer, το 1552, έγραφε πως οι άνθρωποι σε κάθε δύσκολη στιγμή προσέφευγαν σε διάφορους μάγους που ονομάζονταν σοφοί άνθρωποι⁴³⁷. Αυτοί οι σοφοί άνθρωποι θεωρούταν ότι τους είχαν παραχωρηθεί από το σύμπαν ειδικές ικανότητες, όπως να εγκαταλείπουν το σώμα τους ή να ελέγχουν τη βούληση ενός άλλου⁴³⁸. Υπήρχαν ειδικοί θεραπευτές που θεωρούταν ότι μέσω ενός μαγικού τελετουργικού μπορούσαν να θεραπεύσουν διάφορες ασθένειες⁴³⁹. Αυτή η αντίληψη ήταν απόγονος των αντιλήψεων της μεσαιωνικής περιόδου για τις θεραπευτικές δυνάμεις της Εκκλησίας⁴⁴⁰. Βέβαια, οι δύο αντιλήψεις της λαϊκής μαγείας και της Εκκλησίας δεν συμβαδίζουν απαραίτητα. Η Εκκλησία της Αγγλίας την μεσαιωνική περίοδο είχε επιτεθεί στη μαγεία⁴⁴¹, όπως αναφέρει ο Keith Thomas στο βιβλίο του. Τόσο η μαγεία όσο και οι αντιλήψεις της μεσαιωνικής Εκκλησίας για τον κόσμο, όπως η δυνατότητα θεραπείας από υπερφυσικές δυνάμεις⁴⁴², ανήκαν σε ένα πλέγμα ιδεών που αναγνώριζε τον κόσμο ως ένα ενιαίο σύμπαν στο οποίο συμμετείχαν εξίσου το φυσικό και το υπερφυσικό στοιχείο⁴⁴³. Είτε είχε τη μορφή του Θεού είτε του Διαβόλου, το υπερφυσικό στοιχείο μπορούσε να παρέμβει στον κόσμο των ανθρώπων και να αποτελεί αιτία για διάφορα

⁴³² Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 216

⁴³³ Στο ίδιο, σ. 196

⁴³⁴ Wrightson, Keith, *English Society, 1580-1680*, ο.π., σ. 131

⁴³⁵ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 199

⁴³⁶ Στο ίδιο, σ. 199

⁴³⁷ Thomas, Keith, *Religion and the Decline of Magic-Studies in Popular Beliefs in Sixteenth and Seventeenth-Century England*, Penguin Books Ltd, London, 2009, σ. 205

⁴³⁸ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 199-200

⁴³⁹ Thomas, Keith, *Religion and the Decline of Magic-Studies in Popular Beliefs in Sixteenth and Seventeenth-Century England*, ο.π., σ. 206

⁴⁴⁰ Στο ίδιο, σ. 206

⁴⁴¹ Στο ίδιο, σ. 284

⁴⁴² Στο ίδιο, σ. 206

⁴⁴³ Kieckhefer, Richard, The Specific Rationality of Medieval Magic, *The American Historical Review*, τ. 99/3, 1994, σ.816

γεγονότα της ανθρώπινης ιστορίας⁴⁴⁴. Αυτή τη συνθήκη προσπάθησε η φυσική φιλοσοφία από τον Hobbes και μετά να ανατρέψει.

Αυτό το πνεύμα παρέμβασης του υπερφυσικού στις ανθρώπινες εξελίξεις είναι ακριβώς αυτό που έκανε τις Ιρλανδές να κλαίνε έξω από το μέγαρο των χειρουργών, το 1764. Η ιδέα της Ανάστασης ήταν η κεντρικότερη αντίληψη του χριστιανικού κόσμου⁴⁴⁵. Αυτή η ιδέα διέτρεχε το σώμα πίστης και εκκλησιαστικών πρακτικών του μεσαιωνικού χριστιανικού κόσμου⁴⁴⁶. Η ιδέα της ανάστασης δεν αποτελούσε μία χριστιανική δεισιδαιμονία, αλλά μία πραγματικότητα μέσω της πίστης⁴⁴⁷. Όχι μόνο η ιδέα της ανάστασης ήταν μία πραγματικότητα, αλλά και το σύνολο το μαγικών αντιλήψεων⁴⁴⁸. Το πλέγμα αυτών των ιδεών που κυριαρχούσαν κατά τη μεσαιωνική περίοδο, είχαν επιβιώσει και συνέχιζαν να αναπαράγονται και στην υπό μελέτη περίοδο. Τον 18^ο αιώνα συνέχιζαν και επηρέαζαν διάφορα στρώματα του πληθυσμού⁴⁴⁹. Αυτές λοιπόν οι αντιλήψεις, που ο Mandeville αναφέρει ως δεισιδαιμονικές, δεν ήταν παρά αυτό το πλέγμα ιδεών που είχε επιβιώσει στο 18^ο αιώνα⁴⁵⁰.

Οι μαγικές αντιλήψεις διαφαίνονται και στο Tyburn. Μία από αυτές ήταν η απειλή να τιμωρήσει ο νεκρός, ως φάντασμα πια, τους ζωντανούς που δεν φρόντισαν το σώμα του⁴⁵¹. Σε αυτή τη περίπτωση τα όρια μεταξύ υπερφυσικού και κοινωνικής δράσης δεν φαίνεται να ήταν ευδιάκριτα⁴⁵². Παρά τις διαφορές των αντιλήψεων για το θάνατο, λόγω τόπου ή τάξης, η πεποίθηση ότι οι σωστές πράξεις κάποιου όσο ήταν ζωντανός συνδέονταν με την ειρηνική αναχώρηση του νεκρού απ' τον κόσμο ήταν ισχυρή⁴⁵³. Ο μη σεβασμός του σώματος του νεκρού διατάρασσε την ειρήνη του. Το πνεύμα λοιπόν μπορούσε να εκδικηθεί όποιον του είχε

⁴⁴⁴ Στο ίδιο, σ. 816

⁴⁴⁵ Carus, Paul, The Cristian doctrine of Resurrection, *The Monist*, τ. 15/1, 1905, σ. 115

⁴⁴⁶ Thomas, Keith, *Religion and the Decline of Magic-Studies in Popular Beliefs in Sixteenth and Seventeenth Century England*, ο.π., σ. 200

⁴⁴⁷ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 703

⁴⁴⁸ Thomas, Keith, *Religion and the Decline of Magic-Studies in Popular Beliefs in Sixteenth and Seventeenth Century England*, ο.π., σ.

⁴⁴⁹ Cregan, Kate, *The Theatre of the Body Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, ο.π., σ. 2-5

⁴⁵⁰ Kieckhefer, Richard, The Specific Rationality of Medieval Magic, ο.π., σ.816

⁴⁵¹ Thomas, Keith, *Religion and the Decline of Magic-Studies in Popular Beliefs in Sixteenth and Seventeenth Century England*, ο.π., σ. 644

⁴⁵² Harley, David, Wear, Andrew, *Mental illness, magical medicine and the Devil in northern England 1650-1700*, French, Roger (επιμ.), *The Medical Revolution of the Seventeenth Century*, Cambridge University Press, Cambridge, 1989, σ. 128-129

⁴⁵³ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 717-718

προξενήσει κακό⁴⁵⁴, προκαλώντας κακοτυχία ή τρόμο μέχρι θανάτου⁴⁵⁵. Πολλές φορές αυτή η εκδικητική μανία κατευθυνόταν προς αυτούς που εξαρχής είχαν προκαλέσει το θάνατο του ανθρώπου⁴⁵⁶. Η αποδοχή της ύπαρξης πνευμάτων και φαντασμάτων λειτουργούσε παράλληλα ως μηχανισμός κοινωνικής σταθεροποίησης⁴⁵⁷. Η επέμβαση των πνευμάτων έκανε δυνατή τη διάσωση των ζωντανών από διάφορες αρνητικές συνέπειες⁴⁵⁸.

Η ιδέα της ειρηνικής μετάβασης στον επόμενο κόσμο συντρόφευε τους ανθρώπους της πρώιμης-νεότερης περιόδου⁴⁵⁹. Η ιδέα ότι μία χριστιανική ταφή διασφάλιζε την μεταθανάτια ζωή ήταν αρκετά έντονη σε αυτές τις κοινωνίες⁴⁶⁰. Σε διάφορες περιπτώσεις καταδίκων στο Tyburn μπορεί κανείς να συναντήσει αυτήν την ιδέα. Ο Martin Gray φοβόταν για το σώμα του μετά την εκτέλεση του, το 1721. Η γυναίκα του, με παρέμβαση συγγενικών επαφών διασφάλισε μία κανονική κηδεία για τον άντρα της⁴⁶¹. Ο John Stanley, καταδικασμένος να κρεμαστεί για το αδίκημα του φόνου το 1723, επιθυμούσε να ταφεί χριστιανικά⁴⁶². Φαίνεται πως η ιδέα της ειρηνικής μετάβασης στην επόμενη ζωή συνδεόταν με αυτή της χριστιανικής ταφής. Η αγωνία των καταδίκων λοιπόν για την χριστιανική ταφή των σωμάτων τους θα μπορούσε να συνδέεται με την αγωνία των καταδίκων για μία ομαλή μεταθανάτια ζωή χωρίς περιπλοκές.

Ένα άλλο σημείο σύνδεσης της μαγείας και του ανθρώπινου σώματος ήταν οι μαγικές ιδιότητες που αποδίδονταν στα σώματα των καταδίκων. Οι αντιλήψεις για τις θεραπευτικές ιδιότητες των νεκρών καταδίκων ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένες⁴⁶³. Νοσοκόμες έφερναν παιδιά στις κρεμάλες να ακουμπήσουν τα χέρια των νεκρών εγκληματιών, ώστε να θεραπευτούν από διάφορες ασθένειες. Ο πονοκέφαλος θεωρούταν ότι θεραπευόταν αν ο ασθενής χάιδευε το κεφάλι ενός εκτελεσμένου. Η λαϊκή πεποίθηση θεωρούσε ότι κομμάτια ξύλου από τις

⁴⁵⁴ Thomas, Keith, *Religion and the Decline of Magic-Studies in Popular Beliefs in Sixteenth and Seventeenth Century England*, ο.π., σ. 644

⁴⁵⁵ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 717-718

⁴⁵⁶ Στο ίδιο, σ. 711

⁴⁵⁷ Bennett, Gillian, Ghost and Witch in the Sixteenth and Seventeenth Centuries, *Folklore*, τ. 97/1, 1986, σ. 9

⁴⁵⁸ Thomas, Keith, *Religion and the Decline of Magic-Studies in Popular Beliefs in Sixteenth and Seventeenth Century England*, ο.π., σ. 644

⁴⁵⁹ Houlbrooke, Ralph Anthony, *The English Family, 1450-1700*, ο.π., σ. 202-205

⁴⁶⁰ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 717-718

⁴⁶¹ Στο ίδιο, σ. 618

⁴⁶² Villette, Rev. Mr., *The annals of Newgate; or, Malefactors register. Containing a particular and circumstantial account of the lives, transactions, and trials of the most notorious malefactors ... Calculated to expose the deformity of vice, the infamy and punishments naturally attending those who deviate from the paths of virtue*, 1776, σ. 207, στο <https://wellcomecollection.org/works/rekqjs5f/items?canvas=221>

⁴⁶³ Cregan, Kate, *The Theatre of the Body Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, Brepols, Turnhout, 2009, σ. 175-176

κρεμάλες γιάτρευαν τον ελώδη πυρετό. Πολλές γυναίκες συνέρρεαν στις κρεμάλες να ακουμπήσουν τους νεκρούς καταδίκους για να γίνουν γόνιμες⁴⁶⁴.

Η θεραπευτική ικανότητα ήταν μέρος και της παράδοσης που συνόδευε τη δυναστική οικογένεια της Αγγλίας. Θεωρούταν πως αν ένας βασιλιάς ακουμπούσε έναν άνθρωπο, αυτός μπορούσε να θεραπευτεί. Ήταν μέρος της απόδειξης της θεικής προέλευσης της βασιλείας. Αυτή η αντίληψη, υπό την επίδραση της προτεσταντικής θεολογίας, καταργήθηκε από την Ελισσάβετ Α΄ και έκτοτε αυτή η παράδοση επιβίωσε μόνο στους τόπους εκτέλεσης. Ήταν μέρος της θεολογίας της μεσαιωνικής Εκκλησίας, που αναγνώριζε στα λείψανα αγίων ανθρώπων ή ανθρώπων με έντονη σχέση με το υπερφυσικό θείο στοιχείο θεραπευτικές ιδιότητες⁴⁶⁵. Η ανάδειξη των καταδίκων σε ένα είδος μαρτύρων, όπως φαίνεται και παρακάτω, δημιουργούσε μία συνθήκη «λειψανοποίησης» των σωμάτων των νεκρών καταδίκων⁴⁶⁶. Σε αυτή τη συνθήκη τα σώματα αυτά είχαν θεραπευτικές και μεταφυσικές ιδιότητες⁴⁶⁷.

Η αποδοχή της επέμβασης του θείου στοιχείου στο κόσμο, στην εκκλησιαστική παράδοση του μεσαίωνα, οδηγούσε στην παραδοχή ότι όλες οι ανθρώπινες υποθέσεις ήταν στα χέρια του Θεού⁴⁶⁸. Οι ιεροκήρυκες διακήρυτταν ότι το μόνο που μπορούσε να κάνει κάποιος ήταν να πεθάνει καλά⁴⁶⁹. Για αυτό πέρα από την ατομική ενοχή ή αθωότητα, το σημαντικότερο για τους καταδίκους ήταν ένας καλός θάνατος⁴⁷⁰. Να είναι η μέρα του θανάτου τους, μέρα δόξας για τον ίδιο⁴⁷¹. Τη μέρα της εκτέλεσής τους οι κατάδικοι εξέφραζαν ιδέες στους λόγους τους γύρω από την αμαρτία και τη συγχώρεση⁴⁷². Αναγνώριζαν πως η θεία βούληση κατεύθυνε τις υποθέσεις των ανθρώπων⁴⁷³. Ο κατάδικος λοιπόν δεν αναγνώριζε αυτή τη μέρα ως μέρα τιμωρίας του, προερχόμενης από τις δικές του επιλογές, αλλά ως αποτέλεσμα

⁴⁶⁴ Linebaugh, Peter, Tyburn: *a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 724

⁴⁶⁵ Davies, Owen, Matteoni, Francesca, A virtue beyond all medicine': The Hanged Man's Hand, Gallows Tradition and Healing in Eighteenth- and Nineteenth-century England, *Social History of Medicine*, τ. 28/4, 2015, σ. 690

⁴⁶⁶ Cregan, Kate, *The Theatre of the Body Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, ο.π., σ. 76

⁴⁶⁷ Στο ίδιο, σ. 175-176

⁴⁶⁸ Davies, Owen, Matteoni, Francesca, A virtue beyond all medicine': The Hanged Man's Hand, Gallows Tradition and Healing in Eighteenth- and Nineteenth-century England, ο.π., σ. 695

⁴⁶⁹ Στο ίδιο, σ. 695

⁴⁷⁰ Sharpe, J. A., Last Dying Speeches': Religion, Ideology and Public Execution in Seventeenth Century England, ο.π., σ. 158

⁴⁷¹ Fielding, Henry, *An Enquiry into the Causes of the Late Increase of Robbers*, ο.π., σ. 189

⁴⁷² Davies, Owen, Matteoni, Francesca, A virtue beyond all medicine': The Hanged Man's Hand, Gallows Tradition and Healing in Eighteenth- and Nineteenth-century England, ο.π., σ. 695

⁴⁷³ Cregan, Kate, *The Theatre of the Body Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, ο.π., σ. 76

της θείας αυτής βούλησης⁴⁷⁴. Η διαφοροποίηση απέναντι σε αυτή τη στάση των καταδίκων, αποτελεί σημείο συμφωνίας τόσο ο Fielding όσο και ο Mandeville.

Η συμβολοποίηση των καταδίκων, ως μέρους του θεϊκού σχεδίου, μπορεί να αναγνωριστεί και ως ένας επιπλέον παράγοντας που παρήγαγε τις θεραπευτικές ιδιότητες των νεκρών⁴⁷⁵. Η πίστη στη μαγεία, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, και η πίστη στην ιδέα ότι όλα ήταν μέρος ενός θεϊκού σχεδίου έκανε τα νεκρά σώματα των καταδίκων ξεχωριστά⁴⁷⁶. Η προσπάθεια του καταδίκου στο ικρίωμα να προκαλέσει το στοχασμό και την συγχώρεση και όχι να αποδεχτεί την τιμωρία του⁴⁷⁷, όπως περιέγραφε ο Fielding, διατηρούσε την χριστιανική αντίληψη του μάρτυρα⁴⁷⁸. Εφόσον το σώμα ενός καταδίκου ήταν το σώμα ενός μάρτυρα, για το πλήθος κατέληγε να μην είναι απλά ένα νεκρό σώμα. Ήταν το σώμα ενός ανθρώπου που είχε πεθάνει ως μέρος του θεϊκού σχεδίου. Αυτός ο τρόπος θανάτου ενσωμάτωνε διάφορες ιδιότητες που προσομοίαζαν στο τρόπο θανάτου των χριστιανών μαρτύρων⁴⁷⁹. Τα σώματα των καταδίκων, υπό την επίδραση των χριστιανικών δογμάτων της Σταύρωσης⁴⁸⁰, μετατρέπονταν έτσι σε λείψανα. Η αντιμετώπιση αυτών των σωμάτων λοιπόν ενσωμάτωνε αυτές τις μαγικές αντιλήψεις περί της θεραπείας και των λειψάνων. Δημιουργούσε έτσι ένα πνεύμα σεβασμού και κατάνυξης. Τα σώματα των νεκρών καταδίκων έπρεπε να προφυλαχθούν και να τύχουν μίας αξιοπρεπούς χριστιανικής κηδείας. Με αυτό τον τρόπο, η κοινότητα έδειχνε σεβασμό στους νεκρούς της⁴⁸¹. Η αξιοπρεπής ταφή εξασφάλιζε αυτό τον σεβασμό⁴⁸².

Η σύγκλιση μαγείας και Χριστιανισμού, συγκροτούσε έναν πλαίσιο αντιλήψεων, το οποίο η Federici το αναγνώριζε ως μέρος των ιδεών που είχε ο μεσαιωνικός κόσμος για τον εαυτό του. Αυτές οι ιδέες, καθόριζαν έναν κόσμο, όπου μπορούσε η επίκληση στο υπερφυσικό στοιχείο να ήταν μέρος των κοινωνικών αντιλήψεων για τον κόσμο. Απ' την άλλη όμως, η εργασία, που δεν εμπειρείχε το υπερφυσικό στοιχείο, αποκλειόταν ως οπτική κοινωνικών στρωμάτων που πίστευαν στην δυνατότητα επιβίωσης μέσω επικλήσεων στο υπερφυσικό⁴⁸³.

⁴⁷⁴ Fielding, Henry, *An Enquiry into the Causes of the Late Increase of Robbers*, ο.π., σ. 189

⁴⁷⁵ Cregan, Kate, *The Theatre of the Body Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, ο.π., σ. 76

⁴⁷⁶ Στο ίδιο, σ. 76

⁴⁷⁷ Fielding, Henry, *An Enquiry into the Causes of the Late Increase of Robbers*, ο.π., σ. 189

⁴⁷⁸ Cregan, Kate, *The Theatre of the Body Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, ο.π., σ. 76

⁴⁷⁹ Στο ίδιο, σ. 76

⁴⁸⁰ Carus, Paul, *The Cristian doctrine of Resurrection*, ο.π., σ. 115

⁴⁸¹ Houlbrooke, Ralph Anthony, *The English Family, 1450-1700*, ο.π., σ. 204

⁴⁸² Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 173

⁴⁸³ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 198

Η σταδιακή μετάβαση στον καπιταλιστικό κόσμο από τον 16^ο αιώνα και ύστερα, άρχισε να αναπροσαρμόζει αυτές τις αντιλήψεις⁴⁸⁴. Η προτεσταντική μεταρρύθμιση μετέβαλε όλη την θεολογία της μεσαιωνικής εκκλησίας επιτιθέμενη στο μαγικό στοιχείο που είχε ενσωματωμένο⁴⁸⁵. Η γέννηση της επιστήμης καθόρισε τα νέα μοντέλα που η γνώση παραγόταν⁴⁸⁶, καθώς και ποια γνώση είχε αξία και ποια όχι⁴⁸⁷. Τέτοιες μεταβολές διαχώριζαν σταδιακά τις αντιλήψεις κοινωνικών στρωμάτων για τα οποία η επιστήμη και ο ορθολογισμός γινόντουσαν το βασικό μοντέλο διανοητικής οργάνωσης του κόσμου⁴⁸⁸. Οι παλιές όμως ιδέες, που δεν είχαν την εργασία ως κεντρικό άξονα, αλλά την σύνδεση φυσικού και υπερφυσικού κόσμου ως μία ενότητα, διατηρήθηκαν σε διάφορες κοινωνικές ομάδες, συνήθως των κατώτερων τάξεων⁴⁸⁹.

Ο Mandeville περιγράφει τις προσπάθειες του πλήθους του Tyburn να διασώσει τα πτώματα των νεκρών καταδίκων από τους χειρουργούς ως εκφράσεις δεισιδαιμονίας. Αν μελετήσει κανείς τις αντιλήψεις γύρω από το νεκρό σώμα, την τιμωρία και το θάνατο, διαπιστώνει ότι οι αντιδράσεις του κοινού του Tyburn απέναντι στους χειρουργούς ήταν κινήσεις υπεράσπισης συλλογικών αντιλήψεων. Ένα σώμα που διαμελιζόταν στο κρεβάτι του ανατόμου θεωρούταν ότι μολύνεται⁴⁹⁰. Μία τέτοια ενέργεια μόλυνσης του νεκρού σώματος δεν διασφάλιζε έναν καλό θάνατο. Ο εκτελεσμένος που πέθαινε ως μέρος του θεϊκού σχεδίου καταδικαζόταν να μην έχει καλή μεταθανάτια ζωή. Η πράξη των χειρουργών διέκοπτε το ίδιο το θεϊκό σχέδιο και την δυνατότητα του νεκρού να περάσει μία όμορφη ζωή στον επόμενο κόσμο. Η χριστιανική ταφή ολοκλήρωνε το ιδεολόγημα του καλού θανάτου και ενέπλεκε την κοινότητα με τέτοιο τρόπο, ώστε το τελετουργικό της ταφής να επισφραγίσει αυτή την μετάβαση⁴⁹¹.

Η ανατομία λοιπόν, ως διαδικασία, ήταν σαν να σκότωνε την χριστιανική ψυχή του καταδίκου. Οι ιρλανδές γυναίκες που κλαίγανε έξω από το μέγαρο των χειρουργών, αναγνώριζαν το δεύτερο θάνατο, αυτόν της ψυχής, στα τραπέζια των ανατόμων. Η υπεράσπιση

⁴⁸⁴ Thomas, Keith, *Religion and the Decline of Magic-Studies in Popular Beliefs in Sixteenth and Seventeenth Century England*, ο.π., σ. 711

⁴⁸⁵ Cregan, Kate, *The Theatre of the Body Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, ο.π., σ. 199

⁴⁸⁶ Hill, Christopher, *The Century of Revolution 1603-1714*, ο.π., σ. 3-4

⁴⁸⁷ Geyer-Kordesch, Johanna, Passions and the ghost in the machine: or what not to ask about science in seventeenth and eighteenth-century Germany, Roger, French, Andrew (επιμ.), *The Medical Revolution of the Seventeenth Century*, Cambridge University Press, Cambridge, 1989, σ. 145

⁴⁸⁸ Hill, Christopher, *The Century of Revolution 1603-1714*, ο.π., σ. 3-4

⁴⁸⁹ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 215-216

⁴⁹⁰ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 726-727

⁴⁹¹ Houlbrooke, Ralph Anthony, *The English Family, 1450-1700*, ο.π., σ. 204

της τιμής και της αξιοπρέπειας του νεκρού σώματος και της δυνατότητάς του να υπάρξει στην μεταθανάτια ζωή εξέφραζε τέτοιες αντιλήψεις δημιουργώντας ένα κλίμα εναντίον των χειρουργών στο Tyburn. Η προσπάθεια των τελευταίων να πάρουν πτώματα για την έρευνα, υπό το πρίσμα της επιστημονικής επανάστασης ερχόταν σε αντίθεση με τις αντιλήψεις πληθυσμιακών ομάδων που δεν αναγνώριζαν σε αυτή τη μέθοδο κάποια εγκυρότητα. Στο ανατομικό τραπέζι το σώμα έχοντας χάσει την ιδιότητα του, ως οίκου της ανθρώπινης ψυχής, μετατρέποταν σε μία μηχανή που δεν λειτουργεί⁴⁹². Αυτή η αντίληψη της ανατομίας του σώματος ως μίας μηχανής και όχι ως χώρος της θειικής ψυχής συγκροτούσε μία τεράστια διαφωνία, προικοδοτώντας τη σχέση των χειρουργών με τους φορείς τέτοιων αντιλήψεων με εντάσεις και συγκρούσεις.

Η δεύτερη τιμωρία

Ο John Smith, το 1709, κρεμάστηκε στο Tyburn⁴⁹³. Μετά την εκτέλεση το σώμα του μεταφέρθηκε σε διπλανό σπίτι. Όταν το σώμα του μάτωσε διαπιστώθηκε ότι είχε επιβιώσει. Αφού τον φρόντισαν, επέζησε και συνέχισε τη ζωή του κανονικά⁴⁹⁴. Απέκτησε το προσωνύμιο Half-Hanged Smith⁴⁹⁵. Ο Thomas Reynolds κρεμάστηκε στο Tyburn το 1736 για παράβαση του Black Act και εξέγερση⁴⁹⁶. Όταν το σώμα του κατέβηκε και τοποθετήθηκε σε ένα φέρετρο, ο Reynolds ανέπνευσε και προσπάθησε να φύγει από το φέρετρο. Ο δήμιος προσπάθησε να τον πνίξει, αλλά εμποδίστηκε από το κοινό. Πέθανε ωστόσο λίγο αργότερα⁴⁹⁷.

Και οι δύο περιπτώσεις γεννούν ερωτήματα για τη φύση της τιμωρίας. Και ο John Smith και ο Thomas Reynolds καταδικάστηκαν σε θάνατο, αλλά επιβίωσαν της εκτέλεσης. Στην περίπτωση του Thomas Reynolds η προσπάθεια του δήμιου να τον πνίξει και η αποτροπή του από το πλήθος προκαλεί ερωτήματα για την πρόσληψη της τιμωρίας στις κοινωνίες των αρχών του 18^{ου} αιώνα. Σήμερα, η θανατική καταδίκη είναι οριστική και αμετάκλητη. Ο κατάδικος εκτελείται με τέτοιο τρόπο που να εξασφαλίζεται η θανάτωσή του. Στις παραπάνω περιπτώσεις, στην Αγγλία του 18^{ου} αιώνα, η επιβίωση δύο καταδίκων από την εκτέλεσή τους, τους επέτρεψε να επιζήσουν από την καταδίκη.

⁴⁹² Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 195

⁴⁹³ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 178-179

⁴⁹⁴ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 697-698

⁴⁹⁵ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 178-179

⁴⁹⁶ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 697-698

⁴⁹⁷ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 179

Η αιτία θανάτου στις κρεμάλες του Tyburn ήταν συνήθως η ασφυξία που προκαλούταν από την κρεμάλα. Η ασφυξία όμως σε διάφορες περιπτώσεις μπορεί να μην προκαλούσε το θάνατο, αλλά την αναισθητοποίηση και την λιποθυμία του καταδικασμένου⁴⁹⁸. Αν ο κατάδικος επιβίωνε της εκτέλεσης και ξυπνούσε λίγο αργότερα το κοινό μιλούσε για την ανάσταση του κρατουμένου⁴⁹⁹. Κατά το 18^ο αιώνα υπήρξαν αρκετές φορές που διάφοροι κρατούμενοι επιβίωναν από την εκτέλεση⁵⁰⁰. Ο William Petty, πολιτικός φιλόσοφος και ένας εκ των ιδρυτών της Βασιλικής Ακαδημίας, ήταν αγανακτισμένος με την επιβίωση της Ann Green από την κρεμάλα⁵⁰¹. Σχολίαζε πως γλύτωσε τόσο από το σκοινί του δήμιου, όσο και από την μαχαίρι του ανατόμου⁵⁰².

Οι παραπάνω περιπτώσεις γεννούν ένα ερώτημα. Η επιβίωση ενός κρατουμένου κατά την εκτέλεση του, διασφάλιζε ότι θα συνέχιζε να ζει; Όπως φαίνεται στο παράδειγμα του Thomas Reynolds, η επιβίωση του κρατουμένου από την εκτέλεση της ποινής του δεν σήμαινε ότι θα θανατωνόταν τελικά. Στη προηγούμενη ενότητα, μελετήθηκε η σχέση της μαγείας, των αντιλήψεων για το σώμα και τον κόσμο ως προς τις εξεγέρσεις στο Tyburn. Διαπιστώθηκε ότι η ανατομία του σώματος ενός καταδίκου σήμαινε το δεύτερο θάνατο του καταδίκου. Η αδυναμία μίας καλής μεταθανάτιας ζωής και ο μη σεβασμός του νεκρού σώματος θεωρούνταν μία δεύτερη καταδίκη του νεκρού πλέον εγκληματία. Η εθιμική παράδοση όμως θεωρούσε πως κανένα έγκλημα δεν μπορούσε να τιμωρηθεί δύο φορές⁵⁰³. Αν κάποιος εκτελούνταν για το αδίκημα της κλοπής και επιβίωνε θεωρούνταν πως η τιμωρία είχε ολοκληρωθεί και ας μην είχε θανατωθεί ο κατάδικος⁵⁰⁴. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του John Smith που αναφέρεται παραπάνω.

Η ανατομία ως δραστηριότητα ακριβώς επειδή διαμέλιζε το σώμα του νεκρού καταδίκου εξασφάλιζε την θανάτωση του⁵⁰⁵. Η αγανάκτηση του Petty για την διαφυγή από την τιμωρία της Ann Green είναι ενδεικτική για τη χρησιμότητα της ανατομίας στη διασφάλιση

⁴⁹⁸ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 695-696

⁴⁹⁹ Το 16^ο αιώνα το φαινόμενο της «ανάστασης» των κρατουμένων ήταν τόσο συχνά, ώστε η Company of the Barber-Surgeons έβγαλε ανακοίνωση, Στο Peter Linebaugh, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 695-696

⁵⁰⁰ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 697-698

⁵⁰¹ Siriclai, H.M., A.H.T. Robb-Smith, *A Short History of Anatomical Teaching in Oxford*, Oxford University Press, Oxford, 1950, σ. 12-13.

⁵⁰² Στο ίδιο, σ. 12-13

⁵⁰³ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναικες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 203

⁵⁰⁴ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 697-698

⁵⁰⁵ Payne, Lynda, *With words and knives, learning medical dispassion in early modern England*, ο.π., σ. 27-29

της τιμωρίας⁵⁰⁶. Το χέρι του ανατόμου που αναζητούσε τη γνώση εξασφάλιζε τη θανάτωση του κρατουμένου⁵⁰⁷. Με αυτό τον τρόπο ένας κατάδικος που είχε λιποθυμήσει λόγω ασφυξίας στις κρεμάλες θα διασφαλιζόταν ότι θα πέθαινε⁵⁰⁸. Η ανατομία μπορούσε να ολοκληρώσει την δουλειά που ο δήμιος δεν είχε φέρει εις πέρας αποτελεσματικά, όπως φαίνεται και στην αντίδραση του Petty για την περίπτωση της Ann Green⁵⁰⁹.

Η σοβαρότητα του αδικήματος του κατάδικου ήταν μέρος των πεποιθήσεων που επηρέαζαν το κοινό των εκτελέσεων κατά το 18^ο αιώνα⁵¹⁰. Τα αδικήματα της κλοπής και της ληστείας, για το κοινό των εκτελέσεων, δεν είχαν την ίδια βαρύτητα με αυτά της ανθρωποκτονίας⁵¹¹ ⁵¹². Η διεύρυνση της θανατικής ποινής από το Γουελμιανό Ποινικό κώδικα της δεκαετίας του 1690, δημιούργησε πολλά νέα παραπτώματα που τιμωρούνταν με αυτήν⁵¹³. Μεγάλος μέρος αυτών των αδικημάτων αφορούσαν τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας⁵¹⁴. Το κοινό των δημόσιων εκτελέσεων του Tyburn περιείχε σε μεγάλο βαθμό κοινωνικά υποκείμενα που είχαν εμπλακεί άμεσα ή έμμεσα σε αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας⁵¹⁵. Ο ίδιος ο Mandeville περιέγραφε τη συρροή ληστών και εγκληματιών στις κρεμάλες⁵¹⁶. Η σύνθεση του κοινού δημιουργούσε το παράδοξο ληστές να βλέπουν ληστές να εκτελούνται για το ίδιο αδίκημα. Ο Defoe, στην νουβέλα του, γράφοντας για το πως ένας άνθρωπος κατέληγε να κρεμαστεί για ληστεία, ανέφερε ως βασικό παράγοντα τη φτώχεια⁵¹⁷. Η παρουσία στο κοινό του Tyburn, συγγενών του καταδίκου, άλλων ληστών και διάφορων ομάδων της εργατικής τάξης, δημιουργεί ερωτήματα για το κατά πόσο η ληστεία θεωρούταν αδίκημα που δικαιολογούσε τη θανατική καταδίκη.

Η ανατομία, ως επιστημονικός κλάδος, ήδη από το 1640 είχε αρχίσει να αναδεικνύεται ως βασικό μέρος της ιατρικής εκπαίδευσης⁵¹⁸. Η νέα φυσική φιλοσοφία και οι νέες

⁵⁰⁶ Cregan, Kate, *The Theatre of the Body Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, ο.π., σ. 176

⁵⁰⁷ Siriclai, H.M., A.H.T. Robb-Smith, *A Short History of Anatomical Teaching in Oxford*, ο.π., σ. 12-13

⁵⁰⁸ Στο ίδιο, σ. 12-13

⁵⁰⁹ Payne, Lynda, *With words and knives, learning medical dispassion in early modern England*, ο.π., σ. 27-29

⁵¹⁰ Fortier, Mark, *The Culture of Equity in Early Modern England*, Routledge, New York, 2005, σ. 173

⁵¹¹ Στο ίδιο, σ. 173

⁵¹² Hurren, Elizabeth, The bloody Business of the bloody code: Dissecting the criminal corpse, May 3rd 2016, στο <https://www.criminalcorpses.com/blog/2016/11/10/the-bloody-business-of-the-bloody-code-dissecting-the-criminal-corpse>, ημερομηνία επίσκεψης: 15/11/2021

⁵¹³ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 53

⁵¹⁴ Hill, Christopher, *Reformation to Industrial Revolution, The Making of Modern English Society, 1530–1780*, ο.π., σ. 182

⁵¹⁵ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 193

⁵¹⁶ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 21

⁵¹⁷ Defoe, Daniel, *Street-Robberies, Consider'd: The Reason of Their Being so Frequent, with Probable Means to Prevent 'em: To Which is Added, Three Short Treatises, I. A Warning for Travellers..., II. Observations on House-Breakers, III. A Caveat for Shopkeepers*, ο.π., σ. 52-54

⁵¹⁸ Harley, David, *Political post-mortems and morbid anatomy in seventeenth-century England*, ο.π., σ. 12

μηχανιστικές θεωρίες που αναπτύσσονταν σε ολόκληρη τη διάρκεια του 17^{ου} αιώνα είχαν αναδείξει την εμπειρική και πειραματική επιβεβαίωση των θεωριών που αναπτύσσονταν ως βασική επιστημονική μέθοδο⁵¹⁹. Στην ιατρική αυτή, η πειραματική επιβεβαίωση των διάφορων ιατρικών θεωριών βασιζόταν στην ανατομία⁵²⁰. Η διαμάχη για την χρησιμότητα της στην ιατρική εκπαίδευση κατέληξε στο να γίνει μέρος της κλινικής εκπαίδευσης των νέων γιατρών⁵²¹. Ο Harvey, ήδη από το 1651, στο βιβλίο του *De generatione*, υποστήριξε ότι η ανατομία έπρεπε να θεμελιώνεται στις τακτικές νεκροψίες⁵²². Η ανατομία λοιπόν ως χώρος πειραματικής επιβεβαίωσης των ιατρικών θεωριών συγκροτούσε ένα πλαίσιο κοινής συζήτησης στη βάση της ανατομικής παρατήρησης⁵²³. Το ανατομικό θέατρο συγκέντρωνε σε ένα χώρο όλη αυτή τη συζήτηση⁵²⁴.

Η κατασκευή των ανατομικών αμφιθεάτρων εμφορούνταν λοιπόν από την ιδέα να είναι χώρος ανταλλαγής και εμπλουτισμού της ιατρικής γνώσης⁵²⁵. Η κατασκευή του ανατομικού αμφιθεάτρου της Royal Society, λόγου χάρη, είχε φτιαχτεί, ώστε στο κέντρο του αμφιθεάτρου να βρίσκεται το ανατομικό τραπέζι, στο οποίο τοποθετούνταν το σώμα, όπως φαίνεται στο σχέδιο του ανατομικού θεάτρου που παραθέτει ο Matthew Walker στο άρθρο του⁵²⁶. Η κεντρική θέση του ανατομικού τραπεζιού συγκέντρωνε το σύνολο της προσοχής στο νεκρό σώμα και στη γνώση την οποία μπορούσε να προσφέρει.

Η Elizabeth T. Hurren, έγραφε ότι το σώμα του νεκρού καταδίκου παρέμενε τρεις μέρες στο ανατομικό αμφιθέατρο. Το σώμα αυτό το έβλεπε ένα μεγάλος αριθμός ατόμων που παραβρίσκονταν στις ανατομικές ημερίδες. Η παραμονή λοιπόν του σώματος του καταδίκου σε δημόσια θέα για τρεις μέρες δεν αντιμετώπιζε το σώμα με τον απαιτούμενο σεβασμό. Για αυτό το λόγο η Hurren υποστήριξε ότι η διαδικασία της ανατομικής εξέτασης του σώματος ενός νεκρού καταδίκου αντιμετωπιζόταν ως δεύτερη τιμωρία από το κοινό των εκτελέσεων⁵²⁷.

⁵¹⁹ Geyer-Kordesch, Johanna, *Passions and the ghost in the machine: or what not to ask about science in seventeenth and eighteenth-century Germany*, ο.π., σ. 152

⁵²⁰ Parker, Sarah, *Subtle bodies: The limits of categories in Girolamo Cardano's de subtilitate* *Early Modern Dissection as a model of Organization*, ο.π., σ. 735

⁵²¹ Walker, Matthew, *Architecture, Anatomy, and the New Science in Early Modern London: Robert Hooke's College of Physicians*, ο.π., σ. 498

⁵²² Harley, David, *Political post-mortems and morbid anatomy in seventeenth-century England*, ο.π., σ. 11

⁵²³ Walker, Matthew, *Architecture, Anatomy, and the New Science in Early Modern London: Robert Hooke's College of Physicians*, ο.π., σ. 489

⁵²⁴ Στο ίδιο, σ. 489

⁵²⁵ Cregan, Kate, *The Theatre of the Body Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, ο.π., σ. 98-100

⁵²⁶ Walker, Matthew, *Architecture, Anatomy, and the New Science in Early Modern London: Robert Hooke's College of Physicians*, ο.π., σ. 484

⁵²⁷ Hurren, Elizabeth T., *Dissecting the Criminal Corpse: Staging Post-Execution Punishment in Early Modern England*, Palgrave Macmillan UK, 2016, σ. 283

Σε διάφορες περιπτώσεις, όπως ανέδειξε ο Peter Linebaugh στο έργο του, η ληστεία αναδεικνυόταν σε βασικό παράγοντα συμπλήρωσης του εργατικού εισοδήματος⁵²⁸. Ήταν μία πρακτική αρκετά κοινή, μέρος των στρατηγικών επιβίωσης της εργατικής τάξης του Λονδίνου στις αρχές του 18^{ου} αιώνα⁵²⁹. Ακριβώς λοιπόν για αυτό, η ληστεία από το κοινό δεν μπορούσε να θεωρηθεί τόσο αισχρό αδίκημα, όσο λόγου χάρη ένας φόνος⁵³⁰. Η ανατομία, που όπως αναφέρθηκε παραπάνω, τοποθετούσε το νεκρό σώμα ως δημόσιο έκθεμα, θεωρούταν ότι υποτιμούσε το νεκρό και δεν σεβόταν το σώμα του⁵³¹.

Η ανατομία και η δημόσια έκθεση των σωμάτων των καταδικασμένων ληστών θεωρούταν επομένως δυσανάλογη για το έγκλημα που είχαν κάνει⁵³². Γινόταν αντιληπτό από το κοινό ότι η ανατομία αποτελούσε μία δεύτερη τιμωρία των καταδίκων μετά την εκτέλεση τους. Παράλληλα, η ανατομική εξέταση των καταδίκων εκμηδένιζε τις πιθανότητες επιβίωσης τους από την θανατική ποινή. Σε περίπτωση που η αιτία της θανατικής καταδίκης ήταν αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας, η δυνατότητα των χειρουργών να τεμαχίσουν το σώμα ολοκλήρωνε την τιμωρία⁵³³. Αυτή η πραγματικότητα είναι μία πιθανή εξήγηση της δυσaráσκειας του κοινού εναντίον των χειρουργών.

Η αμφισβήτηση της κρατικής πειθαρχίας στο Tyburn

Η πληθυσμιακή ανάπτυξη του Λονδίνου στις αρχές του 18^{ου} αιώνα ήταν ταχύτατη⁵³⁴. Οι μεταβολές της οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης του αγροτικού χώρου, όπως οι περιφράξεις των γαιών και το πληθωριστικό φαινόμενο που αναφέρονται παραπάνω, συγκρότησαν μία μεταναστευτική ροή προς το Λονδίνο⁵³⁵. Αποτέλεσμα αυτής ήταν η δημιουργία μίας εργατικής τάξης χωρίς ρίζες από το Λονδίνο, η πλειοψηφία της οποίας ήταν ανειδίκευτοι εργάτες, ευάλωτοι σε οικονομικές κρίσεις⁵³⁶. Η κοινωνική αναπαραγωγή αυτού

⁵²⁸ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 100-101

⁵²⁹ Στο ίδιο, σ. 100-101

⁵³⁰ Hurren, Elizabeth, The bloody Business of the bloody code: Dissecting the criminal corpse, May 3rd 2016, στο <https://www.criminalcorpses.com/blog/2016/11/10/the-bloody-business-of-the-bloody-code-dissecting-the-criminal-corpse>, ημερομηνία επίσκεψης: 15/11/2021

⁵³¹ Cregan, Kate, *The Theatre of the Body Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, ο.π., σ. 98-100

⁵³² Hurren, Elizabeth, The bloody Business of the bloody code: Dissecting the criminal corpse, May 3rd 2016, στο <https://www.criminalcorpses.com/blog/2016/11/10/the-bloody-business-of-the-bloody-code-dissecting-the-criminal-corpse>, ημερομηνία επίσκεψης: 15/11/2021

⁵³³ Guerrini, Anita, Anatomists and Entrepreneurs in Early Eighteenth-Century London, ο.π., σ. 219-239

⁵³⁴ Withington, Phil, *Urbanization*, ο.π., σ. 285

⁵³⁵ Hill, Christopher, *Reformation to Industrial Revolution, The Making of Modern English Society, 1530–1780*, ο.π., σ. 199

⁵³⁶ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 122

του εργατικού δυναμικού, τουλάχιστον του ανδρικού της μέρους, περνούσε μέσα από τις μπουραρίες, τα πορνεία και τα θεάματα⁵³⁷.

Οι οικονομικές κρίσεις που γνώριζε η αγγλική οικονομία τόσο κατά το 17^ο όσο και κατά το 18^ο αιώνα, είχαν επηρεάσει όλα αυτά τα εργατικά υποκείμενα⁵³⁸. Η διαχείριση της εργασίας και της κοινωνικής τους αναπαραγωγής από το αγγλικό κράτος γινόταν τόσο μέσω της επέκτασης της θανατικής ποινής όσο και από τη δημιουργία διάφορων θεσμών και δομών κοινωνικής πρόνοιας. Και στις δύο περιπτώσεις τα εργατικά υποκείμενα του Λονδίνου δεν έβλεπαν θετικά ούτε το ικρίωμα ούτε τους θεσμούς κοινωνικής πρόνοιας⁵³⁹.

Αυτή η αρνητικότητα των εργατικών υποκειμένων που ζούσαν στο Λονδίνο στις αρχές του 18^{ου} αιώνα εκφραζόταν πολλές φορές μέσα από τη διακωμώδηση όλων αυτών που προσπαθούσαν να διαχειριστούν τις ζωές και την επιβίωση τους στο Λονδίνο⁵⁴⁰. Η ιστορία του Jack Sheppard, όπως την περιγράφει ο Linebaugh στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου του, *The London hanged*, είναι χαρακτηριστική⁵⁴¹. Η ικανότητα του Jack Sheppard να διαφεύγει συνεχώς από τις αρχές, να αποδρά και να κοροϊδεύει την κρατική εξουσία είχε γίνει θρυλική⁵⁴². Μετά την εκτέλεση του, ο θρύλος των κατορθωμάτων του διατηρήθηκε για πολλές δεκαετίες⁵⁴³.

Αυτή η ικανότητα να χλευάζεται η κρατική εξουσία και να δημιουργούνται εμπόδια στην άσκηση της φαίνεται ότι ήταν μέρος της κουλτούρας της αγγλικής εργατικής τάξης⁵⁴⁴, όπως φαίνεται από τη διατήρηση στη μνήμη των κατορθωμάτων του Jack Sheppard. Σε όλη την περίοδο αυτή, είχε συγκροτηθεί σε αυτά τα κοινωνικά υποκείμενα μία κουλτούρα έλλειψης σεβασμού της κρατικής εξουσίας⁵⁴⁵. Είχαν συγκροτηθεί οι δικές της υποκουλτούρες και μέθοδοι κοινωνικής επιβίωσης⁵⁴⁶. Αυτά τα υποκείμενα έβριζαν, έπιναν και η ενασχόληση τους με τις «παράνομες» δραστηριότητες ήταν μέρος της καθημερινής τους ζωής. Η γλώσσα της εργατικής τάξης, που εξέφραζε όλο αυτό τον πλούτο των κοινωνικών εμπειριών, ήταν μία γλώσσα «απαγορευμένη». Κανέναν δικαστήριο δεν την αναγνώριζε και κανείς δεν την θεωρούσε άξια να σταθεί στο δημόσιο χώρο. Υπήρξε μάλιστα μέσο για την ποινικοποίηση της

⁵³⁷ Στο ίδιο, σ. 140-141

⁵³⁸ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 12-15

⁵³⁹ Στο ίδιο, σ. 15-16

⁵⁴⁰ Στο ίδιο, σ. 15-16

⁵⁴¹ Στο ίδιο, σ. 35-65

⁵⁴² Στο ίδιο, σ. 63

⁵⁴³ Στο ίδιο, σ. 65

⁵⁴⁴ Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 191

⁵⁴⁵ Στο ίδιο, σ. 191

⁵⁴⁶ Στο ίδιο, σ. 193

εργατικής τάξης από το αγγλικό κράτος⁵⁴⁷. Αυτές οι δυναμικές αναδεικνυαν το γεγονός ότι η εργατική τάξη του Λονδίνου είχε συγκροτήσει ένα διαφορετικό πολιτισμό σε αντίθεση με αυτό των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων⁵⁴⁸

Σε αυτή τη συνθήκη λοιπόν, μέρος των στρατηγικών επιβίωσης των μελών της εργατικής τάξης ήταν η δυνατότητα των ατόμων να έχουν δίκτυα τα οποία τους ενέτασσαν στη ζωή του Λονδίνου⁵⁴⁹. Εκτός της συγγένειας, που ενέτασσε και βοηθούσε τα μέλη της σε διάφορες στιγμές⁵⁵⁰, η φιλία, ως κοινωνική σχέση διαμόρφωνε σχέσεις ισοδύναμες με αυτές της συγγένειας⁵⁵¹. Στις συγκρούσεις του κοινού του Tyburn εναντίον των χειρουργών πολλές φορές αυτά τα δίκτυα φαίνεται πως πρωταγωνιστούσαν στις εξεγέρσεις⁵⁵².

Ο Timothy Cosgrove κρεμάστηκε το 1738 για ληστεία. Ο αδερφός του προσπάθησε και διεκδίκησε το σώμα του, ώστε να έχει μία κανονική κηδεία. Η Sara Wilmshurt, το 1743, κάλεσε τον πατέρα της και τον αδερφό της, ώστε να διασφαλίσουν ότι το σώμα της δεν θα γίνει αντικείμενο ανατομικής έρευνας⁵⁵³. Ο William Seston κρεμάστηκε το 1728 για ληστεία. Η γυναίκα του ήρθε από το Lancashire, για να προστατέψει το σώμα του. Ο Henry Burroughs, κατασκευαστής παπουτσιών, καταδικάστηκε σε θάνατο για κλοπή. Η μητέρα του προσπάθησε να παραλάβει το σώμα του, ώστε να το φροντίσει, αλλά δεν τα κατάφερε⁵⁵⁴. Εκτός από συγγενείς, και φίλοι διεκδικούσαν τα σώματα φίλων τους. Στην περίπτωση του Thomas Past, το 1731, οι φίλοι και οι γυναίκες που συναναστρεφόταν διεκδίκησαν το σώμα του από τους χειρουργούς⁵⁵⁵. Ο Henry Bosworway, ξυλοκόπος, καταδικάστηκε σε θάνατο για ληστεία το 1737. Φίλοι και συνάδελφοι του διεκδίκησαν το σώμα του από τους χειρουργούς⁵⁵⁶.

Τα δίκτυα αυτά, σε περίπτωση ύπαρξης τέτοιων⁵⁵⁷, λειτουργούσαν είτε μέσω άμεσης ενημέρωσης από τον ίδιο τον κατάδικο είτε μέσω του εθνικού και περιφερειακού τύπου⁵⁵⁸. Σε όλες τις περιπτώσεις που παρατέθηκαν, η αναζήτηση αυτών των δικτύων ήταν αρκετά κανονικοποιημένη⁵⁵⁹. Οι κατάδικοι δηλαδή επικαλούνταν την ένταξη τους σε διάφορα δίκτυα,

⁵⁴⁷ Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, ο.π., σ. 72

⁵⁴⁸ Wrightson, Keith, *English Society, 1580-1680*, ο.π., σ. 178

⁵⁴⁹ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 629

⁵⁵⁰ Wrightson, Keith, *English Society, 1580-1680*, ο.π., σ. 30

⁵⁵¹ Shepard, Alexandra, *Gender, the Body and Sexuality*, ο.π., σ. 537

⁵⁵² Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 623-624

⁵⁵³ Στο ίδιο, σ. 619

⁵⁵⁴ Στο ίδιο, σ. 620

⁵⁵⁵ Στο ίδιο, σ. 637

⁵⁵⁶ Στο ίδιο, σ. 631-632

⁵⁵⁷ White, Barbara, *The inferior sort of the kingdom of Ireland: Irishmen and Tyburn tree*, ο.π., σ. 19-20

⁵⁵⁸ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 621

⁵⁵⁹ White, Barbara, *The inferior sort of the kingdom of Ireland: Irishmen and Tyburn tree*, ο.π., σ. 19-20

ώστε κάποιος να διασώσει το σώμα τους. Ποιος θα μπορούσε όμως να ήταν ο λόγος αυτής της αναζήτησης;

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, τα διάφορα κοινωνικά δίκτυα ήταν μέθοδοι των στρατηγικών επιβίωσης του εργατικού πληθυσμού του Λονδίνου. Αυτή η αλληλεγγύη εκφραζόταν, μεταξύ άλλων, στην υποστήριξη της ταφής κάποιου μέλους του δικτύου που είχε καταδικαστεί σε θάνατο⁵⁶⁰. Το πλήθος που συγκεντρωνόταν στις εκτελέσεις, εκτός από το καρναβαλικό χαρακτήρα που απέδιδε σε αυτές τις δημόσιες τελετές, επεδίωκε την προστασία των σωμάτων των εκτελεσμένων από την ταπείνωση των ανατόμων⁵⁶¹. Αυτός ο χαρακτήρας καθοδηγούσε τη συμπεριφορά του πλήθους. Σε διάφορες συγκρούσεις στις κρεμάλες εναντίον των χειρουργών, το πλήθος με την εμφάνιση των τελευταίων ή των βοηθών τους επιτιθόταν για να προστατέψει τα σώματα των νεκρών καταδίκων⁵⁶². Αρκετές φορές, μέλη του κοινού που συμμετείχαν σε αυτές τις συγκρούσεις συλλαμβάνονταν και εκτελούνταν και αυτοί με τη σειρά τους⁵⁶³. Σε περιπτώσεις μη ύπαρξης τέτοιων δικτύων για διάφορους καταδίκους, το κοινό λειτουργούσε με τους ίδιους όρους, ώστε να προστατευθούν οι σοροί όσων δεν ήταν ενταγμένοι σε κάποιο δίκτυο⁵⁶⁴.

Η πειθαρχική πολιτική του αγγλικού κράτους, όπως περιγράφεται παραπάνω, ήταν πιθανό να οδηγήσει διάφορους από αυτό το κοινό στο ικρίωμα. Η πιθανότητα αυτή σήμαινε την αναγνώριση εκ μέρους διαφορετικών ανθρώπων της πιθανής κοινής μοίρας τους⁵⁶⁵. Όπως φαίνεται σε διαφορά περιστατικά εντάσεων στις κρεμάλες, αναπτυσσόταν μεταξύ καταδίκων και κοινού ένα πνεύμα αλληλεγγύης⁵⁶⁶. Αυτή η διαπίστωση των κοινών εμπειριών, καθοδηγούσε τις προσπάθειες διεκδίκησης των σωμάτων των καταδίκων από τους χειρουργούς⁵⁶⁷. Επιτύγχαναν λοιπόν τη διάσωση κάποιου κατάδικου, που πιθανόν να μην είχε πεθάνει, και τη διασφάλιση της αξιοπρέπειας του νεκρού σώματος. Απ' την οπτική του εργατικού κοινού των δημόσιων εκτελέσεων, η διεκδίκηση των σωμάτων των καταδίκων αποσκοπούσε στην υπεράσπιση των νεκρών ή και ημιθανών μελών της. Η αντίληψη ότι δεν μπορούσε να υπάρξει δεύτερη τιμωρία για το ίδιο έγκλημα, τμήμα του εθιμικού δικαίου, ενίσχυε την προσπάθεια διάσωσης των σωμάτων των καταδίκων από τους χειρουργούς. Η

⁵⁶⁰ Στο ίδιο, σ. 19-20

⁵⁶¹ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 747

⁵⁶² Brooke, Alan, Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, ο.π., σ. 176

⁵⁶³ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 630

⁵⁶⁴ Στο ίδιο, σ. 637

⁵⁶⁵ Thompson, E.P., *Custom in commons*, Penguin, London, 1993, σ. 57

⁵⁶⁶ White, Barbara, *The inferior sort of the kingdom of Ireland: Irishmen and Tyburn tree*, ο.π., σ. 19-20

⁵⁶⁷ Στο ίδιο, σ. 19-20

ανατομία φαίνεται έτσι ότι γινόταν αντιληπτή ως η εμπέδωση της κρατικής πειθαρχίας της τιμωρίας⁵⁶⁸. Η αμφισβήτηση αυτής της δυνατότητας επομένως, γεννούσε την εργατική απειθαρχία στον τόπο της δημόσιας εκτέλεσης.

Ο Mandeville έγραφε πως το κοινό δεν αναγνώριζε στους χειρουργούς, ότι μέσω της έρευνας τους θα βελτίωναν το αγαθό της υγείας⁵⁶⁹. Όπως φαίνεται από το κείμενο του, το κοινό μέσω της προσπάθειάς του να διεκδικήσει τα νεκρά σώματα, δεν φαίνεται να υιοθετούσε τις αντιλήψεις των ανώτερων τάξεων για το «ύψιστο αγαθό της υγείας»⁵⁷⁰. Ο Mandeville, για να υποστηρίξει τις προσπάθειες των χειρουργών στις κρεμάλες, παραθέτει ως παράδειγμα ηθελημένης παράδοσης των σωμάτων τους για ανατομία, την περίπτωση ευγενών και βασιλέων⁵⁷¹. Από τις αρχές του 17^{ου} αιώνα εμφανίζονται περιπτώσεις αριστοκρατών που αποδέχονται την μεταθανάτια ανατομία⁵⁷².

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η φυσική φιλοσοφία και η επιστήμη, καθόλη τη διάρκεια του 17^{ου} αιώνα επεδίωκαν να συγκροτήσουν έναν νέο τύπο ανθρώπου⁵⁷³. Οι παλιότερες αντιλήψεις περί ψυχής, σώματος και σχέσης με το υπερφυσικό και τη μαγεία βρέθηκαν εξαρχής στο στόχαστρο⁵⁷⁴. Το 18^ο αιώνα φαίνεται ότι το πνεύμα του ορθολογισμού και των αναζητήσεων της προηγούμενης περιόδου, είχε παγιωθεί. Αυτό το πνεύμα αποτελούσε προσπάθεια συγκρότησης ενός κοινού τόπου συζήτησης μεταξύ των ανώτερων τάξεων. Σε αυτό το περιβάλλον η διενέργεια της ανατομικής εξέτασης φαινόταν ως μία λογική διαδικασία, όπως φαίνεται και από το γραπτό του Mandeville, τόσο για τον ίδιον όσο και για τις ανώτερες τάξεις⁵⁷⁵.

Τι συνέβαινε στις περιπτώσεις ομάδων ή ατόμων που δεν αποδέχονταν στο σύνολο τους τις νέες ιδέες; Πόσο λογική ήταν η διενέργεια ανατομικής εξέτασης σε ένα νεκρό σώμα; Οι αντιλήψεις που φαίνεται να ενυπήρχαν στο κοινό των δημόσιων εκτελέσεων έρχονταν σε αντίθεση με όλες τις αντιλήψεις που είχαν γίνει κρατική κανονικότητα. Η αμφισβήτηση λοιπόν της δυνατότητας των «ιερέων» της νέας θρησκείας του ορθολογισμού να εξασκούν τις «τελετές» τους, ισοδυναμούσε με αμφισβήτηση των κρατικών πολιτικών που σχετίζονταν με

⁵⁶⁸ Guerrini, Anita, *Anatomists and Entrepreneurs in Early Eighteenth-Century London*, ο.π., σ. 219-239

⁵⁶⁹ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 27

⁵⁷⁰ Στο ίδιο, σ. 27

⁵⁷¹ Στο ίδιο, σ. 27

⁵⁷² McMahon, Vanessa, *Reading the Body: Dissection and the 'Murder' of Sarah Stout*, Hertfordshire, 1699, *Social History of Medicine*, τ. 19/1, 2006, σ. 20

⁵⁷³ Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, ο.π., σ. 192

⁵⁷⁴ Harley, David, Andrew Wear, *Mental illness, magical medicine and the Devil in northern England 1650-1700*, ο.π., σ. 128-129

⁵⁷⁵ Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn*, ο.π., σ. 27

τους τρόπους που το κράτος την εποχή εκείνη οργάνωνε την γνώση και κατά συνέπεια την ύπαρξη του.

Η αμφισβήτηση στο μικρο-επίπεδο όμως, ενός θεωρούμενου ασήμαντου γεγονότος, αναδεικνυε την δυνατότητα μίας γενικής αμφισβήτησης των κρατικών πολιτικών. Η άρνηση των εργατικών υποκειμένων να αναγνωρίσουν την εξουσία των χειρουργών στο ικρίωμα έδειχνε την δυνατότητα τους να αμφισβητούν και να αρνούνται εν γένει τις κρατικές πολιτικές πειθάρχησης που το αγγλικό κράτος είχε θέσει σε εφαρμογή. Η αμφισβήτηση αυτή, στο δημόσιο χώρο εκτελέσεων στο Tyburn, σε ένα ιδιαίτερα συμβολικό μέρος εμπέδωσης της κρατικής πειθαρχίας, φαίνεται ότι ήταν μία έμπρακτη αμφισβήτηση του συνόλου των κρατικών πολιτικών δημόσιας τάξης. Η απειθαρχία επομένως μπορεί να ξεκινούσε από τους τόπους εκτέλεσης, αλλά μπορούσε να διατρέξει το σύνολο της κοινωνικής πραγματικότητας της Αγγλίας, όπως φαίνεται και στη περίπτωση της εξέγερσης του Penlez, το 1749⁵⁷⁶.

⁵⁷⁶ Linebaugh, Peter, *The Tyburn Riot Against the Surgeons*, Douglas Hay, Peter Linebaugh, John G. Rule, E. P. Thompson, and Cal Winslow (επιμ.), *Albion's Fatal Tree: Crime and Society in Eighteenth-Century England*, Pantheon Books, New York, 1975, σ. 89-102

Επίλογος

Ο ερχομός του 18^{ου} αιώνα έφερε έναν νέο κόσμο, διαφορετικό από τον μεσαιωνικό. Ο αγγλικός εμφύλιος και η αποικιακή εξάπλωση των μέσων του 17^{ου} αιώνα είχαν επιταχύνει μεταβολές που συνέβαιναν στην αγγλική κοινωνία ήδη από τον 16^ο αιώνα. Οι συνεχείς πολεμικές εμπλοκές και η δημιουργία μίας σειράς αποικιών απαιτούσαν μία σταθερή και πειθαρχημένη εργατική ροή. Σε αυτόν τον κόσμο που σταδιακά αναδυόταν, η αγγλική εργατική τάξη αντιμετώπισε μία σειρά επιθέσεων στους τρόπους αναπαραγωγής της και στους τρόπους εργασίας της.

Η παραγωγή της εργατικής δύναμης δεν ήταν μία απλή διαδικασία. Συμπεριλάμβανε τεράστιες ποσότητες βίας. Εμπειρίχε δομικές μεταβολές στον τρόπο οργάνωσης της βρετανικής κοινωνίας και στην αναδιάρθρωση της οικονομικής και παραγωγικής δραστηριότητας. Οι περιφράξεις αποτέλεσαν τον κινητήριο τροχό αυτών των μεταβολών. Η αναδιοργάνωση του αγγλικού αγροτικού χώρου και η πολιτική και οικονομική διάλυση των μεσαιωνικών κοινοτήτων φαίνεται πως ήταν αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας. Με την επίθεση στις κοινές γαίες, οι ανώτερες τάξεις πέτυχαν να εξαρτήσουν περισσότερο το αγροτικό προλεταριάτο και να εξαναγκάσουν όσους περίσσευαν από αυτή την διαδικασία να κινηθούν προς τις πόλεις. Ένα νομικό δίκτυο απαγορεύσεων και προνοιακών μηχανισμών οργάνωναν αυτή την μετακίνηση με τρόπους που να είναι δυνατός ο έλεγχος της. Για παράδειγμα η απαγόρευση μετακίνησης του 1662, που αναφέρεται και παραπάνω, ανέθεσε στο τοπικό δικαστήριο την δυνατότητα νομιμοποίησης των μεταναστών εργατών και της δυνατότητας νόμιμης μετακίνησης τους. Η αναθεώρηση του ποινικού κώδικα από τον Γουλιέλμο Γ' και των διαδόχων του, είναι χρήσιμο να ιδωθεί μέσα από αυτό το πρίσμα. Στόχος της ήταν η συγκρότηση ενός δικτύου απαγορεύσεων που θα ρύθμιζαν και θα ήλεγχαν την ζωή της εργατικής τάξης. Με την ποινικοποίηση διάφορων εργατικών συμπεριφορών ή την ευρύτατη πρόβλεψη της θανατικής καταδίκης για διάφορα αδικήματα, σήμαινε πως παράλληλα με μία συνεχή δυνατότητα ελέγχου των συμπεριφορών της εργατικής τάξης, στο δημόσιο και ιδιωτικό χώρο, παραγόταν μία νέα δυνατότητα παραγωγής φτηνής και πειθαρχημένης εργατικής δύναμης. Η χρήση της καταναγκαστικής εργασίας σε αρκετές περιπτώσεις αποτελούσε προϋπόθεση για την απονομή χάριτος από την θανατική καταδίκη. Η επέκταση της θανατικής καταδίκης επομένως διεύρυνε το εργατικό δυναμικό που θα απαλλασσόταν από την εκτέλεση

με την υποχρέωση παροχής καταναγκαστικής εργασίας στις αποικίες⁵⁷⁷. Οι μεταναστευτικές ροές επομένως, όπως συγκροτήθηκαν από την αναδιοργάνωση του αγροτικού χώρου, από νωρίς αλληλοδιαπλέχτηκαν με τον ποινικό νόμο και τις κρατικές πολιτικές διαχείρισης του προλεταριάτου. Η εισαγωγή αυτών των νέων πειθαρχήσεων αναδιοργάνωσε όλη τη ζωή των εργατικών υποκειμένων.

Ιδιαίτερο ρόλο στην παραγωγή της επιθυμητής εργατικής δύναμης είχε και το δίκτυο πρόνοιας με επίκεντρο τα φτωχοκομεία. Σε αυτούς τους χώρους, οι πένητες, οι ζητιάνοι, οι φτωχοί και όσοι δεν αποδέχονταν την νέα καπιταλιστική πειθαρχία περνούσαν μία διαδικασία εκπαίδευσης σε αυτήν. Η πολύωρη εργασία, η στρατιωτική πειθαρχία και η εξουσία των προνοιακών μηχανισμών πάνω στις ζωές των τροφίμων τους ήταν μέρος αυτής της ταχύρρυθμης εκπαίδευσης στις απαιτήσεις της ανερχόμενης καπιταλιστικής κοινωνίας. Η αναδιάρθρωση του ποινικού συστήματος με επίκεντρο την αυστηρότητα, όπως παρατηρούσε ο Clark για το κείμενο του Mandeville που παρατίθεται εδώ, αποτελούσε μία επέκταση αυτών των διαδικασιών στην απονομή δικαιοσύνης. Ο Mandeville αγανακτούσε με τους καταδίκους που κατέληγαν στην κρεμάλα. Για αυτόν η συγκρότηση φτωχοκομείων και φιλανθρωπικών σχολείων είχε έναν εκπαιδευτικό ρόλο στο σεβασμό της κρατικής πειθαρχίας.

Παράλληλα με τους παραπάνω μηχανισμούς, ήδη από τα μέσα του 17^{ου} αιώνα, η ανάδυση της μοντέρνας επιστήμης μετέβαλλε εκ βάθρων την αγγλική κοινωνία. Η φυσική φιλοσοφία και η συγκρότηση της μεθοδολογίας του πειράματος αναδιάρθρωσαν τους τρόπους με τους οποίους οργανώνονταν οι κυρίαρχες αντιλήψεις για τον κόσμο. Σε αυτή τη διαδικασία, ενσωματώθηκαν όποιες μεσαιωνικές ιδέες ταίριαζαν και συνδυάστηκαν με μία αναδιοργάνωση της παραγωγής και οργάνωσης της γνώσης. Η παραγωγή ιδεολογιών που εξυπηρετούσαν την καπιταλιστική κυριαρχία ήταν από τις βασικότερες προσφορές της επιστήμης και της φυσικής φιλοσοφίας. Η συγκρότηση του περιεχομένου του ανθρώπου στη μη φυσική κατάσταση – δηλαδή ατομικών χαρακτηριστικών που ήταν ανεκτά με δυνατότητα αυτοελέγχου των πράξεων τους – αποτέλεσαν διανοητικά εργαλεία ιδιαίτερα χρήσιμα στην παραγωγή των αντικοινωνικών. Υπό το πρίσμα αυτό, η φυσική φιλοσοφία και η επιστήμη αποτέλεσαν το άλλο μισό της πρωταρχικής συσσώρευσης. Όρισαν τις προδιαγραφές της λειτουργίας της καπιταλιστικής κοινωνίας και στέρησαν από στρώματα, όπως οι επαίτες, τις δυνατότητες επιβίωσης χωρίς να εργαστούν στην πειθαρχημένη μισθωτή εργασία. Στη βάση αυτών των ιδεολογιών που αναδύθηκαν σταδιακά σε όλο το 17^ο αιώνα, συγκροτήθηκαν τα

⁵⁷⁷ Beattie, M., *Policing and Punishment in London 1660-1750, Urban Crime and the Limits of Terror*, ο.π., σ. 299-304

φτωχοκομεία. Όσοι δεν ακολουθούσαν τα νέα πρότυπα που είχαν κυριαρχήσει μέσω των θεωρητικών σχημάτων της φυσική φιλοσοφία και της επιστήμης, όπως οι επαίτες, οι αλήτες (vagabonds) και οι ληστές, μπορούσαν να καταλήξουν είτε στο φτωχοκομείο, είτε στο Tyburn είτε στις αποικίες για καταναγκαστική εργασία. Σε αυτό το πλαίσιο συγκρότησης κοινών προδιαγραφών για το τι θεωρείται ανθρώπινο, η επιστήμη και η φυσική φιλοσοφία συγκρότησαν έναν χώρο κοινής συζήτησης των ανώτερων τάξεων, με κοινά εργαλεία και κοινή μεθοδολογία. Αυτή η διαδικασία ήταν η αρχή ενοποίησης των κοινωνιών και η πρωταρχική σύσταση της δημόσιας σφαίρας, ως χώρου ανταλλαγής απόψεων σε ένα εθνικό πλαίσιο.

Όσα παρουσιάστηκαν παραπάνω αποτελούν εμβληματικές στιγμές της γέννησης του καπιταλιστικού κράτους. Υπό αυτό το πρίσμα, είναι κατανοητή η παρατήρηση του E.P. Tompson για τον τρόπο γέννησης της εργατικής τάξης. Ο ίδιος υποστήριζε ότι η εργατική τάξη της Αγγλίας γεννήθηκε μέσα από τις συγκρούσεις της με τις ανώτερες τάξεις. Σε αυτή την πορεία γέννησε την δική της κουλτούρα και τους δικούς της ιδιαίτερους τρόπους και χώρους αναπαραγωγής της. Η ληστεία, οι απεργίες, οι γιορτές της και οι χώροι, όπως οι μπυραρίες, που αναπαράγονταν κοινωνικά, ήταν μέρος του πολιτισμού της⁵⁷⁸. Την στιγμή γέννησης του σύγχρονου αγγλικού κράτους φτιαχνόταν παράλληλα και η εργατική του τάξη. Οι πειθαρχικές πολιτικές του έφτιαχναν νέα εργατικά υποκείμενα. Στις εκτελέσεις του Tyburn, αυτή η σχέση μεταξύ του αναδυόμενου κράτους και της εργατικής του τάξης αναδεικνυόταν ως μία σχέση αντιθετική. Ο πολιτισμός της εργατικής τάξης και οι συλλογικές της ερμηνείες για τον κόσμο διαπερνούσαν το δημόσιο χώρο και ειδικότερα το χώρο τιμωρίας του Tyburn.

Το Tyburn είχε μετατραπεί σε κεντρικό σημείο της διαχείρισης των πιο απείθαρχων υποκειμένων της εργατικής τάξης. Η συνάντηση αυτής της πειθαρχικής λειτουργίας του Tyburn με τις συλλογικές οπτικές της εργατικής τάξης δημιουργούσε το περιβάλλον που διανοητές σαν τον Mandeville αναγνώριζαν. Την πειθαρχική όψη του χώρου τη μετέτρεπαν σε ένα μεγάλο λαϊκό καρναβάλι. Αλλάζοντας τη συμβολική λειτουργία του χώρου, διεκδικούσαν συλλογικά τον χώρο τιμωρίας από το κράτος. Αμφισβητούσαν τις κρατικές πολιτικές στο δημόσιο χώρο και επέβαλλαν de facto τον εργατικό πολιτισμό. Το πανηγύρι, οι γνώμες για το πως πρέπει ο νεκρός να μεταχειρίζεται και το πως ο άνθρωπος και το σώμα υπήρχαν μέσα στο κόσμο ήταν συστατικά στοιχεία αυτού του πολιτισμού. Η δημόσια δράση αυτών των υποκειμένων επομένως κατέληγε να αμφισβητεί με τον τρόπο της στο μικροεπίπεδο, το

⁵⁷⁸ Thompson, E.P., Eighteenth-century English society: Class struggle without class? *Social History*, τ. 3/2, 1978, σ. 157

σύνολο όλων των πειθαρχικών πολιτικών. Η αμφισβήτηση στο μικροεπίπεδο των κανόνων και του αστικού πολιτισμού δημιουργούσε εύλογους λόγους γενικής αμφισβήτησης του ίδιου του κράτους.

Οι απόπειρες των χειρουργών να πάρουν τα πτώματα των νεκρών καταδίκων σήμαινε ένα γενικό σύνθημα σύγκρουσης στις κρεμάλες. Οι προσπάθειες των χειρουργών να διασφαλίσουν την παραλαβή της «πρώτης» ύλης μέσω δωροδοκιών ή της χρήσης στρατιωτικών αποσπασμάτων⁵⁷⁹ αναδεικνύουν την ένταση αυτών των συγκρούσεων. Σε αυτό το περιβάλλον μίας συνεχούς πειθάρχησης, οι εξεγέρσεις εναντίον των χειρουργών αποτελούσαν στιγμές που η προσπάθεια επιβολής της κοινωνικής πειθαρχίας διαλυόταν. Στο τόπο και το χρόνο των εξεγέρσεων η δυνατότητα του κράτους να επιβάλλει την κυριαρχία του αμφισβητούνταν συθέμελα.

Η ιστορική διαδρομή και η προσφορά της ιατρικής και της επιστήμης προσέφεραν ένα σώμα ιδεών και πρακτικών που αναδεικνυόταν όλο και πιο χρήσιμο στη δυνατότητα διαχείρισης της κοινωνικής απειθαρχίας και σύγκρουσης. Ο διανοητικός κόσμος των γιατρών και των χειρουργών είχε σφυρηλατηθεί από τις συγκρούσεις και την αναταραχή του β' μισού του 17^{ου} αιώνα. Οι ιδέες και οι πρακτικές που παρήγαγαν αποδείχτηκαν χρήσιμες, όχι μόνο ως προς την δυνατότητα ύπαρξης των ίδιων. Αυτό το σώμα ιδεών εμπλούτισε την οργάνωση των πειθαρχικών πολιτικών του αγγλικού κράτους. Για αυτό αναγνωριζόταν η ανατομία ως μέρος της επίθεσης που δεχόντουσαν τα εργατικά στρώματα. Η προσπάθεια των χειρουργών να πάρουν τα πτώματα των μελών της εργατικής τάξης από τις κρεμάλες γινόταν αντιληπτή ως μία τέτοια πειθαρχική διαδικασία που στρεφόταν εναντίον του εργατικού πολιτισμού. Υπό το πρίσμα αυτό, οι εξεγέρσεις εναντίον των χειρουργών μπορούν να νοηματοδοτηθούν ως μέρος των αρνήσεων της εργατικής τάξης έναντι των πειθαρχικών πολιτικών του κράτους.

Η επιστημονική διαχείριση της φυλακής και του συστήματος απονομής δικαιοσύνης, όπως περιγράφει και ο Φουκώ στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου του, *Η γέννηση της φυλακής*⁵⁸⁰, ήταν το αποτέλεσμα αυτών των αλλαγών που η ιατρική, η ανατομία και η φυσική φιλοσοφία είχαν αρχίσει να διαμορφώνουν μετά τον Αγγλικό Εμφύλιο Πόλεμο. Αυτή η μακρόσυρτη διαδικασία είχε ως επίκεντρο την εισαγωγή της αυστηρής οργάνωσης της φυλακής και του τόπου εκτέλεσης. Η απομόνωση του κρατουμένου από τα δίκτυα υποστήριξης του, όπως εμφανίζονταν στο Tyburn στην υπό μελέτη περίοδο, ήταν κεντρικός στόχος του καπιταλιστικού κράτους. Ο φόβος του κράτους και των τιμωριών του και η επιβολή της

⁵⁷⁹ Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, ο.π., σ. 597-601

⁵⁸⁰ Foucault, Michel, *Επιτήρηση και τιμωρία, Η γέννηση της φυλακής*, ο.π., σ. 11-40

καπιταλιστικής πειθαρχίας περνούσαν μέσα από την κοινωνική απομόνωση των κρατουμένων και την διάλυση των εργατικών κοινωνικών δικτύων. Απ' τα τέλη του 17^{ου} αιώνα εντοπίζει κανείς τις πρώτες προσπάθειες αναδιοργάνωσης και επιστημονικής διαχείρισης των δημόσιων εκτελέσεων, καταλήγοντας όμως κατά τον 19^ο αιώνα στην κατάργησή τους για λόγους που σχηματικά αναφέρονται παραπάνω.

Οι συνεχείς ταραχές και εξεγέρσεις θα μπορούσαν να σχηματοποιηθούν νοηματικά ως ένας εμφύλιος πόλεμος χαμηλής έντασης. Τις στιγμές εκείνες η βαλλόμενη προλεταριακή κουλτούρα αναδεικνυόταν περήφανη και διεκδικητική στο δημόσιο χώρο, καταλύοντας τον κρατικό νόμο στην πράξη. Υπό το πρίσμα αυτού του νοητικού σχήματος μπορεί να ερμηνευθεί το σύνολο των εξελίξεων και των κοινωνικών αλλαγών που επήλθαν στην αγγλική ιστορία μετέπειτα, την περίοδο της εκβιομηχάνισης, με τον τρόπο που ο E.P. Thompson, στο βιβλίο του *The Making of the English Working Class* υποστήριξε. Η ιστορία της γέννησης του βιομηχανικού προλεταριάτου που εμφανίζεται στον Thompson και στο Μαρξ έχει τις ρίζες του στις συγκρούσεις αυτές. Οι εξεγέρσεις εναντίον των χειούργων στο Tyburn υπήρξε η ληξιαρχική πράξη γέννησης του μοντέρνου αγγλικού προλεταριάτου.

Βιβλιογραφία πρωτογενών πηγών

1. Bloy, Marjie (επιμ.), *The 1662 Settlement Act*, The Victorian Web, στο <https://victorianweb.org/history/poorlaw/settle.html>, ημερομηνία επίσκεψης: 15/11/2021
2. British Parliament, *The Riot Act*, 14 Φεβρουαρίου 2015 (ανάρτηση), στο <https://www.gutenberg.org/files/8142/8142-h/8142-h.htm> , ημερομηνία επίσκεψης: 21/11/2021
3. Defoe, Daniel, *Street-Robberies, Consider'd: The Reason of Their Being so Frequent, with Probable Means to Prevent 'em: To Which is Added, Three Short Treatises*, J. Roberts, London, 1728, στο <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uc1.b000728167>
4. Fielding, Henry, *An Enquiry into the Causes of the Late Increase of Robbers*, A. Miller, London, 1751, στο <https://archive.org/details/anenquiryintoca00fielgoog/page/n224/mode/2up?q=appointed+Law>
5. Gauden, John, *Eikon basilike: or, The king's book*, Almack, Edward(επιμ.), De La More Press, London, 1907

6. Mandeville, B., *An enquiry into the causes of the frequent executions at Tyburn: and a proposal for some regulations concerning felons in prison, and the good effects to be expected from them*, J. Roberts, London, 1725, στο <https://quod.lib.umich.edu/e/ecco/004837131.0001.000/1:5?rgn=div1;view=fulltext>
7. Misson de Valbourg, Henri, *Memoirs, and observations in his travels over England. With some account of Scotland and Ireland*, D. Browne, London, 1719, στο <https://archive.org/details/mmissonsmemoirs00missgoog>
8. T. M., *A letter concerning the present state of physick, and the regulation of the practice of it in this kingdom written to a doctor here in London*, Jo. Martyn and Ja. Allestry, London, 1665
9. Winstanley, Gerrard, *A Declaration from the Poor Oppressed People of England*, Lynch, Jack (επιμ.), 1649, στο <http://jacklynch.net/Texts/winstanley.html>, ημερομηνία επίσκεψης: 22/1/2022
10. Ανώνυμο, *The laws of Barbados, An AB for the Governing of Negroes* στο [http://pryan2.kingsfaculty.ca/pryan/assets/File/Barbados%20Slave%20Code%201688%20\(repealed%20the%201661%20code\).pdf](http://pryan2.kingsfaculty.ca/pryan/assets/File/Barbados%20Slave%20Code%201688%20(repealed%20the%201661%20code).pdf), ημερομηνία επίσκεψης: 29/10/2021

Βιβλιογραφία

1. Adamson, John (επιμ.), *The English Civil War: Conflict and Contexts, 1640–49*, Palgrave Macmillan, London, 2009
2. Barry, Jonathan, Educating physicians in seventeenth-century England, *Science in Context*, τ. 32(2), 2019
3. Baird, B. C., Necessity and the “Perverse” Supply of Labor in Pre-Classical British Political Economy, *History of Political Economy*, τ. 29/3, 1997
4. Beattie, M., *Policing and Punishment in London 1660-1750, Urban Crime and the Limits of Terror*, Oxford University Press, New York, 2001
5. Bennett, Gillian, Ghost and Witch in the Sixteenth and Seventeenth Centuries, *Folklore*, τ. 97/1, 1986
6. Bennett, Judith M., *Women in the Medieval English Countryside: Gender and Household in Brigstock before the Plague*, Oxford University Press, New York, 1987
7. Birrell, Jean, Common Rights in the Medieval Forest: Disputes and conflicts in the thirteenth century, *Past & Present*, τ. 117/1, November 1987

8. Black, Jeremy, *The Middling Sort of People in the Eighteenth-Century English-Speaking World, XVII-XVIII*, τ. 72, 2015
9. Bliss, Robert M., *Restoration England, Politics and Government 1660-1688*, Routledge, New York, 1985
10. Brenner, Robert, *Merchants and Revolution, Commercial Change, Political Conflict, and London's Overseas Traders, 1550-1653*, Princeton University Press, Princeton, 2003
11. Brooke, Alan & Brandon, David, *Tyburn: London's Fatal Tree*, Magna Large Print Books, 2006
12. Carus, Paul, The Cristian doctrine of Resurrection, *The Monist*, τ. 15/1, 1905
13. Castle, Terry, The Carnivalization of Eighteenth-Century English Narrative, *PMLA*, τ. 99/5, 1984
14. Coats, A.W., The relief of poverty, attitudes to labour and economic change In England, 1660-1782, *International Review of Social History*, τ. 21/1, 1976
15. Coleman, D. C., *Industry in Tudor and Stuart England*, Macmillan Education UK, 1975
16. Clark, George, Bernard Mandeville, M.D. and Eighteenth century ethics, *Bulletin of the History of Medicine*, τ. 45/ 5, 1971
17. Cregan, Kate., *The Theatre of the Body Staging Death and Embodying Life in Early-Modern London*, Brepols, Turnhout, 2009
18. Dailey, Alice, Making Edmund Campion: Treason, Martyrdom, and the Structure of Transcendence, *Religion & Literature*, τ. 38/3, 2006
19. Davies, Owen & Matteoni, Francesca, A virtue beyond all medicine': The Hanged Man's Hand, Gallows Tradition and Healing in Eighteenth- and Nineteenth-century England, *Social History of Medicine*, τ. 28/4, 2015
20. Dabhoiwala, Faramerz. Sex and Societies for Moral Reform, 1688–1800, *Journal of British Studies*, τ. 46/2, 2007
21. De Vries, Jan, *The Economy of Europe in an Age of Crisis, 1600-1750*, Cambridge University Press, Cambridge, 1976
22. Dunn, Richard S., *Sugar and Slaves; The Rise of the Planter Class in the English West Indies, 1624-1713*, Norton, New York, 1973
23. Dyer, Christopher, The English Medieval Village Community and Its Decline, *Journal of British Studies*, τ. 33/ 4, 1994
24. Earle, Peter, *The Making of the English Middle Class: Business, Society and Family Life in London 1660-1730*, University of California Press, Los Angeles, 1989
25. Edo, Anthony & Melitz, Jacques, *The Primary Cause of European Inflation in 1500-1700: Precious Metals or Population? The English Evidence*, CEPII Working Paper 2019- 10, 2019, CEPII

26. Federici, Silvia, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση*, Εκδόσεις των Ξένων, Θεσσαλονίκη, 2011
27. Finlay, Roger, *Population and Metropolis, The Demography of London 1580-1650*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009
28. Fischer, David Hackett, *The Great Wave: Price Revolutions and the Rhythm of History*, Oxford University Press, New York, 1996
29. Fortier, Mark, *The Culture of Equity in Early Modern England*, Routledge, New York, 2005
30. Foucault, Michel, *The birth of the clinic, An Archaeology of Medical Perception*, Routledge, Abingdon-on-Thames, 1976
31. Foucault, Michel, *Discipline and Punish, The Birth of the Prison*, Vintage Books, New York, 1995
32. Foucault, Michel, *Επιτήρηση και τιμωρία, Η γέννηση της φυλακής*, Καίτη Χατζηδήμου-Ιουλιέττα Ράλλη (μτφ), Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα, 1989
33. French, Roger & Wear, Andrew (επιμ.), *The Medical Revolution of the Seventeenth Century*, Cambridge University Press, Cambridge, 1989
34. Gaskill, Malcolm, *Crime and mentalities in early modern England*, Cambridge University Press, Cambridge, 2000
35. Gaukroger, Stephen, *Emergence of a Scientific Culture-Science and the Shaping of Modernity 1210-1685*, Oxford University Press, New York, 2009
36. Ginzburg, Carlo, Microhistory: Two or Three Things That I Know about It, *Critical Inquiry*, τ. 20/1,1993, σ. 22
37. Ginzburg, Carlo, Το τυρί και τα σκουλήκια, Ο κόσμος ενός μυλωνά του 16^{ου} αιώνα, Κουρεμένος, Κώστας (μτφ.), Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2008
38. Griffiths, Paul, *Lost Londons, Change, Crime, and Control in the Capital City, 1550–1660*, Cambridge University Press, New York, 2008
39. Guerrini, Anita, Anatomists and Entrepreneurs in Early Eighteenth-Century London, *Journal of the History of Medicine and Allied Sciences*, τ. 59/2, 2004, σ. 219-239
40. Gurney, John, Gerrard Winstanley and the Digger Movement in Walton and Cobham, *The Historical Journal*, τ. 37/4, 1994
41. Hanna, Mark G., *Pirate Nests and the Rise of the British Empire, 1570-1740*, University of North Carolina Press, Chapel Hill, 2015
42. Harley, David, Political Post-Mortems and Morbid Anatomy in Seventeenth-century England, *Social History of Medicine*, τ. 7/1, 1994
43. Hasbach, W., *A History of the English Agricultural Labourer*, P. S. King & Son, London, 1908

44. Hay, Douglas, *Crime and Justice in Eighteenth- and Nineteenth-Century England*, *Crime and Justice*, τ. 2, 1980
45. Healey, Jonathan, Land, population, and famine in the English uplands: a Westmorland case study, c.1370–1650, *Agricultural History Review*, τ. 59, 2011
46. Heller, Henry, *The Birth of Capitalism, A 21st Century Perspective*, Pluto Press, London, 2011
47. Hessayon, Ariel *Restoring the Garden of Eden in England's Green and Pleasant Land: The Diggers and the Fruits of the Earth*, *Journal for the Study of Radicalism*, τ. 2/2, Ιανουάριος 2008
48. Heyd, Uriel, News Craze: Public Sphere and the Eighteenth-Century Theatrical Depiction of Newspaper Culture, *The Eighteenth Century*, τ. 56/1, 2015
49. Hill, Christopher, *Reformation to Industrial Revolution. The Making of Modern English Society, 1530–1780*, Pantheon Books, New York, 1967
50. Hill, Christopher, *The World Turned Upside Down, Radical Ideas During the English Revolution*, Penguin Books, London, 1991
51. Hill, Christopher, *The Century of Revolution 1603-1714*, Nelson, London, 1972
52. Hobbes, Thomas, *Leviathan*, Richard Tuck (επιμ.), Cambridge University Press, 1996
53. Hobbes, Thomas, *Λεβιάθαν Η ύλη, μορφή και εξουσία μιας εκκλησιαστικής και λαϊκής πολιτικής κοινότητας*, Γρηγόρης Πασχαλίδης, Αιμίλιος Μεταξόπουλος (μτφ.), Γνώση, Αθήνα, 1989
54. Houlbrooke, Ralph Anthony, *The English Family, 1450-1700*, Longman, London, 1999
55. Hughes, Ann, *The causes of the English Civil War*, Macmillan Press, London, 1998
56. Hurren, Elizabeth, *Dissecting the Criminal Corpse: Staging Post-Execution Punishment in Early Modern England*, Palgrave Macmillan UK, 2016
57. Kieckhefer, Richard, The Specific Rationality of Medieval Magic, *The American Historical Review*, τ. 99/3, 1994
58. Landers, Matthew & Muñoz, Brian, *Anatomy and the organization of knowledge, 1500-1850*, Pickering & Chatto, London, 2012
59. Linebaugh, Peter, *The London Hanged: Crime and Civil Society in the Eighteenth Century*, Verso, 2003
60. Linebaugh, Peter, *Tyburn: a study of crime and the labouring poor in London during the first half of the eighteenth century*, PhD thesis, University of Warwick, 1975
61. Linebaugh, Peter, *The Tyburn Riot Against the Surgeons*, Douglas Hay, Peter Linebaugh, John G. Rule, E. P. Thompson, and Cal Winslow (επιμ.), *Albion's Fatal Tree: Crime and Society in Eighteenth-Century England*, Pantheon Books, New York, 1975
62. Laslett, Peter, *The World We Have Lost: Further Explored*, Routledge, London, 2004

63. Lydiatt, Daniel & Bucher, Gregory, The influence of the final cause doctrine on anatomists of the sixteenth and seventeenth centuries concerning selected anatomical structures of the head and neck, *Laryngoscope*, 2012
64. Marx, Karl, *Το κεφάλαιο (Α' Τόμος) Κριτική της πολιτικής οικονομίας- το προτσές παραγωγής του κεφαλαίου*, Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, 2012
65. McMahon, Vanessa, Reading the Body: Dissection and the 'Murder' of Sarah Stout, Hertfordshire, 1699, *Social History of Medicine*, τ. 19/1, 2006
66. McShane, Angela, Walker, Garthine (επιμ.), *The Extraordinary and the Everyday in Early Modern England: Essays in Celebration of the Work of Bernard Capp*, Palgrave Macmillan, Houndmills, 2010
67. Moran, Bruce, A Survey of Chemical Medicine in the 17th Century: Spanning Court, Classroom, and Cultures, *Pharmacy in History*, τ. 38/3, 1996
68. Mueller, Andreas, A Body Unfit: Daniel Defoe in the Pillory and the Resurrection of the Versifying Self, *The Eighteenth Century*, τ. 54/ 3, 2013
69. Nicholson, Bradley J., Legal Borrowing and the Origins of Slave Law in the British Colonies, *The American Journal of Legal History*, τ. 38/1, 1994
70. Palma, Nuno, *American Precious Metals and their Consequences for Early Modern Europe*, Working Papers 0174, European Historical Economics Society (EHES), 2019
71. Payne, Lynda, *With words and knives, learning medical dispassion in early modern England*, Ashgate, 2007
72. Petegorsky, David W., Class forces in the English civil war, *Science & Society*, τ. 6/2, 1942
73. Porter, Roy, *Disease, Medicine and Society in England, 1550-1860*, Cambridge University Press, Cambridge, 1995
74. Scott, James C., *Domination and the Arts of Resistance: Hidden Transcripts*, Yale University Press, New Haven, 1990
75. Schechter, Frank I., Popular Law and Common Law in Medieval England, *Columbia Law Review*, τ. 28/3, 1928
76. Siraisi, Nancy G. Vesalius and the Reading of Galen's Teleology, *Renaissance Quarterly*, τ. 50/1, 1997
77. Siriclai, H.M., A.H.T. Robb-Smith, *A Short History of Anatomical Teaching in Oxford*, Oxford University Press, Oxford, 1950
78. Shapin, Steven & Schaffer, Simon, *Leviathan and the Air-Pump: Hobbes, Boyle, and the Experimental Life*, Princeton University Press, Princeton, 2017
79. Sharpe, James A., Last Dying Speeches?: Religion, Ideology and Public Execution in Seventeenth-Century England, *Past & Present*, τ.107, 1985

80. Shoemaker, R.B., Sympathy for the criminal: the criminal celebrity in eighteenth-century London, *Crime History and Societies*, τ. 24/1, 2020
81. Shoemaker, Robert B., The London "Mob" in the Early Eighteenth Century, *Journal of British Studies*, τ. 26/3, 1987
82. Toulalan, Sarah & Kate Fisher (επιμ.), *The Routledge History of Sex and the Body, 1500 to the Present*, Routledge, London, 2016
83. Thomas, Keith, *Religion and the Decline of Magic-Studies in Popular Beliefs in Sixteenth and Seventeenth-Century England*, Penguin Books Ltd, London, 2009
84. Thompson, E.P., Eighteenth-century English society: Class struggle without class?, *Social History*, τ. 3/2, 1978
85. Thompson, E.P., *Custom in commons*, Penguin, London, 1993
86. Thompson, E.P., *Χρόνος Εργασιακή Πειθαρχία Και Βιομηχανικός Καπιταλισμός*, Εκδόσεις Νησίδες, Θεσσαλονίκη, 1994
87. Van Bavel, Bas, Early Proto-industrialization in the Low Countries? The Importance and Nature of Market-oriented Non-agricultural Activities on the Countryside in Flanders and Holland, *MPRA Paper 42361*, University Library of Munich, Germany, 2003
88. Walker, Matthew, Architecture, Anatomy, and the New Science in Early Modern London: Robert Hooke's College of Physicians, *Journal of the Society of Architectural Historians*, τ. 72,4, 2013
89. Wiesner-Hanks, Merry, *Πρώιμη και νεότερη Ευρώπη, 1450-1789*, Εκδόσεις Ξυφάρας, Αθήνα, 2008
90. White, Barbara, The inferior sort of the kingdom of Ireland: Irishmen and Tyburn tree, *Irish Studies Review*, τ. 6/1, 1998
91. Withington, Phil, *The Politics of Commonwealth, Citizens and Freemen in Early Modern England*, Cambridge University Press, Cambridge, 2005
92. Wood, Andy, *The politics of social conflict, the peak country, 1520-1770*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999
93. Wrightson, Keith (επιμ.), *A Social History of England, 1500–1750*, Cambridge University Press, 2017
94. Wrightson, Keith, *English Society, 1580-1680*, Routledge, London, 1982

Δικτυογραφία

1. Hurren, Elizabeth, The bloody Business of the bloody code: Dissecting the criminal corpse, May 3rd 2016, στο <https://www.criminalcorpses.com/blog/2016/11/10/the->

[bloody-business-of-the-bloody-code-dissecting-the-criminal-corpse](#) , ημερομηνία επίσκεψης: 15/11/2021

2. Spinks, Bryan D., *Gauden, John (1599/1600?–1662), bishop of Worcester*, Oxford Dictionary of National Biography, 23 Sep. 2004, στο <https://www.oxforddnb.com/view/10.1093/ref:odnb/9780198614128.001.0001/odnb-9780198614128-e-10456>, ημερομηνία επίσκεψης: 20/9/2021

Παράρτημα

At last, out they set; and with them a Torrent of Mob bursts thorough the Gate. Amongst the lower Rank, and working People, the idlest, and such as are most fond of making Holidays, with Prentices and Journeymen to the meanest Trades, are the most honourable Part of these floating Multitudes. All the rest are worse. The Days being known before-hand, they are a Summons to all Thieves and Pickpockets, of both Sexes, to meet. Great Mobs are a Safeguard to one another, which makes these Days Jubilees, on which old Offenders, and all who dare not shew their Heads on any other, venture out of their Holes; and they resemble Free Marts, where there is an Amnesty for all Outlaws. All the Way, from Newgate to Tyburn, is one continued Fair, for Whores and Rogues of the meaner Sort. Here the most abandon'd Rakehells may light on Women as shameless: Here Trollops, all in Rags, may pick up Sweethearts of the same Politeness: And there are none so lewd, so vile, or so indigent, of either Sex, but at the Time and Place aforesaid, they may find a Paramour. Where the Croud is the least, which, among the Itinerants, is nowhere very thin, the Mob is the rudest; and here, jostling one another, and kicking Dirt about, are the most innocent Pastimes.